

VARGFÄNGE, n. 4. Sätt att fånga vargar.
VARGGROP, f. 2. 1) Ett slags vargfänge, bestående i en djup och vid, väl öfvertäckt grop med gillring och en levande anta, utsatt vid midten till lockbete. — 2) Ett slags förskansning, bestående i en grop med en spetsig påle i botten, till hinder för fienden.

VARGGÅRD, m. 2. En inhägnad, inom hvilken vargen lockas af levande eller dött bete, och hvarutur han ej kan utkomma.

VARGHAGEL, n. 5. Ett slags grofva hagel, som begagnas till vargars tillande.

VARGHUND, m. 2. Hund, inöfvad till vargjagt.

VARGHUNGER, m. sing. (fam.) Glupsk hunger.

VARGINNA, f. 1. Varghona.

VARGKULA, f. 1. V-lor kallas ett slags bösskolor, som begagnas vid vargjagt.

VARGLO, varrlö, f. o. n. 4. En artförändring af Lodjuret, grå eller brun, tecknad med svartaktiga fläckar. Felis Lynx virgata.

VARGMAGE, m. 2. pl. — *magar*. (fam.) 1) En vargs mage. Komma i v-en. Blifva uppäten af en varg. — 2) Glupsk mage. Han har en v., blir aldrig mätt.

VARGMJÖLK, f. sing. Ett slags svamp på ruttet trä. Lycogala.

VARGNÄT, n. 5. Jagtnät till vargars fångande.

VARGSKINNSPELS, m. 2. Pels af vargskinn med luggen utåt vänd.

VARGSTOCK, m. 2. Ett slags gillring för djur, bestående af ett pålverk med en öppning, der en tung stock är uppgillrad, hvilken nedfaller och krossar det djur, som försöker att åtkomma lockbete.

VARGTAND, f. 5. pl. — *tänder*. Se *Gigeltand*. — *Vargtänder*, pl. Ett slags bakverk.

VARGTRUT, m. 2. (bot.) Se *Blåkunter*.

VARGVÄDER, n. 5. (fam.) Svårt oväder, isynn. stark snöyra.

VARGÖRING, f. 2. Se *Varbildning*.

VARHAKE, m. 2. pl. — *hakar*. Säkerhetsbåke på bössor, bestående i en rörlig krok, som fälls in i hanen, för att hindra honom ifrån nedfallning.

VARHET, f. 5. Egenskapen att vara var. Se *Var*, adj.

VARIABEL, -- äb'l, a. 2. Föränderlig.

VARIANT, -- änt, m. 3. (lat. *Lectio varians*) Afvikande läst.

VARIATION, --- tschön, f. 3. 1) Förändring. — 2) (i musik) Förändring af ett gifvet tema.

VARIERA, v. a. 1. (lat. *Variare*) Förändra, ombyta. — *V. n.* Förändra sig, skifta, omvexla.

VARIETET, --- ét, f. 5. Artförändring, afart.

VARIG, a. 2. Som har var, fylld med var. Se *Var*, II.

VARKUNNA SIG, v. r. 1. Ömka sig, förberma sig. *V. sig öfver någon*.

VARKUNSAM, a. 2. Miskundsam, barmhertig.

VARKUNSAMHET, f. 5. Miskundsamhet, barmhertighet.

VARLIG, a. 2. (af gamla verbet *Vara*, se. gifva akt) 1) Se *Varsam*. — 2) Sakta.

VARLIGA, adv. Se *Varligt*.

VARLIGHET, f. 5. 1) Se *Varsamhet*. — 2) Sakta rörelse.

VARLIGT, adv. 1) Se *Varsamt*. — 2) Sakta.

VARM, a. 2. 1) Som har värme, gifver värme från sig. En v. kakelugn. V-t rum. V. mat. V. luft. V-t klimat. V-t vatten. V-a fötter. V-a v. om fötterna. Ligga i sin v-a säng. Det är v-t i luften, i rummet. Det är v-t, luften är varm. V-t bad, som tages varmt; älv. vatten som upprinner varmt ur jorden. Jag är v. Hålla sig v. Hålla någon v., älv. (fig. fam.) hårdt ansätta någon, ge en mycket att göra, mycket hufvudbry. Gå, arbeta sig v., så att man blir varm. (Fig.) Gifva med v. hand, personligen (ej genom testamente) gifva en något såsom gifva. (Fig. fam.) Bli v. i kläderna, bli hemmastadd. V. om hjertat, lifvad af ömma känslor. Se älv. Jern. — 2) Säges om kläder, som bibehålla eller öka kroppens naturliga värma. V-a kläder. V. rock, klädning. — 3) (fys.) V-a kallas i allmänhet alla de kroppar, som ej leda värmet. — 4) (fig.) Full af lif, eld, känsla; ifrig, nitisk. V. för fäderneslandet. V. i vänskap. V. vänskap, tillgifvenhet.

VARMBLODIG, a. 2. Som har varm blod.

VARMBLODIG, a. 2. Som har varm blod. Det v-a temperamentet, se *Koleriskt temperament*.

VARMBLÄSTER, m. sing. Bläster (se d. o.), hvilken, innan den inledes i masugnspipan, blifvit till en viss grad upphettad.

VARMBÄNK, m. 2. Se *Drifbänk*.

VARME, se *Värme*.

VARMRUM, n. 5. Rum i ett växthus, med en värmegrad från 12 till 24 grader, och som hyser de växter, hvilka tillhöra jordens varmaste länder.

VARMPRESSAD, a. 2. V. olja, pressad med föregående uppvärmning.

VARMT, adv. 1) På ett sätt, att värmen kan bibehållas. Kläda sig v. — 2) (fig.) Lifligt, eldigt, ifrigt. V. tillgifven någon. V. lägga sig ut för någon.

VARNA, v. a. 1. (af *Var*, adj. ell. gamla verbet *Vara*, gifva akt. Betyder ursprungl.: Taga sig tillvara) Antyda en person, att han bör akta sig för något. V. någon för en fara, för spel, för falska vänner. — *Varnande*, n. 4.

VARNAGEL, värnag'l, m. sing. Varnande exempel. Det må tjena honom till v. Honom till straff och androm till v.

VARNARE, m. 5. En, som varnar.

VARNING, f. 2. Tillkännagifvande, hvarigenom någon varnas. Gifva någon en v.

VARNINGSBREF, n. 5. Bref, som innehåller varning.

VAROLSBRYGGA, f. 1. (anat.) En bred, hvalfd upphöjning af det hvita lagret i hjernan, hvarigenom lilla hjernan är förenad med den stora. Benämnd efter dess upptäckare Varoli.

VARP, n. 5. I. (af gamla verbet *Varpa*, kasta) 1) Se *Notvarp*. I första v-et finga de intet. — 2) Se *Varphög*. — 4) (sjöt.) Ett eller flera tåg, som utföras ifrån ett fartyg, och fästas i dykbalder, ringar o. s. v., eller ock äro förut fästade i ett utfördt och färdt varpankare.

VARP, m. 2. II. (af angl. sax. *Weorpan*, ligga) Den del af till väfning bestämdt garn, som upp- rullas på bommen och utgöres af de trådar, hvilka gå längs efter väfven.

VARPA, v. a. 1. I. (sjöt.) Att med tillhjälp af ett utfördt varp frambala ett fartyg. V. sig fram, på detta sätt, fortskaffa sig.

VARPA, v. a. 1. II. (vid väfning) Ordna de till varpen bestämda trådar. — Kallas äfven: Ränna väf.

VARPA, f. 1. III. ell. **VARPOR**, f. 1. pl. Redskap, som begagnas vid varpning till väf. — Kallas äfv. Skärmm eller Räntrå.

VARPANKAR, n. 5. (skepp.) Ett mindre ankar, som begagnas vid varpning.

VARPBLOCK, n. 5. (skepp.) Ett block med jernskifvor, som passar i en kanonport, och tjennar att deruti kasta bugten af ett varptåg, när det halas.

VARPGODS, n. sing. (skepp.) De kabeltåg, pertlinor och jagtrossar, hvilka begagnas vid varpning.

VARPHÅL, n. 5. (skepp.) Hål för och akter i handelsfartygs bastingering, genom hvilka förtöjning och varp utföras.

VARPHÖG, m. 2. Hög af gråberg, som blifvit afskild ifrån malmen; älv. slagghop vid smältverk.

VARPKÄPP, m. 2. Käpp, som begagnas, då varp till väf bommas upp.

VARPNING, f. 2. Förrättningen, arbetet, då man varpar till väf, eller ett fartyg varpas. Se *Varpa*, I och II.

VARPNÖT, f. 2. Ett slags not, som användes till att upprena oreña varp. Jfr. *Notvarp*, bem. 2.

VARPRULLE, m. 2. pl. — *rullar*. (skepp.) V-lar kallas trårullar, som uppställas i kanonportar, för att hindra friktion under varpning.

VARPSOL, m. 2. Se *Skärvall*.

VARS! värns, int. (pop.) Förkortning af: Be- vars. Ja v.! Nej v.!

VARPTROSS, m. 2. (skepp.) Tross, utförd till varpning.

VARPTRÄ, n. 4. Se *Varpa*, III.

VARSÄM, a. 2. (af gamla verbet *Vara*, gifva akt) 1) Som af försigtighet noga ger akt på allt, hvilket kan blifva farligt eller hinderligt; som väl ser sig för. Man måste vara mycket v. vid behandlingen af denna fråga. — 2) Som röjer, uttrycker, tillkännagifver varsamhet. V-t hand- lingssätt, uttryck. — Syn. (för begge hem.) För- sigtigh. Aktsam, Varlig.

VARSAMHET, f. 5. Egenskapen att vara varsam; varsam natur; varsamt sätt att gå till väga. Hans v. är berömd. Bruka v. Gå till väga med v. — Syn. Försigtighet, Aktsamhet, Varlighet.

VARSAMT, adv. På varsamt sätt, med varsamhet. Gå v. till väga. Handtera v. Tala v.

VARSE, värse, adv. (af gamla verbet *Vara*, se) Blifva v., se *Varseblifva*. Blifva någon v. Jag har blifvit v., att... (fam.) Det skall du bli v., det skall du få se.

VARSEBLIFNING, f. 2. 1) Uppfattning med synsinnet, bemärkning. — 2) (ill.) V-ar kallas de enskilda, bestämda och oföränderliga tankar, som genom det reella varandets medverkan alstras i och af det menskliga tänkandet.

VARSEBLIFVA, värseblifva, v. a. 5. (böjes som *Blifva*) Med synsinnet uppfatta; bemärka. V. någon i hopen. Jag har annu icke v-rit någon osed hos honom. — Älv. Blifva varse. — *Varseblifvande*, n. 4.

VARSEL, värsl, m. sing. (af gamla verbet *Vara*, varna) Förebådande tecken.

VARSEIRA, se *Vasserra*.

VARSKO, v. a. 2. (holl. *Waerschouwen*, sax. *warshauen*, af *schauen*, skåda) 1) (fam.) Se *Varna*. — 2) (sjöt.) Säges om utkik, då han an- mäter något. V. bränningar, en seglare. — V. sig, v. r. (pop.) Taga sig till vara. — *Var-*

skodd, part. pass. Brukas äfv. (pop. o. fam.) adjektivt och betyder då: Som är på sin vakt, försigtig.

VARRNA, värnsna, v. a. 1. (af *Varse*) Blifva varse, märka.

VARSVULST, m. 5. Svulst, som varar sig.

VARSÄR, n. 5. Sär, hvarur flyter var.

VARSÄCK, m. 2. Samling af var under huden, liknande en liten säck eller påse.

VARU, varu, genitiv af substantivet *Vara*. Utgör bildningsformen för flera sammansättningar, af hvilka följande äro sjelfklara: *Varubal*, bal, innehållande varor, *V-behof*, -byte, -för- råd, -förteckning, -handel, -lager, -lista, -magasin, -mängd, -nederlag, -pucke, -pris.

VARUBOK, varubok, f. 5. pl. — *böcker*. Hand- delsbok, som är bestämd att kontrollera varu- lagret, och har för hvarje särskilt vara ett konto.

VARUKONTO, varukänto, n. 4. (handels.) Konto, som belastas för alla uppköp och krediteras för alla försäljningar af varor.

VARUKUNSKAP, f. sing. eller

VARUKÄNNEDOM, m. sing. Kännedom af varor och deras beskaffenhet.

VARULEXIKON, varulä'xikön, n. 2. pl. — *lexika*. Ordbook, som upptager alla slags varor till namn, härkomst och beskaffenhet.

VARULF, värullv, m. 2. pl. — *ulvar*. (i. *Werwolf*, af *Wer*, moss.göt. *Var*, man, och *Ulf*, varg) Enligt folketron, en menniska, som genom trollkonster blifvit förskapad till varg.

VAS, m. 5. (lat. *Vas*) 1) Antikt, konstrikt bildadt, skönt kärl. *Etruriska v-er*. — 2) Kärl eller kruk af antik form, som brukas att sätta blommor uti o. s. v.

VASALL, -äll, m. 5. (medelt. lat. *Vasallus*) Lantagare, länspliktig person. [Vassall.]

VASALLSKAP, -älskap, n. 3. o. 5. Läns- pliktighet.

VASAORDEN, vasa'rd'n, m. 2. pl. — *ord- nar*. Svensk riddarorden, stiftad år 1772 till be- löning för dem, som utmärkt sig uti åkerbruk, bergverk, konster och handel.

VASARÄG, vasa'äg, m. sing. Råg ifrån staden Vasa i Finland.

VASASLÄGTEN, f. sing. def. Svensk adlig släkt, som hade en stormvase i vapnet, och till hvilken konung Gustaf I hörde.

VASAÄTTEN, m. sing. def. Den svenska konungaätt, som börjades med Gustaf I af Vasa- släkten.

VASE, m. 2. pl. *vasar*. 1) Löstuska, som fiskare nedsätta i sjön, för att ditlocka fisk. — 2) Se *Stormvase*. — 3) Sädskärve. — 4) Bjelke, hvarpå understa golvvet i ett hus hvilat. — 5) *Vasar* kallas äfv. de bjelkar och sparrar, hvilka hvilat på stöden till en brygga och förena dem. Brovase. — 6) (fam.) Pojke.

VASK, n. sing. Se *Vaskmalm*.

VASKA, v. a. 1. (isl. *Waska*, af *Vatten*) 1) Tvätta, skölja. V. formarna i ett tryckeri. — 2) I vasktråg borttvätta lättare stengrus från ett tyngre malmpulver. V. guld. — *Vaskande*, n. 4.

VASKARE, m. 5. En, som vaskar. — Deras Guldvaskeare.

VASKBORSTE, m. 2. pl. — *borstar*. (boktr.) Borste, hvarmed å ett boktryckeri formarne vaskas.

VASKBRÄDE, n. 4. Bräde, hvarpå i ett bok- tryckeri formarne vaskning förrättas.

VASKBANK, m. 2. En lång, fyrstidig, lutande kista, hvarpå alunmjöl vaskas.

VASKER, väskfr, m. sing. (fam.) Liten pojke.

VASKFAT, n. 5. (boktr.) Fat, hvori formen lägges vid vaskning.

VASKGULD, n. sing. Guld, som erhålles genom vaskning af jord, hvaruti guldkorn finnas.

VASKMALM, m. sing. Vaskad malen.

VASKNING, f. 2. Arbetet eller förfarandet, då något vaskas.

VASKSTEN, m. 2. Stenhäll, hvarpå vaskning förrättas i ett tryckeri.

VASKTRÅG, n. 5. Tråg, hvori guld vaskas.

VASKVATTEN, n. 5. Vatten, som användes eller blifvit använt till vaskning.

VASKVERK, n. 5. Inrättning till malmers vaskning.

VASS! int. (pop.) Förkortadt af *Vasserra*.

Ja v! V. trecken! d. s. s. *Vasserra trecken!*

VASS, m. 2. 1) (bot.) Se *Bladvass*. — 2) Ställe i sjö, flod o. s. v., beväxt med vassrör.

Sitta vid v-en och meta. (Fig. fam.) *Sitta i v-en och skära pipor*, halva godt tillfälle att förtjena utan fara och omak. — Ss. *V-beväxt*, *-lök*, *-rugga*.

VASSARF, m. sing. Se *Nale*.

VASSBRYN, n. 5. Se *Vasskant*.

VASSBOK, m. 2. Mjukfenig fisk, 5 tum lång, ofvan blåaktig, inunder silfverglänsande. Rött kallas den Böckling. — Borde rätteligen skrivas *Hoassbuk*.

VASSERRA! vass'rra, int. (pop. o. fam.) Utrop, af samma betydelse som: Bevars! *Ja v! V., så grann du är!* Äfven säges i samma mening *V. tre* ell. *trå!* *V. trecken!* v. *dö!* förvängdt af *Vars herra tre* ell. *Vars herra död*, d. v. s. Vår Frälsares trä (kors), död — uttryck, som i medeltiden brukades, då man ville bedyra något.

VASSKANT, m. 5. Kanten af vass (bem. 2). Ro utmed v-en.

VASSKNIPPA, f. 1. Knippa af vass-strån.

VASSLA, f. sing. Den vattenaktiga beståndsdel i mjölk. — Ss. *Vassleaktig*.

VASSLA SIG, v. r. 1. Blifva vasslig.

VASSLIG, a. 2. 1) Säges om mjölk, som skurit sig, så att vasslan blifvit derur afskild för sig. — 2) Tunn som vassla.

VASSPIPA, f. 1. 1) Se *Rörpipa*. — 2) Se *Vassrör*.

VASSRUGGE, m. 2. pl. — *ruggar*. Rugga af växande vass.

VASSRÖR, n. 5. 1) Se *Vass-strå*. — 2) Rör af ett ur sjön upptaget och torkadt vass-strå.

VASS-STRÅ, n. 4. Strå eller stånd af växande eller ur sjön upptagen vass.

VASS-SVINGEL, m. sing. En art Svingel. *Festuca borealis*.

VAST! int. (sjöt.) Stopp!

VATERBORD, vät'rbord, n. 5. (t. *Wasserbord*; skepp.) Däckplankorna närmast ett fartygs sidor, och i hvilka spygatten åro utskurna.

VATERSEGL, vät'rsegl', n. 5. (sjöt.) Ett trekantigt segel, som fordom, i rum seglats, brukades under ändan af mesanbommen.

VATERSTAG, vät'rstag, n. 5. (skepp.) Tåg eller kettningar, som stötta bogsprötet.

VATIKANEN, --känän, m. sing. def. 1) Palats i Rom, der påfven vanligen bor. — 2) (fig.) Romerska hovet eller regeringen.

VATTEN, vätt'n, n. 5. 1) (utan plur.) En öfver hela jorden utbredd flytande vätska, i rent

tillstånd utan smak, lukt eller färg, 820—840 gånger tyngre än luften, genomskinlig, oandtländlig, bestående af väte och syre, fordom räknadt till de fyra elementerna. Hafs-, Sjö-, Flod-, Källvatten. *Dricka v. Sitta på v. och bröd*, utstå fängelsestraff med förplågnig endast af vatten och bröd. *Sätta på v. och bröd*, insätta i straff-fängelse med dylik förplågnig. (Fam.) *Jag har ej v. och bröd*, förtjenar ingenting. *Solen drar v.*, säges, då starka strålar eller strimmor utskjuta från solen ned åt horisonten, ett tecken till att luften är full af dunster. *Snön går i v.*, smälter, tår bort. (Fig. fam.) *Gå i v.*, älv, blifva till intet, förfelas, misslyckas. (Fam.) *Tala rent som v.*, tala mycket rent. *Kunna sin lexa som v.*, kunna upplåsa den utantill obehindradt. (Med.) *V. i bröstet*, i hufvudet, i lifvadren, i pungarna, vattusot, då bröstet, hufvudet &c. åro angripna. — 2) (med plur.) Samling af denna vätska, såsom bildande haf, sjö, flod, träsk, o. s. v. *Vattnet stiger, faller. Till lands och v.*, både på land och på hafvet. *Stå under v.*, vara öfversvämmad. *Sätta under v.*, låta öfversvämmas. *Högt, lågt v.*, se *Uppsjö*, *Utsjö*. (Sjöt.) *Intaga v.*, läcka. *Vattnet blommar*, se *Blomma*. (Fig. fam.) *Taga sig v. öfver hufvud*, inlåta sig i ett företag, försöka något, som man ej är vuxen. (Ordspr.) *Allt v. skall i hafvet*, säges om något, som gerna samlar ihop sig på ett ställe, eller hos en person. *I lugnaste (älv, stillaste, djupaste) v. gå största fiskarne*, se *Fisk*. — 3) (med plur.) Färvatten. *I de nordiska vattnen*. — 4) (utan plur.) Säges fam. om svag, vattenaktig supamat, svaga drycker, o. s. v. *Denna soppa, detta vin är bara v.* — 5) (utan plur.; fig.) Säges om en bok, skrift, hvars innehåll saknar tankar, behag och uttryck. *Hans verser åro bara v.* — 6) (utan plur.) Urin. *Låta ell. kasta sitt v. Hälla sitt v.* — 7) Glänsen i en diamant. *Denna diamant har ett skönt v.* — Ss. *V-afledning*, *-blandad*, *-brist*, *-bärning*, *-dike*, *-drickning*, *-flöde*, *-förråd*, *-graf*, *-grop*, *-göl*, *-halt*, *-ho*, *-håmtare*, *-hämtning*, *-hämtningsplats* eller *-ställe*, *-kittel*, *-källa*, *-lös*, *-puss*, *-rymd*, *-vännad*, *-samling*.

VATTENAFVÄGNINGS-INSTRUMENT, n. 5. o. 5. Instrument, hvarmed vatten afväges. Kallas äfv. *Nivellerväg*, *Nivellerinstrument*.

VATTENAKTIG, a. 2. 1) Till beskaffenhet liknande vatten, tunn som vatten, blandad med vatten. *V. vättska*. *V-t blod*. *V. färg*, mycket utspädd. — 2) (fig.) Utan idéer, kraft och uttryck. *Ett v-t skaldestycke*. *V. stil*. — 3) Som består eller härrör af vatten. *V-a meteorer*. — *Vat-*

tenaktighet, f. 3.

VATTENALG, f. 3. (bot.) Se *Alg*.

VATTENBACK, m. 2. Kärl, hvori kallfatjernet doppas vid kallfätrig.

VATTENBAD, n. 5. 1) Bad i vatten. — 2) (kem.) Ett kärls upphettning i ångan af kokande vatten.

VATTENBAGGE, m. 2. pl. — *baggar*. Ett insektslägte.

VATTENBEHÅLLNING, f. 2. Stor fördjupning (reservoir), hvaruti vatten förvaras.

VATTENBELG, m. 2. Ett slags belg, i hvilken en luftmassa inspärras af vatten och deraf drifves i elden. Kallas äfv. *Hydrostatisk belg*.

VATTENBI, n. 4. Hane bland bien, större än arbetsbiet, trögt och utan gadd. Kallas äfven *Drönare*.

VATTENBLEMMA, f. 1. Se *Hettblemma*.

VATTENBLOMMA, f. 1. 1) Blomma, som växer i vatten. — 2) Ett slags bladmossa. *Byssus Flos aquae*.

VATTENBLÅ, a. 2. neutr. — *blått*. Af samma blåa färg, som vatten i haf eller sjö vanligen har.

VATTENBLÅSA, f. 1. 1) Luftblåsa på vattnet. — 2) Se *Vattenblemma*.

VATTENBLÅDDRA, f. 1. 1) Se *Vattenblemma*. — 2) Örtslägtet *Utricularia*.

VATTENBLÅSTER, m. 2. pl. — *blåstrar*. Blåster, frambragt med tillhjälp af vatten.

VATTENBRYN, n. 5. Kanten af haf, sjö, flod, o. s. v.

VATTENBRÄCK, n. 5. Sjukdom, bestående i en vattensamling uti testikelns hylsaktiga beklädnad.

VATTENBUBBLA, f. 1. Se *Vattenblåsa*, bem. 1.

VATTENBUTELJ, ---tälj, m. 5. 1) Butelj, som brukas att deri förvara vatten. — 2) Butelj, som innehåller vatten.

VATTENBYGGNAD, m. 5. *V-er* kallas alla sådana byggnader, genom hvilka en flod, bäck, dam, sjö, källa o. s. v. göras brukbara för något visst ändamål eller bibehållas i stånd att dertill begagnas, såsom: kanaler, slussar, aflöppsgrävar, dammar, broar, kajer, vattenledningar, vattenkonster, m. m.

VATTENBYGGNADSKONST, f. 3. Konsten att uppföra vattenbyggnader.

VATTENBÄCKEN, n. 5. Bäck, som förvara vatten uti.

VATTENBÄRARE, m. 5. Se *Vattendragare*.

VATTENBÖLD, m. 5. Böld, som innehåller ett vattenaktigt ämne.

VATTENBÖNA, f. 1. Se *Sjöböna*, bem. 2.

VATTENCHOKLAD, ---schoklad, m. o. n. 5. Choklad, kokt i vatten.

VATTENDAM, m. 2. pl. — *dammar*. Se *Dam*, II, bem. 2.

VATTENDJUR, n. 5. Djur, som lefver i vattnet.

VATTENDOP, n. 5. Döpel med vatten.

VATTENDRAG, n. 5. Rinnande vatten, såsom ström, å, bäck, o. s. v. — *Syn.* *Strömdrag*.

VATTENDRICKARE, m. 5. Den, som släcker sin törst vanligen endast med vatten och afhåller sig ifrån starka drycker.

VATTENDRIFT, f. 3. 1) Vattnets drifkraft. — 2) Vattenmassa, som drifver en maskin.

VATTENDRIFVANDE, a. 1. (med.) Säges om medel, som vid vattensot drifva vattnet ur kroppen.

VATTENDROPPE, m. 2. pl. — *droppar*. 1) Droppe af vatten. — 2) (mineral.) Färglös topas.

VATTENDRÄGT, f. 3. Vattenmassan i en ström o. s. v., med afseende på dess drifkraft.

VATTENDYKARE, m. 5. Se *Vattensvärmare*.

VATTENELFVA, f. 1. *Vattenelfvor* åro, enligt folktro, ett slags menniskor, som påstås lefva i hafvet.

VATTENFALL, n. 5. Ställe, der vattnet ifrån en höjd nedstörtar i djupet. — *Syn.* *Fall*, *Fors*, *Katarakt*, *Kaskad*.

VATTENFAT, n. 5. Se *Handfat* och *Vattenliggare*.

VATTENFLOD, m. 5. Stor öfversvämming.

VATTENFYRVERKERI, n. 5. Fyrverkeri, som afbrännes på vattnet.

VATTENFÄGEL, m. 2. pl. — *fäglar*. Fågel, II.

som hämtat sin föda ur vattnet och uppehåller sig vid haf, sjöar, floder, o. s. v.

VATTENFÄNG, n. 5. Hämtning af vatten; äfv. rättighet dertill.

VATTENFÄRA, f. 1. 1) Tvärfära på en åker, för vattnets aflöpp. — 2) Se *Kölvatten*, *Strömfära*.

VATTENFÄRG, m. 5. Färg, tillredd med vatten och gummi.

VATTENFÄRGS-MÅLNING, f. 2. Det slags målningssätt, då vattenfärg begagnas.

VATTENGAS, m. 5. Vatten, förvandladt i ånga.

VATTENGLAS, n. 5. 1) Dricksglas med vatten uti. — 2) Se *Glasfermisa*.

VATTENGRAN, f. 2. Se *Hästsvans*, bem. 5.

VATTENGRODA, f. 1. Ett släkte af grodorna, som vistas i kärr, dammar och andra stillastående vattensamlingar.

VATTENGRÖT, m. 2. (uttalas vanligen: vätt-gröt) Gröt kokad med vatten (ej med mjölk).

VATTENGÅNG, m. 2. (skepp.) *V-en* kallas bordläggningssplankorna mellan begge vattenlinierna.

VATTENHÄLTIG, a. 2. Som håller vatten, dermed bemängd.

VATTENHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Hammare, som drifves med vatten.

VATTENHINNA, f. 1. (barnförl.) Den inre, tunnare hinna, hvaraf äggskalet består, hvilket omsluter fostret.

VATTENHJUL, n. 5. Hjul, som drifves af vatten.

VATTENHUND, m. 2. En ras af hundslägtet, som isynnerhet dresseras till jägt på sjöfågel.

VATTENHVIREFVEL, m. 2. pl. — *hvirflar*. Hvirvel i vattnet.

VATTENHÖJD, f. 3. Vattnets höjd i haf, sjö, o. s. v.

VATTENHÖNA, f. 1. Se *Blåsklacka*.

VATTENJUNGERU, f. 3. pl. — *jungfrur*. Insektslägte af Sländorna. *Agriion*.

VATTENKANNA, f. 1. Se *Handkanna* och *Sprukanna*.

VATTENKAR, n. 5. Kar, hvori vatten förvaras.

VATTENKIS, m. sing. Se *Misspikkel*.

VATTENKISTA, f. 1. Vattenbehållning, cistern.

VATTENKITT, n. 5. Se *Cement*, bem. 2.

VATTENKLAR, a. 2. Klar eller tunn som vatten.

VATTENKLÖFVER, m. sing. Örtens *Menyanthes trifoliata*.

VATTENKOLONN, ---käll'n, m. 5. (fys.) Massa af vatten, från bottnen till ytan tänkt i form af en pelare.

VATTENKONST, f. 3. 1) Konstig inrättning, som genom allehanda slags hydrauliska maskiner uppfordrar vatten ur djupet, såsom t. ex. i grufvor, eller till en viss höjd, hvarifrån det ledas till bestämde platser, för att t. ex. med nödigt vatten föse invånarna i en stad eller kaskader och springbrunnar i park, trädgård, o. s. v. — 2) Mekanisk inrättning, hvarigenom en eller flera vattenstrålar drifvas fritt ut i höjden. Kallas äfv. *Springbrunn*. *Låta v-erna springa*.

VATTENKOPPOR, f. 1. pl. En lindrigare art koppor, som innehålla en hvit, genomskinlig vätska.

VATTENKRANS, m. 2. Örtslägtet *Chara*.

VATTENKRASSE, m. sing. Örtens *Nasturtium officinale*.

VATTENKRUKA, f. 1. 1) Kruka att förvara vatten uti. — 2) Kruka, som innehåller vatten.

VATTENKRÄFTA, f. 1. (med.) En art af kräftsjukdomen, som angriper isynnerhet ansigtet hos barn.

VATTENKRÄK, n. 3. Kräk, som lever i vatten.

VATTENKULA, f. 1. Ett släkte af blad-mossorna. Rivularia.

VATTENKUR, m. 3. Medicinsk kur, som hufvudsakligen består deruti, att patienten, under en längre tid, hvarje dag voxelvis inpackas i ylle-täcken och bolstrar, för att svettas, och sedan begagnar bad.

VATTENKÄRL, n. 3. 1) Kärl att förvara vatten uti. — 2) (psyk.) Se Sugäder.

VATTENLEDNING, f. 2. Kanal, gräfd eller murad, som leder vattnet ifrån en källa eller ström till någon aflägsen ort, vanligen till en stad, för att fylla dess behof af vatten; äfv. dylik kanal för ängsvattning o. s. v. — *Ss. V-skönst, -srör.*

VATTENLEMMEL, m. 2. pl. — *lemmar.* Se Vattensork.

VATTENLIGGARE, m. 3. Se Liggare, bem. 1. VATTENLILJA, f. 1. 1) Vattenliljor, benämning på en familj af örter, som växa vid och uti vatten, såsom Blomvass, Pilört, m. fl. — 2) Se Näckros.

VATTENLINIE, -linje, f. 3. V-r kallas de på ett fartyg skrof utmärkta linier eller ränder, hvilka vidröras af vattenytan, då fartyget är tomt (Tomlinien) och då det är lastadt (Lastlinien).

VATTENLIST, f. 3. Ustående list på byggnader, hvars ändamål är att förekomma skada af regndropp.

VATTENLOPPA, f. 1. En mycket liten art af Skorpdjuren, gul, enögd, allmän i sött vatten; simmer liksom hoppande. Daphnia Pulex.

VATTENLÄGGA, v. a. 2. (böjes som Lägga; uttalas vanligen: vattlägga) Lägga i vatten till blötning eller ursättning. — *V-lagd*, part. pass. — *Vattenläggning*, f. 2.

VATTENLÖPARE, m. 3. Insekt af Skalbaggarna, 2 till 3 linier lång, glänsande svart; simmer ofta flockvis på lugna vattenytor, med mångfaldiga svängningar. Gyrinus natator.

VATTENLÖSNING, f. 2. (farm.) Lösning i vatten.

VATTENMANÖVER, --- nö'r, m. 3. pl. — *manövrer.* (fortif.) V-övrer kallas allt användande af ett i en fästnings grannskap varande vattendrag.

VATTENMELON, --- ön, m. 3. En art Pumpa, saftigare än melon. Cucurbita Citrullus.

VATTENMETEOR, ---- ä'r, m. 3. Luftfenomen, som härleder sig af i luften upplöst vatten, såsom: dagg, dimma, moln, regn, rimfrost, snö och hagel.

VATTENMINSKNING, f. 2. Vattnets minskning i haf, sjö, o. s. v. Se äfv. Vattuminskningen.

VATTENMURBRUK, n. sing. Murbruk, som hårdnar i vatten.

VATTENMYGG, f. 1. eller.

VATTENMÄTARE, m. 3. Insekt af Skinnbaggarna, ½ tum lång, svart, med vidt utstående ben; ligger ständigt på ytan af lugna vatten och far ryckvis fram derpå. Hydrometra lacustris.

VATTENNJURE, m. 2. pl. — *njurar.* Ett infusionsdjur, som liknar en njure. Colpoda Ren.

VATTENNYMF, f. 3. Nymp, som troddes leva i haf, sjö, flod eller källa.

VATTENNÄBBMUS, f. 3. pl. — *möss.* En art af Näbbmössen, 3 tum lång, svart på ryggen, hvit under buken; vistas vid bäckar. Sorex lodiens.

VATTENNÖD, f. sing. Se Vattunöd.

VATTENNÖT, f. 3. pl. — *nötter.* Se Sjönot.

VATTENOK, n. 3. Ok till bärning af vatten-ämbar.

VATTENORGEI, vatt'n-ör'gi, m. 2. pl. — *orglar.* Ett slags fordom brukligt orgel, som intonerades medelst genom vatten komprimerad luft.

VATTENORM, m. 2. Se Snok.

VATTENPASS, n. 3. (uttalas vanligen: vatt-päss) Blylod, som, fästadt vid ett snöre, begagnas att finna den lodräta linien. Lägga, ställa efter v. *Afväga med v.*

VATTENPELARE, m. 3. 1) Se Vattenkolonn. — 2) Se Skydrag.

VATTENPENSEL, m. 2. pl. — *penslar.* Ett släkte af Vattenslagerna. Draparnaldia.

VATTENPLANTA, f. 1. Ört, som växer i vatten.

VATTENPRESS, m. 2. Ett slags press, till pressning af kläde, papper m. m., äfv. kallad Hydrostatisk press, emedan vattnet dervid begagnas som tryckningskraft.

VATTENPROF, n. 3. En af de fordom gudsdomarna (ordalierne), hvilken var af två slag. Det kalla vattenprovet bestod deruti, att den anklagade, bunden till händer och fötter, nedkastades i ett stort vattenkar eller i en flod, då, om han sjönk, han förklarades oskyldig, men deremot skyldig, om han flöt. Det heta vattenprovet bestod deruti, att den anklagade måste nedsänka sin blottade arm ända till armbågen i sjudande vatten, hvarefter den förbands och efter tre dagars förlopp undersöktes af domarne, då, ifall ingen sårnad befanns, den anklagade frikändes, men i motsatt fall förklarades skyldig.

VATTENPUMP, m. 2. Pump, hvarmed vatten uppdrages i höjden.

VATTENQVARN, f. 2. Qvarn, som drivs med vatten.

VATTENQVIST, m. 2. Qvist, som utväxer under kronan på stammen af ett fruktträd.

VATTENRAKET, --- ö't, m. 3. Raket, som afbrännes på vattnet, för att neddyka deruti och åter uppstiga i höjden.

VATTENRALL, m. 2. Fågelart af Rallsläktet, ofvan olivbrun med svarta fläckar. Rallus aquaticus.

VATTENRAND, f. 3. pl. — *ränder.* Se Vattenkant.

VATTENRIK, a. 2. Som har mycket vatten, många vattendrag.

VATTENRÄTTA, f. 1. Se Vattensork.

VATTENRÖR, n. 3. Rör, hvarigenom vatten ledes.

VATTENRÖRELSE, f. 3. Se Vattenmanöver.

VATTENSAFT, m. 3. (farm.) Så kallas en saft, då vatten utgör lösningsmedlet för deruti besittliga andra fasta eller flytande ämnen.

VATTENSALAMANDER, ---- männ'r, m. 2. pl. — *mandrar.* En art Salamander, svartaktig, under gulsfärgig, i vattenpuddar. Salamandra aquatica. Kallas äfv. Vattenödlia och Skrattaborre.

VATTENSERFVA, f. 1. Örten Zannichellia palustris.

VATTENSIGTE, n. 4. Ett slags sigte på

hössor, hvilket med en omkring pipan gående ring är fästadt vid den samma.

VATTENSILKE, n. 4. (bot.) Ett släkte af Vattenslagerna. Conferva.

VATTENSJUK, a. 2. (om mark) Se Sumpig.

VATTENSKADA, f. 1. Skada, förorsakad genom vatten.

VATTENSKOPA, f. 1. Skopa till vattenösnig.

VATTENSKOTT, n. 3. Se Vattengvist.

VATTENSKRUF, m. 2. pl. — *skruvar.* Ett slags vattenuppföringsmaskin, bestående af ett ihåligt rör, likt en skruvgång vridet kring en snedt liggande spindel, och i hvilken, då den ställes snedt i vatten och kringvrides, vattnet genom sin egen tyngd uppstiger, tills det ofvan till uttrinner.

VATTENSKRÄCK, m. sing. Ett slags sjukdom, då patienten hyser yttersta afsky för allt vatt, och ofta, vid blotta åsynen af vatten, får konvulsioner.

VATTENSKYGG, a. 2. Rädd för vatten.

VATTENSLINKA, f. 1. (bot.) En art Vattensilke. Conferva Helminthocorton.

VATTENSLÄGGA, f. 1. Ett slags mindre hammare, som drivs med vatten.

VATTENSNÄCKA, f. 1. Ett släkte af Snäckorna. i stillastående vatten. Limnæus stagnalis.

VATTENSOPPA, f. 1. (uttalas vanligen: vatt-soppa) Soppa, tillredd af vatten med frukt- eller bärsaft, torkad frukt, m. m.

VATTENSORK, m. 2. Djur af Lemmelsläktet, svart eller brunt, med svans af halva kroppens längd; gräver lika färdigt i jorden, som den simmer i vattnet. Lemmus amphibius. Kallas äfv. Vattenlemmel, Vattenrätta, Jordrätta, Mullsork.

VATTENSOT, m. sing. Sjukdom, då en naturvidrig vattensamling uppkommit på något ställe i kroppen, och som röjer sig genom uppsvällda kroppsdelar.

VATTENSPEGEL, m. 2. pl. — *speglar.* Vattnets yta, då den är alldeles lugn och liknar en spegel.

VATTENSPINDEL, m. 2. pl. — *spindlar.* Ett slags spindel, som dyker i vattnet och drar alltid med sig en luftblåsa. Aranea aquatica.

VATTENSPOF, m. 2. pl. — *spofvar.* En fågel af Spofsläktet.

VATTENSPRUTA, f. 1. Spruta, gjord att dermed spruta vatten.

VATTENSPRÄNG, n. 3. I höjden springande vatten.

VATTENSTALL, n. 3. Hästsjukdom, då urinen, som afgår, liknar vatten.

VATTENSTARE, m. 2. pl. — *starar.* Se Strömslare.

VATTENSTRÅLE, m. 2. pl. — *strålar.* Vatten, som utkastas, drivs i en linje, liksom en stråle.

VATTENSTÄND, n. 3. Vattnets höjd i haf, sjö, flod.

VATTENSVULLNAD, m. 3. eller

VATTENSVULST, m. 3. Svullnad, uppkommen genom vattensamling.

VATTENSVÄRMARE, m. 3. (fyrv.) Ett slags svärmare, som afbrännes på vatten, då den neddyker deruti och åter uppstiger.

VATTENSÄ, m. 2. (uttalas vanligen: vattsä) 1) Så, gjord att deri förvara vatten. — 2) Så med vatten uti.

VATTENSÄG, f. 2. Sägverk, som drivs med vatten.

VATTENSÄGOR, f. 1. pl. Örtsläktet Stratiotes.

VATTENTAK, n. 3. Litet ifrån en byggnadsvägg; öfver en ingång o. s. v., utskjutande tak, till skydd för takdropp.

VATTENTAPPNING, f. 2. Kirurgisk operation, hvarigenom, vid vattensot, vatten aftappas ur kroppen.

VATTENTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar.* Se Mjölktistel.

VATTENTRUMMA, f. 1. 1) Stenrör, lagdt under gata, väg, gång, till aflöpp för vatten. — 2) Maskin, hvarigenom frisk luft nedföres i en grufva.

VATTENTÄT, a. 2. neutr. — *tätt.* Som ej af vatten kan genomträngas. *V-t-t yg.*

VATTENUPPFÖRINGSVERK, n. 3. Maskin för uppföring af vatten ur ett djup.

VATTENUR, n. 3. Ett slags fordom brukliga ur, hvarvid vatten begagnades på samma sätt som sanden i timglas.

VATTENVERK, n. 3. Hjulverk (qvarn, såg, smedja o. s. v.), som drivs af vatten.

VATTENVÄG, m. 2. Instrument att väga flytande kroppars specifika vikt.

VATTENVÄG, m. 2. Örtförbindelse genom segelbart vatten.

VATTENVÄLLING, m. 2. (uttalas vanligen: vattvä'ling) Välling af mjöl och vatten.

VATTENVÄPLING, m. 2. Se Vattenklöfver.

VATTENVÄTSKA, f. sing. (anat.) En tunn och klar vätska, som fyller ögonloben emellan kristall-linsens båda konvexa ytor.

VATTENVÄXT, f. 3. Växt, som lever i vatten.

VATTENYTA, f. 1. Ytan af ett vatten.

VATTENÅDER, f. pl. — *ådror.* 1) Åder i jorden, hvilken förer vatten. — 2) (anat.) Lymfatiskt kärl.

VATTENÄMBAR, n. 3. 1) Ämbar, som begagnas till vattenhämtnig. — 2) Sådant ämbar med vatten uti.

VATTENÖDLA, f. 1. Se Vattensalamander.

VATTENÖRT, f. 3. Ört, som växer i vatten.

VATTENÖSA, v. a. 2. Ösa vatten på. Nyfödda barn v-öses i hedendomen, sedan de af fadern blifvit upplagna. — *Vattenösnig*, f. 2.

VATTGRÖT, m. fl., se Vattengröt.

VATTNA, v. a. 1. 1) Gifva vatten att dricka. *V. boskap, hästar.* — 2) Med vatten begjuta. *V. blommor.* — 3) Gifva väta. *Regnet v-r jorden.* — 4) (fig.) Genomflyta. *En flod, som v-r våra fält.* — *V-s*, v. dep. Fyllas af vätska. *Skratta s-ä, att ögonen v-ä,* att man får tårar i ögonen. *Ögonen v-ä,* fyllas med tårar. — Har äfv. person till subjekt, t. ex.: *V-s i ögonen,* då tårar i ögonen. (Fig.) *V. i munnen ät något,* känna stark åtra efter något. Impersonellt säges äfv.: *Det v. honom i munnen derät.* — *Vatttnande*, n. 2. o. *Vattning*, f. 2. (för v. a., bem. 2 o. 3).

VATTNIG, a. 2. Se Vattenaktig.

VATTNINGSKANAL, ---- ä'l, m. 3. Kanal, hvars ändamål är att vattna ängsmark.

VATTRA, v. a. 1. Gifva ett vägformigt, skiftande utseende. *V. band.* — *Vattrade*, n. 2. o. *Vattring*, f. 2.

VATTSOPPA, VATTSOT, m. fl., se Vattensoppa, Vattensot, &c.

VATTUBI, VATTUBLEMMA, VATTUBRIST, m. fl., se Vattenbi, &c.

VATTUMANNEN, m. sing. def. En stjernbild, som utgör ett af tecknen i Djurkreisen.

VATTUMINSKNINGEN, f. sing. def. Den iakttaga naturföreteelsen, att hafvet småningom under tidens lopp sänker sig på vissa trakter af jorden, t. ex. i Östersjön. Kallas dock, åtminstone hvad Skandinavien beträffar, rättare Landhöjning, emedan detta lands fördyta är i en jemn, fastän stundom omärklig rörelse, så att dess norra trakter höja, men de södra deremot sänka sig.

VATTUNÖD, f. sing. 1) Nöd och fara, försäkrad genom öfersvämning. — 2) Se Sjonöd.

VATTUSIKTIG, a. 2. Som har vattensot.

VATTUSKRÄCK, m. fl. se Vattenskräck, sec.

VÄU, väu, m. sing. (t. Väu) 1) En färgväxt med gult, långt blomax. *Roseda luteola*. — 2) Det torkade örtståndet af denna växt, som användes till att färga gult.

VAUDEVILLE, se Vådevill.

VAUXHALL, våxäl, m. 2. (engelskt ord) 1) En stor, praktig trädgård i London, upplåten för allmänhetens nöjen. — 2) Församlingsplats för offentliga nöjen.

VAX, n. sing. 1) (i vidsträckt mening) Ett slags fast olja, som förekommer i en mängd växter (Plantvax), t. ex. Palmvax (af Vaxpalmen), Myricavax (af Vaxbusken), Japanskt vax (af *Rhus succedaneum*). — 2) (i allmän mening) Dylik fast olja, som fås af bin genom honungsskakornas smältning, utgörande uti dessa de celler, hvaruti honungen och äggen förvaras (Bivax). Gult v., det gula, i handeln vanligast förekommande. *Heilt v.*, ofärgadt, antingen af naturen (det som bildar tomma celler) eller genom blekning i solen. *Mjuk, vek* som v., äfv. (fig.) mycket böjlig. — *Ss. Vaxaktig, -artad, -docka, -figur, -handlare*.

VAXA, v. a. 1. Bestyrika, öfverstryka med vax. *V. en tråd*. — *Vaxande*, n. 4. o. *Vaxning*, f. 2.

VAXARBETE, n. 4. Arbete, gjordt af vax. VAXBILD, m. 5. 1) Bild, gjord af vax. — 2) (fig.) En vacker, men trög och själlös människa.

VAXBILDNINGSKONST, f. sing. Konsten att af vax bilda allehanda figurer.

VAXBLEKARE, m. 5. En, som bleker vax.

VAXBLEKE, n. 4. Se Vaxblekning.

VAXBLEKERI, n. 5. Inrättning, ställe, der vax blekes.

VAXBLEKNING, f. 2. Förfarandet, hvarigom vax blekes, d. v. s. göres så färglöst som möjligt. *V-en sker genom vaxets bandning, dess blekning & blekplats genom sol och fuktighet, samt dess smältning, omvandling och förnyade blekning*.

VAXBLOMMA, f. 1. Konstgjord blomma, förfärdigad af vax.

VAXBUSKE, m. 2. pl. — buskar. En i Nordamerika inhemsk buske, af hvars bär kokas ett grönt vax. *Myrica cerifera*.

VAXDUK, m. sing. En med målarfärg medelst fernissa öfverdragen lin- eller bomullsväf.

VAXDUKSHATT, m. 2. Hatt med öfverdrag af vaxduk.

VAXFACKLA, f. 1. Ett slags fackla, gjord af flera med hvarandra förbundna, smala vaxljus.

VAXFERNISSA, f. 1. En upplösning af vax med tillsats af ett harts eller en olja.

VAXFRUKT, m. 5. Konstgjord frukt af vax.

VAXFÄRG, m. 5. 1) Vaxgul färg. — 2) En med vax blandad färg.

VAXFÄRGAD, a. 2. Färgad gul som vax.

VAXGUL, a. 2. Af samma gula färg som vax. VAXKABINETT, --- nätt, n. 5. o. 5. Samling af vaxbilder.

VAXKAKA, f. 1. Vaxstycke i kakform.

VAXLJUS, n. 5. Ljus, tillverkadt af vax. — *Ss. V-stöpare, -stoppning*.

VAXLÄDER, n. 5. En sort mjukt och smidigt läder, till färgen ljus gulbrunt, som tillverkas hufvudsakligen af gödkalfskin samt mindre budar, hvilka efter garfningen lindrigt smörjas och ytterligare färgas på köttisidan.

VAXMÄLERI, n. 5. eller

VAXMÄLNING, f. 2. Ett slags målningsätt, hvarvid vax användes i st. f. olja.

VAXNING, f. 2. Förrättningen, då något vaxas.

VAXNÄSA, f. 1. Konstgjord lösnäsa af vax. (Fig. sam.) Sätta v. på någon, föra honom bakom ljuset, lura honom med falska förespeglingar.

VAXPALM, f. 3. En palmart, hvaraf ett slags plantvax fås. *Ceroxylon andicola*.

VAXPAPPER, n. 5. En sort gult, genomskinligt, med vax indränkt papper, som brukas till omslag för vissa läkemedel, betäckning på fontaneller eller vätskiga svulster, m. m.

VAXPERLA, f. 1. Oäkta perla, förfärdigad af hvitt vax och öfverdragen med fisklim.

VAXPLAN, n. 5. Skriftpån, öfverdraget med vax.

VAXPLÄSTER, n. 5. Ett slags pläster, sammansmält af gult vax, hvit kåda och färtalg.

VAXPOMADA, f. 1. Pomada af vax, talg och någon välluktande olja.

VAXPRESS, m. 2. Ett slags verktyg till vaxets skirning.

VAXPUSSELERE, m. 5. En som gör figurer eller bilder af vax.

VAXSALVA, f. 1. Salva, i hvilken vax utgör hufvudbeståndsdelen.

VAXSIL, m. 2. Ett slags sil för vaxets rening.

VAXSTAPEL, m. 2. pl. — staplar. En i en liten rulle eller stapel hopbörd, med vax öfverdragen bomullsväve.

VAXSVAMP, m. 2. Badsvamp, doppad i smält vax och sammanpressad under svalnandet.

VAXTAFT, n. 5. En sort med fernissa öfverdraget, vattentätt taft.

VAXTRÅD, m. 2. Vaxad tråd.

VAXVELE, m. 2. pl. — velar. Vele af vax till urinströrets sondering.

VAXÄPLE, n. 4. *V-n* kallas en sort platta, hvitgula, vaxarade, på sidsidan något rödaktiga äpplen, med hvitt kött och vinsyrlig smak.

VE! int. Utrop, då man tillönskar någon ondt, eller vill uttrycka en känsla af djup medömkan öfver någon, som hotas af en svår olycka. *V. eder, j gudlöse! V. öfver dem och deras barn! V. mig! jag olycklige! Ropa v. och förbannelse öfver, önska allt ondt, förbanna. — Nyttjas äfven, då man vill bedyra sanningen af något eller såsom svordomsuttryck, t. ex.: V. mig, är det icke sant! V. mig, skall jag icke det göra! V. och förbannelse! svordomsuttryck, vid tillfälle af olycka, mölgång, såsom utbrott af vrede, o. s. v. — S. n. sing. Olycka. Vål och v., lycka och olycka. Hans vål och v. bero deraf.*

VECK, n. 5. Viket ställe; märke efter viking. Göra ett v. Lägga något i v. Taga v-en ur något. Dubbell v. Falskt, oriktigt v., på orätt ställe.

VECKA, v. a. 1. Lägga i veck. — *V-d*, part.

pass. En v. krage. — *Veckande*, n. 4. o. *Veckning*, f. 2.

VECKA, f. 1. Tidsafdelning, bestående af sju dagar, ifrån och med söndagen till och med lördagen, ursprungligen härledd af månens skiftet, vid hvilka de Gamle färdade sina fester. *Arbetet varar en v. En gång i v-n. I slutet af v-n. Hvar v. Hvar annan v. En v-s arbete*, som varar en vecka. *Ha v-n*, halva turen för tjenstgöring under veckan. *Det är min v.*, turen är hos mig för den veckan. *Få v-n, börja sin v.*, inträda i sin tur för veckan. *Hyra på v.*, mot viss betalning för hvar vecka. *Låna på v.*, att återställas efter en veckas förlopp. *Procenta på v.*, utlåna penningar mot viss procent för veckan. *I dag tre v-kor till*, efter tre veckor ifrån denna dag.

VECKIG, a. 2. Som har veck.

VECKLA, v. a. 1. (af *Vika*) Vika något flera hvarf omkring sig sjelf eller omkring något annat. Brukas alltid i förbindelse med partiklar, såsom: *V. af, in, upp, ut*, se *Afveckla*, sec. *V. ihop*, vika något flera hvarf omkring sig sjelft. *V. om*, veckla omkring.

VECKOARBETE, n. 4. Arbete, som varar en vecka eller betalas efter vecka.

VECKOBLAD, n. 5. Se *Veckotidning*.

VECKOKOST, m. sing. Kosten för hvarje vecka.

VECKOLÖN, f. 3. Se *Veckopenning*.

VECKOMARKNAD, m. 5. Torgmarknad en gång i veckan.

VECKOPENNING, m. 2. Viss betalning i veckan för tjenst eller arbete. — *Syn. Veckolön*.

VECKOPREDIKAN, f. sing. indef. eller

VECKOPREDIKNING, f. 2. Predikan, som hålles någon viss dag i hvar vecka.

VECKOPREDIKANT, --- prädikant, m. 5. Prest, som håller veckopredikningar.

VECKORÄKNING, f. 2. 1) Räkning, som afslutas eller afgifves för hvar vecka. — 2) Räkning efter vecka. *Det är en månad, efter v-en*.

VECKOSKRIFT, f. 3. Skrift, som utkommer en gång i veckan.

VECKOTALS, adv. Räkadt efter veckor; flera veckor i sender.

VECKOTIDNING, f. 2. Tidning, som utgifves en gång i veckan.

VECKOVIS, adv. Se *Veckotal*.

VECKVILL, a. 2. Som ej har reda på, hvad det är för dag i veckan.

VED, m. sing. (Betyder i fornspråket: Skog — hvaraf *Tivedens* namn —; äfv. träd och vedträ.) 1) Af trä hugget bränsle. *Stor, grof v. Aska af v. Hugga v.*, sönderhugga stockar och grenar till bränsle. — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: *Al-, Tall-, Björk-, Grauv-, Aspv-, m. fl.* — 2) Den hufvudsakliga delen af stammen hos träd och buskar, emellan mergen och bastet, bestående af hårda, tät packade fibrer. — *Ss. V-besparing, -brist, -bårare, -båring, -bårda, -samn, -förråd, -handel, -handlare, -huggning, -hög, -knippa, -köp, -körsel, -lass, -last, -magasin, -mått, -pris, -stapel, -säg, -sägare, -sägning, -tillgång, -tjuf*.

VEDBOD, f. 2. Bod, der ved förvaras.

VEDBONDE, m. 5. pl. — bönder. Bonde, som forslar ved, har ved att sälja.

VEDBRAND, m. sing. Bränsle af trä. *Skog till v.*

VEDBÅR, f. 2. Bår att bära ved på.

VEDER. (t. *wider* ell. *wieder*) Prefix, som meddelar betydelsen af: a) (t. *wider*) Stridighet, motstånd, motsägelse, t. ex.: *Vederspel, vederpart, vedervilja, vedertägga*; — b) (t. *wider*) Vidrighet, t. ex.: *Vedervärdig, vedervilja*; — c) (t. *wider*) Förnyande, återgiftande, jemförighet (svarande mot: Åter, igen), t. ex.: *Vederquicka, vederfås, vedergålla, vederlike, vederlaga*.

VEDERBÖRA, v. n. o. impers. 2. (böjes som *Böra*; inf. brukas ej) Kunna fordras, åligger såsom pligt, skyldighet. *Med den aktning, som vederbör. Allom dem som vederbör*, hvilka det såsom skyldighet åligger. *Som vederbör*, såsom det bör vara. — *V-n de*, part. pres. o. adj. Som det åligger eller angår (i kraft af myndighet eller pligt). *V. domare, parter*. — Brukas ofta substantivt i samma betydelse, t. ex.: *Underrätta v. derom. Till underrättelse för v. På v-s bekostnad. Höga v.*, öfverheten.

VEDERBÖRLIG, a. 2. Som vederbör, med rätta och såsom pligt fordras. *Med v. skyndsamt, omsorg*. — *Syn. Tillbörlig, Skyldig, Behörig*.

VEDERBÖRLIGEN, adv. Såsom vederbör, på vederbörligt sätt. — *Syn. Tillbörligen, Behörigen*.

VEDERDELOMAN, n. 5. pl. — män. Motpart; motståndare.

VEDERDÖPARE, m. 5. *Vederdöpare* kallas en kristen sekt, som förkastar barnadöpet och fordrar, att de, hvilka som barn blifvit döpta, böra låta omdöpa sig, för att blifva rätta kristna. — *Syn. Anabaptist*.

VEDERFARAS, v. dep. 5. (böjes efter *Fara*) Sages om godt eller ondt, som förorsakas, tillfogas, händer någon. *Af honom har mig allt godt v-farit. Er skall intet ondt v. Låta enom rått v.*

VEDERFÄENDE, n. 4. Tillfrisknande.

VEDERFÅS, v. dep. 2. (böjes efter *Få*) Återkomma till lif, till sansning; quickna vid, tillfriskna.

VEDERGÅLLA, v. a. 2. (äfv. i sup. *Vedergullit* och i part. pass. *Vedergullen*) Återgålda, löna tillbaka (vare sig godt eller ondt). *V. godt med ondt, lika med lika. Jag vet ej, huru jag skall kunna v. så mycken godhet. Gud v-ll-e er det!* — *Vedergällande*, n. 4.

VEDERGÄLLARE, m. 5. Den som vedergäller.

VEDERGÄLLNING, f. 2. Återgåldande (af godt eller ondt, som vederfarits någon). *Jag lofade honom v. för allt det onda, han gjort mig. Frukt v-en af Guds rättvisa. Till v. för så många våldgärningar*. — *Syn. Lön, Belöning, Betalning, Återbetalning*.

VEDERGÄLLNINGSRÄTT, m. sing. 1) Rättighet att vedergälla ondt med ondt. *Utöfva v-en emot någon*. — 2) Vedergällande hämd, straff. *Frukt, baf, den gudomliga v-en*.

VEDERGÄRD, m. 5. (föga brukl.) Ersättning, vedergällning, vederlag.

VEDERHÄFTIG, a. 2. Sages om den, som är i stånd att betala, hvad han gått i borgen för. *V. borgensman, borgen. Han är v.*

VEDERHÄFTIGHET, f. 5. Borgensmans förmåga att betala, hvad han gått i borgen för.

VEDERKÄNSLA, f. 1. sing. Se *Erkänsla*.

VEDERLAG, n. 5. 1) Ersättning genom motsvarande värde. *Han har fått v. derför*. — 2) (byggn.k.) Första stenraderna i ett hvalf.

VEDERLAGSHEMMAN, n. 5. (kameral.) Så

kallas, vid hemmansbyte mellan kronan och enskilt man, det frälschemman, kronan får igen.

VEDERLIKE, m. 2. pl. — *lika*. Jemnlige i rang. *Adelige v-kar*, de af frälse stånd, hvilka i rang anses jemngoda med adeln.

VEDERLÄGGA, v. a. 2. (böjes som *Lägga*) Öfverbevisa någon om orätt i dess påstående o. s. v.; bevisa oriktigheten af sats, påstående, anfördt skäl, o. s. v. *V. någon med obestriddliga skäl*. *V. en sats*. *V. ens påstående, ens argumenter*. *V. ett inkast*. — *Syn.* Gendrifva. *Vederläggande*, n. 4.

VEDERLÄGGNING, f. 2. Öfverbevisning om oriktigheten af sats, skäl, påstående, o. s. v. *Jfr. Vederlägga*.

VEDERLÄGGNINGSSKRIFT, f. 5. Skrift, hvars ändamål är vederläggning.

VEDERMÅLE, n. 4. (af gamla ordet *Mal*, tecken) Tecken, märke, som bevisar tillvaron, verkligheten af något. *Till v. af min vänskap*. *Bära v. af något*, märke efter något. — *Syn.* Prof, Bevis, Tecken, Märke.

VEDERMÖDA, f. 1. Tryckande möda, stor besvärlighet, svår motgång.

VEDERNAMN, n. 5. Se *Binamn*.

VEDERPART, m. 3. Se *Motpart*.

VEDERQVICKA, v. a. 2. (af gamla ordet *Qveck*, quick, lefvande) Åter lifva, gifva nya krafter. *Vinet v-ckte honom*. — *V. sig*, v. r. Förskaffa sig nya krafter, nytt lif; åter lifva sig till kropp eller sinne. *V. sig med mat, med muntrande sällskap*. — *V-nde*, part. akt. Brukas ofta adjektivt, t. ex.: *En v. spås*. *Ett v. nöje*. — *Vederqvickande*, n. 4.

VEDERQVICKELSE, f. 3. 1) Verknigen af något som vederqvicker. *Sinnets, kroppens v.* — 2) Något som vederqvicker. *Efter arbete bör man söka v.*

VEDERSAKA, v. a. 1. (af *Sak*) 1) Förneka. *Matth. 10, 33*. — 2) Försaka. *Luc. 14, 33*. — *Vedersakande*, n. 4.

VEDERSAKARE, m. 3. (af *Sak*) Motpart, motståndare.

VEDERSKEN, n. 5. Se *Återsken*.

VEDERSPEL, n. 5. Motsats. *Ni får röna v-et*.

VEDERSTYGGIG, a. 2. (af gamla verbet *Vederstyggas*, styggas vid) Som väcker styggelse, afsky. *En v. person, sjukdom*. — *Syn.* Afskyvärd, Otäck.

VEDERSTYGGIGHET, f. 3. Vederstygglig beskaffenhet, vederstyggligt utseende. *Lastens v.*

VEDERSÄGA, v. a. 2. (böjes som *Säga*; gam.) Se *Motsäga*.

VEDERSÄGELSE, f. 3. (gam.) Se *Motsägelse*.

VEDERTAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) Antaga allmänt ell. i likhet med andra. Brukas mest i part. pass. *Vedertagen*. *Efter v. sed*.

VEDERTECKEN, n. 5. Kännetecken, veder-måle.

VEDERVILJA, f. sing. Se *Motvilja*. *Hysa, känna v. för någon*. *Han gjorde det med v.* — *Syn.* Motvilja, Obenägenhet, Antipati, Leda, Ovilja, Afsmak, Ohust, Vämjelse, Äckel.

VEDERVÅGA, v. a. 1. Sätta på spel, våga. *Jag har ingenting att v.*

VEDERVÄRDIG, a. 2. (t. *widervärdig*) Som kännes högst obehaglig, väcker vedervilja, gör ganska obehagligt intryck. *V. mat*. *V. smak*. *Det är mig v-t*. — *Syn.* Osmaklig, Äcklig, Väm-jelig, Afskyvärd.

VEDERVÄRDIGHET, f. 3. 1) Vedervärdig beskaffenhet. *Matens v.* — 2) Missöde, veder-möda, motgång. *Efter många v-er framkommo vi ändtligen*. *Hafta att genomgå många v-er*. **VEDERVÄRDIGT**, adv. På ett vedervärdigt sätt. *Smaka v.*

VEDETT, vedä'tt, m. 3. (ital. *Vedetta*, af *Vedere*, se) 1) Skildtyckt till häst. — 2) Skyller-kur på en fästningsvall.

VEDFÅNG, n. 5. 1) Fång af ved. *Komma gående med ett v.* — 2) Rättighet att erhålla, hämta ved af skog.

VEDGÅRD, m. 2. Inhägnad plats för upplag af ved.

VEDHUGGARE, m. 3. En, som hugger ved, vare sig för tillfället eller såsom yrke.

VEDHYGGE, n. 4. Fällning af skog till ved.

VEDKAST, m. 2. Uppkastad stapel af ved.

VEDKLUBBA, f. 1. Klubba, som begagnas vid klyfning af ved.

VEDKNARR, m. 2. Se *Gröngöling*.

VEDKONTOR, vedkännötör, n. 5. Skrub, der ved förvaras.

VEDKÄLKE, m. 2. pl. — *kälkar*. Kälke, som brukas att derpå föra ved.

VEDLIDER, n. 5. Lider, der ved förvaras.

VEDLOSSARE, m. 3. En, som är behjlpelig att aflasta ved ifrån fartyg.

VEDLOSSNING, f. 2. Aflastning af ved ifrån fartyg.

VEDLÄGGARE, m. 3. Den, som vid upp-mätning af ved lägger den i famnmåttet.

VEDLÖS, a. 2. Som saknar ved. *En v. ort*.

VEDPENNINGAR, m. 2. pl. Penningar till inköp af ved.

VEDPINNE, m. 2. pl. — *pinnar*. (fam.) Pinne af ved; litet vedträd. *Icke en v.*, alls ingen ved.

— *Syn.* Vedsticka.

VEDSKJUL, n. 5. Skjul, der ved förvaras.

VEDSKUTA, f. 1. Skuta, lastad med ved, eller som i allmänhet begagnas för transport af ved.

VEDSTICKA, f. 1. (fam.) Se *Vedpinne*.

VEDTRAFVE, m. 2. pl. — *trafvar*. Upp-trafvad stapel af ved.

VEDTRÄ, n. 4. Klufvet mindre stycke af ved.

VEDYXA, f. 1. Yxa, som begagnas till ved-huggning.

VEF (e slutet och långt), m. 2. pl. *vefar*. Handtag, hvarmedelst något kringvrides. *Vesfen på en slipsen*. *Draga vesfen*, kringvrida den; (fig. fam.) hafva tyngsta bördan af ett arbete.

VEFBÅT, m. 2. Båt, som fortskaffas genom vesfning. *Jfr. Vesflup*.

VEFLA, v. a. 1. (sjöt.) *V. vanten*, förse dem med vefliogar.

VEFLING, vefling, m. 2. (skepp.) *V-ar* kal-las linor, som med halfstek äro fästade tvärs öf-ver vanten.

VEFNING, f. 2. Handlingen, då man vefvar.

VEFPOSITIV, vefpositiv, n. 5. o. 3. Litet portativt positiv med mekanik, så inrättadt, att det spelar vissa stycken, då man vefvar derpå. — *Uf.*

VEFSLUP, m. 2. Slup, som fortskaffas medelst å sidorna anbragta hjul, hvilka sättas i rörelse genom vefning.

VEFSTÅNG, f. 3. pl. — *stänger*. Vef, som utgöres af en stång.

VEFTA, se *Väfta*.

VEFTOFFER, vefstoffer, n. 5. (bibl.) Offer, som viftades mot alla fyra väderstrecken.

VEFVA, f. 1. (fam.) *I samma v.*, i den v-n, i det samma.

VEFVA, v. a. 1. 1) Med vef kringvrida; draga vesfen på något. Nyttjas äfv. neutralt, t. ex.: *V. på ett positiv*. — 2) Veckla, linda. *V. öm, omkring*. *V. äf*, se *Afveckla*. *V. ihop, i'n*, se *Hopveckla*, *Ärveckla*. (Fig. fam.) *V. in sig i en sak*, inveckla sig i en sak. — *Vefvande*, n. 4.

VEGETABILIER, vejetabiljär, 3. pl. (från lat.) 1) Växter. — 2) Födoämnen af växtriket.

VEGETABILISK, a. 2. Som angår växtriket, härrör eller är beredd af växter, innehåller växt-delar. *V. föda*. (Kem.) *V-a syror*, växtsyror. (Gam. kem.) *V-t lutsalt*, kali.

VEGETATION, vejetatschön, f. 3. Växtlif, växtighet. *En yppig v.*

VEGETATIV, v. a. 2. 1) Växande (på växternas sätt). *Det v-a ell. organiska lifvet*, hvarigenom kroppen underhålls och tillväxer (i motsats till *Det animala lifvet*). — 2) Som utvecklar, befördrar lif, växtighet. — *Uf.*

VEGETERA, vejetera, v. o. 1. (lat. *Vegetare*, upplifva, af *Vegetus*, quick, liflig) 1) Växa (om träd och örter). — 2) (fig.) Lefva i fullkomlig överskänhet och blott tänka på att nära sin kropp; föra ett slags plantlif. — *Vegeterande*, n. 4.

VEHIKEL, vehick', n. 5. (lat. *Vehiculum*, af *vehere*, föra) 1) Befordringsmedel, hjälpmedel. — 2) (farm.) Medel, hvarmed ett läkemedel för-sättes, i afsigt att lätta intagningen.

VEIDE, väjde, m. sing. (t. *Waid*) 1) Färgväxten *Isatis tinctoria*. — 2) Ett blått färgämne, bestående af de genom torkning, sönderstampning och jämsning beredda bladen af denna växt.

VEITSDANS, väjts dånns m. sing. Ett slags sjukdom, som påstås härröra af Tarantelns bett, och som uppgifves endast kunna botas med musik.

VEK, a. 2. (af *Vika*) 1) Som lätt vikes eller böjes; mjuk. *En v. slängel*. *V. som vap.* *V. i ryggen*. *V-a lifvet*, sidorna af buken på men-niskor och djur ända till refsen. *I v-a sidan*, säges i samma mening. — 2) (fig.) Öfvergifven, svag; äfv. lättördd. — *Syn.* Blödig, Blödhjertad, Blödsint, Blöd, Lättördd, Ömtålig.

VEKA, v. a. 1. 1) Göra mjuk. *V. upp*, se *Uppveka*. — 2) (handv.t.) Blöta.

VEKE, m. 2. pl. *vekar*. Snodd af garnändar utaf bomull, hampa o. s. v., som sättes i en lampa, för att underhålla lågan, eller som be-gagnas vid ljusstöpnier eller tillverkning af vax-staplar, i det den öfvertäckes med talg, vax, o. s. v.; äfv. liten bit af ett särskilt slags väfnad, som nyttjas i lampor. *V-n i en lampa*, i ett ljus.

VEKHET, f. 3. Egenskapen att vara vek (både i egentl. o. fig. mening).

VEKLÄGAN, f. sing. indef. Högljud klagan öfver någon olycka, något tryckande ondt.

VEKLIG, a. 2. 1) Hög grad ömtålig för obe-hagliga intryck. *En v. människa*.

VEKLIGHET, f. 3. Genom övana eller för-klemning uppkommen stegrad ömtålighet för obe-hagliga intryck.

VEKLING, m. 2. 1) Veklig människa. — 2) (bibl.) Den, som begår stumma synden emot sjette budordet.

VEKLIKT, adv. På ett vekligt sätt.

VEKNA, v. n. 1. Blifva vek.

VEKNING, f. 2. (handv.t.) Blötning.

VEKSIDA, f. 1. Veka sidan, veka lifvet.

VELD, se *Väld*.

VELE, m. 2. pl. *velar*. En af Inneskaf eller något annat lätt ämne gjord, kugelformig kropp till att hålla sår, bulnader eller svulster öppna; äfv. smal cylinder af något ämne, tjenligt till sondering.

VELIN, vel'ning, m. sing. (franskt ord, som egentligen betyder: fint kalsskinspergament; af *Veau*, lat. *Vitulus*, kalv.) En sort fint och glatt papper, till ytan liknande pergament.

VELSK, se *Välsk*.

VELUTERA, v. a. 1. (från fr.) *V. tapeter*, helt och hållet eller i vissa fasoner, på en förut påtryckt grund af linoljefärg med blyhvitt, öf-verströ dom med fint sönderklippt ull af olika färger. — *Velutering*, f. 2.

VELVANTIN, välvanntin', m. sing. En sort skuren bomullsväfnad.

VEMOD, vemöd, n. sing. (t. *Wehmuth*) Djup nedslagenhet. — *Syn.* Svärmod, Sorgbundenhet, Melankoli. — *Ss.* *V-sfull*.

VEMODIG, a. 2. Djupt nedslagen. — *Syn.* Svärmodig, Sorgbunden, Melankolisk.

VEMODIGHET, f. 3. Se *Vemod*.

VENAL, -äl, a. 2. (lat. *Venalis*) Fal, besticktig.

VENALITET, ---ët, f. 3. Falhet, bestick-lighet.

VENDELROT, se *Vänderot*.

VENEDISK, a. 2. *V. tvålv*, se *Tvålv*. *V. ter-pentin*, se *Terpentin*.

VENER, vén'r, 3. pl. (af lat. *Vena*, äder) Blodådror.

VENERATION, ---tschön, f. 3. (lat.) Djup vördnad; vördnadsbetygelse.

VENERISK, a. 2. (af *Venus*) *V. sjukdom*, *V-ajukan*, ett slags smittsam sjukdom, som förplantas genom köttslig behandling. I samma mening säges äfv.: *V. böld*. *v-a åkommor*. *Smitta med v-t*, meddela sådan sjukdom.

VENSTER, vän'ster, adj. utan neutr. sing. indef. i best. form: *venstra*. (af gamla ordet *Van*, brist) Betecknar egentligen den sidan af människans kropp, som vanligen är svagare än den motsatta (Högra). Säges i allmänhet om den sidan af ett föremål, som har till nämde sida af människans kropp ett motsvarande läge. Brukas merendels i bestämd form, utom i vissa ad-verbiala sammanställningar. *Venstra armen, han-den, benet på en människa*. *På venstra sidan i kyrkan*. (Fam.) *Icke vela skilnad på höger och v.*, äfv. (fig.) vara mycket dum. *På venstra sidan ell. på v. hand, sida*, ell. äfv. *på, till, åt v.*, åt det höll, hvaråt venstra sidan är. *Taga ell. vika af till v.* *Till v. om*, eller blott *v. om*, på venstra sidan om, t. ex. *till v. om kyrkan*. *Gifta sig till v.*, träda i morganatiskt äk-tenskap (se *Morganatiskt*). *V. öm*, kommando-ord, som betyder: 90 graders vändning åt ven-ster. *Göra v. om*, göra en sådan vändning. *Ett v. om*, en dylik vändning. *V. sväng!* kommando-ord, hvarmed befalles svängning åt venster.

VENSTERHÄND, a. 2. Som vanligen begag-nar sig af venstra handen i st. f. den högra.

VENTIL, väntil', m. 5. (medelt. lat. *Ventile*, af lat. *Ventus*, vind) 1) Klappert eller väderlucka i ändan af sugröret till en pump. — 2) Se *Frid-hane*. — 3) Klaff, som qvarhåller luften i väder-röret af ett orgverk.

VENTILATOR, väntilätarr, m. 3. (uttalas i pl. — törärr) Vädervexlingsmaskin.

VENTILATION, vänntillatshön, f. 3. 1) Luftens rening genom väderexlingsmaskin. — 2) Pröfning. *Jfr. Ventilera.*

VENTILERA, vänntillera, v. a. 4. (lat. *Ventilare*, flakta) Pröfva värdet af åtskilliga ting och därefter afse andra det bättre från det sämre. *V. en fråga, ett ämne*, betrakta dem från alla sidor, skärskåda dem. — *Ventilerings*, f. 2.

VENUS, vënuß, nom. prop. f. (genit. *Veneris*) 1) Kärleksgudinnan, hos Romarne. *Veneris här*, en art Blodomhupke, som användes i medicinska siraper. *Adianthum Capillus Veneris*. — 2) (fig.) Sinlig kärlek. — 3) (astr.) En af planeterna i vårt solsystem.

VENUSSNÄCKA, vënuß-snäcka, f. 1. En art petrificerad snäcka.

VEPA, v. a. 1. o. 2. Se *Svepa*, *Linda*.

VERANDA, verända, f. 1. (ital.) Framtill öppen utbyggnad längs väggen af ett landthus, där man under tak kan njuta frisk luft.

VERATRIN, --in, m. sing. (kem.) En besk, giftig växtbas i Prusiot.

VERB, värrb, n. 3. (lat. *Verbum*, ord; gram.) Hvarje ord, som uttrycker begreppet af Verka, lida, ske eller vara. — *Syn.* Tidsord.

VERBAL, värbäl, a. 2. (lat. *Verbalis*) 1) Som beträffar själva orden. — *Motsats:* Real. — 2) (om öfversättningar) Bokställig, ord för ord. — 3) (gram.) Härledd af verb. *V-a substantiver.*

VERBUM, se *Verb*.

VERDA, värda ell. värrda, int. (i. *wer da?* hvem der?) Utrop af skildtvakter, då någon närmar sig.

VERIFICERA, v. a. 1. (af lat. *Verus* och *Facere*) Bestyrka riktigheten af något. *V. en räkning*, med bilagor bestyrka den.

VERIFIKATION, ----tshön, f. 3. 1) Bestyrkande af en saks riktighet. — 2) Bestyrkande bilaga till en räkning. [*cat.-*]

VERTABEL, --ab'l, a. 2. (fr. *Véritable*, af lat. *Verus*, sann) Verklig, äkta, oförfalskad.

VERK, n. 5. 1) Hvad som blifvit frambragt, vare sig genom fysiska eller andliga krafter. *Guds v. V-et prisar mästaran. Det är hans v.*, han har gjort, anställt det, är skulden der till. — 2) Handling. I uttrycket: *Goda v. och gerningar*. — 3) Arbete, bearbetning, utförande, verkställighet. I några få talesätt, såsom: *Sätta i v-et*, företaga arbetet på, börja att utföra, verkställa något. *Hafta i v-et*, under arbete. *Lägga hand vid v-et*, sätta i verket; älv. deltaga i arbetet på något, t. ex.: *Sjelf lägga hand vid v-et*. — 4) Alster af konst, isynn. skön konst, eller af snille, lärdom, vetenskap. Konstverk, Snilleverk. *Ett vetenskapligt v. Lärnt v. Denna tasta är ett v. af Rafael. Ett v. musik, symfonier. Ett musikalliskt v. Ge ut sina v. af trycket*. — I fråga om litterära alster brukas ordet endast för större arbeten af betydelse. — I plur. menas med *Verk* inbegreppet af allt hvad en skald, filosof, talare o. s. v. skrivit, t. ex. *Voltaires v.* — 5) Verklighet. För denna bem. endast i uttrycket: *I sjelfva v-et*. *Han är i sjelfva v-et fattig*, i verkligheten f. — 6) Maskin, inrättning, anstalt. *V-et i ett ur*, hjulverket. *Slagverk, Bageri-, Bryggeri-, Salpeterverk, Jernverk, Kopparverk, Saltverk*, m. m. — 7) Offentlig inrättning till förvaltning af vissa statens angelägenheter. *Publikt v. Han tjänar vid ett annat v. Gå in i ett af v-en*. *Se f. 6.*

Bankoverk, Statsverk, Kammarverk. — 3) (fortif.) Ett af bröstvärn, grafvar, vallar m. m. sam-

mansatt helt, till skydd för en fästning eller ett lager. *Öppna v.*, som icke helt och hållet innesluta det förskansade stället. *Slutna v.*, som på alla sidor omgifva det.

VERKA, v. n. 1. I. 1) Säges om hvarje yttring af en orsak till frambringande af en verkan. *Hafta*, utöfva verkan, inflytelse. *Medlet v-r icke*. *Flera omständigheter v-de mot framgången af detta företag*. *Det v-r till sinnets lugnande*. *Ingenting v-r på honom*. *Denna skrift v-de mycket på sinne*. *Det v-de, att vi kommo för sent*. — 2) (om person) a) Använda sina bemödanden i och för något ändamåls vinnande. *Han v-de mycket till upplysningens allmänna spridande*. *V. för*, emot någon, bemöda sig för ens bästa, till ens skada, eller för att tillintetgöra ens åsigt, planer, o. s. v. — b) (med prep. på) *Hafta* inflytelse. *Han v-r mycket på honom*. — *V. a.* Såsom orsak leda till, frambringa, åstadkomma, medföra. *V. en förändring*. *V. godt, ondt*. *Det v-de så mycket, att vi kommo för sent*. — *Syn.* *Beverka*, *Orsaka*, *Förorsaka*, *Frambringa*, *Åstadkomma*, *Medföra*, *Föranleda*, *Tillvägbringa*, *Ävägbringa*. — *V-nde*, part. pres. Som verkar. *V. orsak*. *Ett föga v. medel*. *Han är mycket v.*, har mycken inflytelse, förmår mycket.

VERKA, v. a. 1. II. *V. upp en hästhof*, se *Afverka*, bem. 3.

VERKAN, f. sing. indef. Påföljden af en verkning; förändring, frambragt till följe af en orsak, genom en kraft. Brukas både i fysisk och andlig mening. *Luftens skadliga v. V. af ett läkemedel*. *Den örten har den v. att gifva öppet lif*. *Hans tal hade den v., att alla lifvades af mod*. *Göra v. ell. göra sin v.*, verka på det sätt som åsyftats. *Medlet gjorde sin v., sin goda, fulla v.* *Det gjorde ingen v., var utan v., utan all v., hade ingen v.* *Denna föreställning gjorde v. på honom*. — *Syn.* *Följd*, *Påföljd*, *Inverkan*, *Effekt*.

VERKANDE, n. 4. Se *Verkning*.

VERKAR, m. 2. pl. (fisk.) Risgård med öppning för mjerde eller ryssja.

VERKBLY, n. sing. Bly, hvars silfverhalt lönar mödan att aldrifva.

VERKBORD, n. 3. Bord, hvarpå något slags handverksarbete förrättas.

VERKBRÅDE, n. 4. Hos vissa handverkare, ett starkt bråde, hvarpå de skära till eller förrätta andra slags arbeten.

VERKBÄNK, m. 2. Hos vissa handverkare, bänk eller bord, hvarpå eller hvarvid de arbeta.

VERKE, se *Virke*.

VERKEHREN, färkärränn, s. sing. oböjl. (tyiskt ord) Ett allmänt bekant sällskapsspel med bricker och tärningar.

VERKELIG, m. fl., se *Verklig*, &c.

VERKGESÄLL, m. 3. Gesäll, som på en verkstad företräder mästarens ställe.

VERKHELIGON, n. 3. (teol.) Verkhelig person.

VERKHELIG, a. 2. (teol.) Som sätter helgelosen endast och allenast i goda verk och gerningar.

VERKHELIGHET, f. 3. Den falska förtrostan på vunnit helgelse endast och allenast genom goda verk och gerningar, utan en sann och saliggörande tro.

VERKHÄST, m. 2. Se *Arbetshäst*.

VERKJERN, n. 3. (hofs.) Knif, hvarmed hästhoven utverkas.

VERKLIG, a. 2. 1) Som finnes till. Ej in-

billad; ej blott i tanken existerande. *Ett v-t föremål, ting*. — 2) Som tilldragit sig. Ej dik-tad. *En v. händelse*. — 3) Sann, rätt, egentlig. *Berätta v-a förlöppet*. *V-a orsaken*. — 4) Sann-skyldig, riktigt, äkta. *En v. vdn*. *Ha en v. syssla*, ej blott titeln deraf. — 5) (om embets-män) Tjenstgörande; ej blott titulerad. *V. inne-hafvare af en syssla*. *V. kammarjunkare*.

VERKLIGEN, adv. I sjelfva verket, i san-ning, sannerligen.

VERKLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara verklig (bem. 1 o. 2). *Ett tings v.*, verkliga till-varo. *En händelses v.*, förhållandet att den verk-ligen tilldragit sig.

VERKLIGT, adv. Se *Verkligen*.

VERKMÄTT, n. 3. Potens indelning i tolf tum (till skilnad ifrån Decimaltum).

VERKMÄSTARE, m. 5. 1) Den som gjort, skapat något. *Den store v-n*, världens skapare. — 2) Föreståndare på en fabrik, o. s. v. — 3) (fam.) Tillställare, anstiftare, uppsottsman.

VERKNING, f. 2. 1) Yttringen af hvarje kraft, såsom ledande till en påföljd (verkan). — 2) Brukas oriktigt i st. f. *Verkan*.

Anm. Emellan *Verkande* och *Verkning* är den skilnad, att det förra har mer afseende på den verkande kraften (Orsaken), det sednare mera på dess slutliga påföljd (Verkan).

VERKNINGSKRAFT, f. 3. Verkande kraft.

VERKNINGSKRETS, m. 2. 1) Den rymd, inom hvilken verkningarna af en kraft eller i all-mänhet af hvarje fysisk orsak, som befinner sig på ett bestämdt ställe, äro märkbara. *Elektrisk v.*, den rymd, inom hvilken verkningarna af en elektriserad kropp på andra kroppar äro märk-bara. — 2) Vidden af en persons verksamhet. *En religionslärares v.* — 3) Säges äfv. om vidden af andeliga verkningar, t. ex.: *De liberala idé-ernas v. utvidgas allt mer och mer*.

VERKNINGSMEDEL, n. 3. Verkande medel.

VERKNINGSMÄTT, n. 3. Mättet eller kraf-ten af en verkning.

VERKNINGSPUNKT, m. 3. Den punkt, hvarpå en kraft verkar.

VERKSAM, a. 2. 1) (om sak) Som gör, med-för verkan; kraftig, eftertrycklig. *V-t medel*. *V-t bemödande*. *V. bemedling*. — 2) (om person) Oförtruten att verka, driftig i handling. *Han är mycket v.* *En v. man*.

VERKSAMHET, f. 3. Egenskapen att vara verksam (för begge bem.). *Medlets v. är be-pröfvad*. *Hans v. är otrolig*.

VERKSAMT, adv. På ett verksamt sätt, med verksamhet.

VERKSELE, m. 2. pl. — *selar*. Sele till en arbetsvagn.

VERKSILFVER, n. sing. Se *Arbetssilfver*.

VERKSTAD, m. 3. pl. — *städer*. 1) Rum-met, der en handverkare, slöjddikare förrättar sitt arbete. — 2) (fig.) Stället, der något anstiftas, tillställas, o. s. v. *En v. för revolutioner*.

VERKSTOL, m. 2. Säges om vissa mekaniska inrättningar, medelst hvilka åtskilliga saker till-verkas.

VERKSTÄLLA, v. a. 2. Sätta i verket, ut-föra. *V. ett beslut*, en dom, en befallning, or-der. — *V-nde*, part. akt. Brukas adjektivt i uttrycket: *Den v. makten*, den makt i staten, som sätter domar och allmänna beslut i verket.

VERKSTÄLLANDE, n. 4. Sättande i verket, utförande. *V-t af ett beslut*. *Domens v.*

VERKSTÄLLARE, m. 5. Den, som verk-ställer något. *Ett testamentes v.*

VERKSTÄLLBAR, a. 2. Som kan verkställas.

VERKSTÄLLBARHET, f. 3. Egenskapen att kunna verkställas.

VERKSTÄLLIG, a. 2. Se *Verkställbar*.

VERKSTÄLLIGHET, f. 3. Se *Verkställande*. *Sätta i v.*, verkställa. *Gå i v.*, komma till v., blifva verkställd, gå i fullbord. *Skrida till v.*, till verkställande, utförande. *Bristande v.*, för-hållandet, att något ej går i verkställighet.

VERKSIND, f. 3. (teol.) Hvarje ur arfsynden härdflytande afvikelse från Guds lag, i begär, tan-kar, ord eller gerningar.

VERKTUM, m. 5. Tum, beräknad efter verk-mått, d. v. s. tolf på foten.

VERKTYG, n. 3. 1) Det, hvarmed något verkas, förrättas, utföres, förfärdigas, eller hvar-med ett arbete lättas. *Stormen är ett v. i Guds hand*. *Sinnetas v.* *En snickares v.* — *Syn.* *Don*, *Redskap*. — 2) (fig.) Person, som af en an-nan begagnas för utförandet af hans vilja. Säges vanligen i dålig mening. *Tyrannens v.*

VERKVAGN, m. 2. Se *Arbetsvagn*.

VERLD (uttalas vanligen: värld), f. 2. (i fornspråket *Verald*, isl. *Veröld*, *Veröld*, d. v. s. allt varande) Brukas i plur. endast för bem. 3, och för öfrigt merendels i bestämd form. 1) Allt skapat, så ande som materie. *Den materiella v-en* ell. *Kroppsvärlden*. *Sinnevärlden*. *Ande-världen*. *Gud har skapat v-en*. — 2) (uti in-skränkta mening) Inbegreppet af allt, som kan förenslas af sinnena, såsom ett helt betraktadt. *V-ens danning*. — 3) (med plural) Se *Verldskropp*. *Millioner v-ar sväfa i den oändliga rymden*. — 4) (i äldsta och allmänaste bety-delse) Jordklotet, jorden. Deraf: *Verldsdel*, *Verldshistoria*, *Verldskrigseglare*. *Gamla v-en*, Europa, Asien och Afrika. *Nya v-en*, Amerika. *Alexan-der stråfvade efter herraväldet öfver v-en*, 2000 år efter v-ens skapelse. *I alla v-ens tider*, i alla tider, alltid. *För allting i v-en*, se *Allting*. *I all v-en*, säges i samtal, vid frå-gor, för att stegra uttrycket och såsom tecken till en viss sinnesrörelse, t. ex.: *Huru i all v-en kan han vara så oförståndig?* *När i all v-en skedde det?* *Men hvarför i all v-en har han gjort det?* (Fam.) *Det är inte hela världen*, det är en ringa sak. — 5) Säges hyperboliskt om en vidsträckt och ganska behöklad ort. *London är en v., en liten v.* — 6) Menniskor i allmän-het. *Hela v-en känner det*. *V-en är ond*. *Inför hela v-en*, i hela v-ens åsyn, i alla menni-skors åsyn. *Den fina v-en*, de som utmärka sig genom ett finare yttre och göra anspråk på en finare bildning. *Den förnäma v-en*, de förnäma. *Den sköna v-en*, de sköna. *Den lärda v-en*, de lärda. *Stora v-en*, de förnäma och rika. *Lefva i stora v-en*, i umgänge med dessa. Af ell. efter *gamla världen*, gammaldags, gammalmodig. *En man af gamla v-en*. (Fam.) *Skyldig Gud och hela v-en*, mycket skuldsatt. *Känna v-en*, känna människorna. *Skicka sig efter v-en*, efter dem man umgås med. *Veta att skicka sig i v-en*, hafva lefnadsvett. *Göra sitt inträde i v-en*, i umgängslivet, i sällskapsvärlden; älv. börja att försörja sig sjelf. *Öfverge*, draga sig ifrån v-en, börja att föra ett ensligt lefnadssätt. *Förr i v-en*, i gamla tider. *Så är v-ens sed* ell. *sätt*, så går det till i v-en, så handla, uppföra sig människorna; det pågår så gå. *Den bästa men-niska i v-en*, en utmärkt god, förträfflig menni-

ska. — 7) (i sing., obest. form) Lefnadsvekt, be-
lefsenhet. Endast i uttrycken: *Ha v. En man*
af v. — 8) Menniskolifvet. Föda till v-en.
Komma till v-en, födas. Gå ur v-en, sluta sin
v., gå ell. vandra all v-es väg, dö. Skicka
all v-es väg, taga af daga. Skaffa till v-en,
alla. Han hade en svår, mödosam v., hans
lif var tungt. Här i v-en, i detta lifvet. I an-
dra v-en, i det tillkommande lifvet. V-ens lopp,
gång, de menskliga händelserna. — 9) (i kyrklig
mening) Den del af människorna, som endast tänka
på det timliga, på tillfredsställelsen af sina lustar
och begär. Fly v-en. Ett v-ens barn, en verlds-
ligt sinnad människa. V-ens vägar äro icke
Guds vägar, det köttliga sinnet är fiendtligt
emot Gud. — 10) (fig.) Betecknar någonting ganska
mycket. En v. af bekymmer.

VERLDSÄLLTET, världsalltät, n. sing. def.
Hela den skapade världen.

VERLDSANDE, världsännde, m. sing. def.
Enligt vissa filosofers antagande, den hela ver-
lden genomträngande verksamhets-principen i och
för sig och såsom urprincip, eller tänkt såsom
ett själfständigt väsende. Kallas äfv. Verldssjäl.

VERLDSAXEL, m. sing. Den rätta linie, som
man tänker sig dragen ifrån den ena verldspolen
till den andra.

VERLDSBEHERRSKARE, m. s. Herrskare
öfver hela jorden eller större delen deraf. *Napo-*
leon sträfvade efter att blifva en v.

VERLDSBEKANT, a. 1. Öfver hela världen,
af alla människor känd. *V. sanning, händelse.*

VERLDSBERÖMD, a. 2. Namnkunnig i hela
världen; af hela världen prisad, fräjd, beundrad.

VERLDSBESKRIFNING, f. 2. Beskrifning öf-
ver världen. — *Syn. Kosmografi.*

VERLDSBESKRIFVARE, m. s. Författare
till en verldsbefskrifning.

VERLDSBORGARE, m. s. 1) (egentl.) Hvarje
jordens inbyggare. — 2) Den, som icke blott
äsyftar sin nations fördel, utan söker framför allt
att befördra hela mensklighetens allmänna väl. —
Syn. Kosmopolit.

VERLDSBRAND, m. sing. En verlds förstör-
ring genom brand. Brukas särskilt med afseende
på den brand, hvarigenom man tror att jorden
skall förgås.

VERLDSBULLER, n. s. *V-llet*, världens
buller, oro, bråk.

VERLDSBYGGNADEN, m. sing. def. Sam-
manfattningen af alla verldskroppar, betraktade
i deras ordning och förbindelse såsom ett helt.

VERLDSDEL, m. 2. Hufvuddel af jorden.
De sex v-arne.

VERLDSEKVATOR, världsekvatör, m. s.
Den cirkelformiga omkretsen af ett plan, som
föreställas skära hela verldsrymden midt i tu, gå-
ende genom solens medelpunkt och vinkelrätt emot
jordens axel.

VERLDSERFARENHET, f. s. Erfarenhet, vun-
nen genom umgänge med världen.

VERLDSERÖFRANDE, a. 1. Som eröfrat en
större del af världen. *Det v. Rom.*

VERLDSERÖFRARE, m. s. Den, som erö-
frat en större del af jordens länder.

VERLDSFÖRAKT, n. sing. Den sinnesstäm-
ning, då man ringa aktar världen med dess nöjen
och njutningar.

VERLDSFÖRAKTANDE, a. 1. Som ringa
aktar världen.

VERLDSFÖRAKTARE, m. s. — **ERSKA**, f. 1.
En, som ringa aktar världen.

VERLDSGLOB, världsglob, m. s. Glob, som
föreställer hela verldsbbyggnaden, betraktad såsom
ett klot.

VERLDSHAF, n. s. 1) *V-et*, hafvet, som
omsluter jordens fasta land. — 2) Större del deraf,
t. ex. Söderhafvet.

VERLDSHANDEL, m. sing. Handeln i sin
största utsträckning, eller då den förbinder de
aflägsnaste trakter och verldsdelar, samt i alla
riktningar genomkorsar hela jordytan.

VERLDHISTORIA, världshistoria, f. s. pl.
— *orier.* Sammanhängande framställning af de
viktigaste händelser, som inträffat bland mensko-
släktet.

VERLDHISTORISK, a. 2. Som tillhör verlds-
historien. *En händelse af v. vikt.*

VERLDSHÄNDELSE, f. s. Händelse af den
vikt, att den förtjenar ett rum i verldshisto-
rien.

VERLDSKARTA, f. 1. Karta öfver hela
jorden.

VERLDSKLOK, a. 2. Som har verldserfa-
renhet.

VERLDSKLOKHET, f. s. Det slags klokhet,
som har sin grund i verldserfarenhet.

VERLDSKRINGSEGLARE, m. s. Den, som
seglat rundt omkring jorden.

VERLDSKRINGSEGLING, f. 2. Segling rundt
omkring jorden.

VERLDSKROPP, m. 2. Se *Himmelskropp.*

VERLDSKUNNIG, a. 2. Se *Verldsbekant.*

VERLDSKUNSKAP, f. sing. Se *Verlds-*
kännedom.

VERLDSKÄNNARE, m. s. En, som äger
verldskännedom.

VERLDSKÄNNEDOM, m. sing. Kännedom af
människorna och deras olika karakterer, samt af
sättet att rätt umgås med dem.

VERLDSLIG, världslig, a. 2. 1) Som angår
det jordiska, det timliga; som sysselsätter sig med
det som tjänar till kroppsliga, sinnliga och timliga
ändamål (i motsats till: Andlig). *V-a angelägen-*
heter. V. regering, makt, i motsats till kyrkans
makt. V. lag, som angår verldsliga angelägen-
heter. V. domare, domstol, som dömer efter
verldslig lag. V. vis, v. vishet, vis, vishet i
hvad rör verldsliga ting. V-t stånd, ej ande-
ligt, ej presterligt. V-a ting, som ej angå det
andliga. I v. mätto, i timligt hänseende. (Sub-
stantiv) Della v-a, jordlifvet med allt hvad der-
till hör. — 2) Sinlig (i motsats till Andlig).
V-a nöjen. Föra ett v-t lif. V-t lefverne.

— Brukas äfv. substantivt, t. ex.: *Älska det v-a.*
Han har slagit allt v-t ur hägen. — 3) (om
person) Som älskar världen och dess lustar. Hon
är mycket v. V-t sinnelag, hjerta.

VERLDSLIGHET, f. s. Egenskapen att vara
verldslig; verldsligt sinne.

VERLDSLIGT, adv. På ett verldsligt sätt.
Leffa v., föra ett sinligt lif. V. sinnad, som
älskar världen och dess lustar.

VERLDSMAN, världsmänn, m. s. pl. — män.
En, som väl känner de högre ständens seder och
bruk, samt är van att handla derefter.

VERLDSMENNISKA, f. 1. Verldsligt sinnad
människa.

VERLDSMUSIK, världsmusik, f. sing. Ste-
rernas harmoni, eller den diktade musiken af huf-
vudplaneterna.

VERLDSORDNING, f. 2. Den hela världen
sammanhållande gudomliga, ordnande kraft.

VERLDSPOL, världspöl, m. s. *V-er* kallas

de begge ändpunkter af verldssaxeln, kring hvilka
himlavalvet tyckes vända sig.

VERLDSREGERING, f. 2. Se *Försyn.*

VERLDSRYMD, f. s. Den oändliga rymd,
som i sig innefattar hela världen.

VERLDSJÄL, f. 2. Se *Verldsande.*

VERLDSYSTEM, världssystem, n. s. o. s.
1) Se *Verldsbbyggnad. Hela v-et. — 2) Läran*
om verldskropparnes läge till och förbindelse med
hvarandra.

VERLDSTEATER, världsteatr, m. 2. pl.
— *atrar.* (fig.) Verlden, betraktad såsom en skåde-
bana, hvarpå historiska personer uppträda såsom
skådespelare.

VERLDSTRAKT, m. s. Himmelsstreck, eller
hvarje af de fyra lika delar, i hvilka horisonten
indelas.

VERLDSVIS, världsvi's, a. 2. Verldslig vis.

VERLDSVISHET, f. s. Verldslig vishet.

VERLDSVÄLDE, världsvälde, n. 4. Väldet
öfver hela jorden eller en större del deraf. *Rom*
var ett v.

VERLDSÄLDER, m. 2. pl. — *äldrar.* 1)
Hvarje af de fyra tidsäldrar, hvaruti forntiden
indelade människosläktets tillvaro. — 2) Större
tidrymd af verldshistorien. — 3) Bestämd tid-
rymd, inom hvilken stora förändringar föregå
med jorden.

VERLDSÖGAT, n. sing. def. Se *Hydrofan.*

VERS, vär's, m. s. (lat. *Versus*) 1) Rad af
ord, sammanställda så, att de bilda en viss takt.
En v. ur Homerus. Vackra v-er. — Syn.

Versad. — 2) (i sing. indef.) Bunden stil. V.
och prosa. Göra, skriva v. Ett stycke på v.
Sätta på v., gifva versform. Skaldestycke med
vacker v. — 3) Liten afdelning af ett kapitel i
bibeln. 1 Mos. B., sjunde kapitlet, tredje v-en.
— 4) En af flera versader bestående afdelning
af ett skaldestycke, af ett stycke på vers. V. i
en visa. Stycket är afdelat i v-er. En v. i
psalmboken. Sjunga på sista v-en, äfv. (fig.
fam.) vara nära sin undergång, dö, ruin; ej hafva
långt igen (att lifva, att råda, o. s. v.). (Fam.)
Gråta, sjunga en v., gråta en stund. — Syn.

Strof. — 5) Se Versart.

VERSAL, vär'säl, m. s. (lat. *Versus*) eller
VERSALBOKSTAF, vär'säl --, m. s. pl.
— *bokstäfver.* (boktr.) Stor begynnelsebokstaf.

VERSART, vär'ssart, m. s. Se *Versslag.*

VERSBYGGNAD, m. s. Den olika beskaffen-
heten af vers i afseende på skiljaktiga versslag,
versens ledighet, m. m.

VERSERAD, vär'seradd, a. 2. (fr. *Versé*) 1)
Hemmastad, väl bevandrad. *V. i språken. —*
2) Städd, bildad.

VERSFALL, n. s. Se *Versmått.*

VERSFÖRM, m. s. Form af vers, d. v. s.
poetisk ell. regelbunden rytm.

VERSFOT, m. s. pl. — *fötter.* Se *Vers-*
mått.

VERSFIERA, v. a. 1. (af lat. *Versus* och
Facere) Förlatta, skriva på vers. *En v-d öfver-*
sättning.

VERSFIFIKATION, vär'sfifkatshön, f. s. Vers-
bildning, versbyggnad.

VERSION, vär'sshön, f. s. (lat. *Versio*) 1)
Öfversättning. — 2) Sätt, hvarpå en händelse fram-
ställs, berättas.

VERSKLÄPARE, m. s. Se *Rimmare.*

VERSKONST, f. sing. Konsten att göra vers.

VERSMÅKARE, m. s. (föraktl.) Klen poet,
rimmare.

VERSMÅKERE, n. s. (föraktl.) En versmakares
handverk.

VERSMÅTT, n. s. (pros.) Hvarje särskilt af-
mätning eller takt i vers.

VERSRAD, f. s. Se *Vers*, 1.

VERSSLAG, n. s. Olika slag af vers i af-
seende på rim eller versmått. *Rimmade, orim-*
mado v. Jambiska, daktyliska v-et.

VERSTUMP, m. 2. (fam.) Liten vers.

VERST, vär'st, m. s. Rysk mil, hvaraf unge-
fär $\frac{4}{5}$ gå på en svensk.

VERSVURM, m. 2. (fam.) En, som vurmar
på att skriva vers.

VERSÄDER, f. pl. — *ädror.* Gåfva, fallenhet
att skriva vers.

VERTE, vär'rt. (latinskt ord) Vänd (om
bladet)!

VERTEBRAL, vär'tebräl, a. 2. (af lat. *Verte-*
bra, ryggkota; anat.) Hörande till ryggkotorna.

VERTEBRAL-SYSTEM, vär'tebräl-systäm, m.
n. s. o. s. (anat.) Samtliga från ryggraden ut-
gående nerver, betraktade såsom ett helt.

VERTEBRERAD, vär'tebreradd, a. 2. (nat.
hist.) *V-e djur*, hvilkas ryggrad består af flera
kotor.

VERTIKAL, vär'tikal, a. 2. (af lat. *Vertex*,
hjesse, spets, pol) Lodrät. [— cal.]

VERTIKALCIRKEL, vär'tikal'sirk'l, m. 2.
pl. — *cirklar.* (astr.) Den store cirkel på himmels-
globen, som går genom horisontens begge poler
samt jordens medelpunkt.

VERTIKALVINKEL, vär'tikalv'nnk'l, m. 2.
pl. — *vinklar.* (geom.) *V-vinklar* kallas de vink-
lar, som, då tvenne linier skära hvarandra, stå
med spetsarna vända mot hvarandra.

VESSLA, f. 1. Ett slagte af rofdjuren. Mu-
stela. *Vanlig V.*, rödbrun på ryggen, hvit under
buen, 7 till 8 tum lång, med stinkande svans-
körtlar. *M. vulgaris. Lilla V-n*, lik hermelineen,
men blott hälften så stor, och utan svart svans-
ända. *M. nivalis.* Till samma slagte höra äfv.
Lekatt, Hiller, Menk, Mård och Sobel. Se
dessa ord.

VEST, se *Väst.*

VEST, m. sing. (i sjömansspråket) Se *Vester.*

V. till nord (VN), ett streck till norden ifrån
vester. *V. till syd* (VS), ett streck åt söder
ifrån vester.

VESTA, vä'sta, nom. prop. f. 1) Romerska
namnet på grekiska gudinnan Hestia, den husliga
eldens äfvensom den husliga sällhetens och kysk-
hetens gudinna. — 2) En af de mindre plane-
terna.

VESTAL, vä'stäl, f. s. 1) *V-er* kallades Vestas
prestinnor, hvilka det ålåg att ständigt under-
hålla den heliga elden på denna gudinnas altare,
och som vid älsstraff måste iakttaga en obrotts-
lig kyskhet. — 2) (fig.) Qvinna, som utmärker sig
genom en exemplarisk kyskhet.

VESTAN, vä'stann, m. sing. indef. (Egentl.
adverb, som betyder: från vester) 1) *Vester. V.*
ifrån, från vester. — 2) Vestanvinden. (Fig.
poet.) På v-s vingar, med vestanvinden.

VESTANEFTER, vä'stannä'ftr, adv. ell.

VESTANIFRÅN, vä'stannifrån, adv. Från
vester.

VESTANVIND, m. 2. Vind, som blåser ifrån
vester.

VESTANVÄDER, n. s. Se *Vestanvind.*

VESTER, vä's'tr, m. sing. Det himmelsstreck
eller den verldstrakt, der solen går ned kl. 6 om
aftonen. *Komma från v. Segla åt v. I v.*

belägen. V. ifrån, från vester. V. åt, i riktning åt vester. Vågen går i öster och v., i riktning från öster till vester. V-n, de vestliga trakterna, länderna (i motsats till Orienten, Österländerna). Den stora v-n, de vidsträckt västra delarne af Nordamerikanska Föränta Staterna. — Adv. I vester delen, trakten. V. i Sverige: V. om, i vester från, t. ex.: V. om Upsala. V. ut, åt, mot vester.

VESTERHAFVET, n. sing. def. Atlantiska hafvet.

VESTERLANDET, n. sing. def. De vestra länderna (i motsats till Orienten, Österlandet).

VESTERLÄNSK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på de vestra länderna; i vester belägen. De v-a hamnarna.

VESTERVIKING, s. sing. Så kallades fordom vikingafärd vesterut eller i Vesterhafvet (åt England, Skottland, m. fl.).

VESTGÖTE, vä'stjö'te (i allmänhet: vä'stjö'tte), m. 3. pl. — göter. 1) En, som tillhörde de forna historiska Vestgöternes folk. — 2) Innebyggare i Vester götland, eller en som derifrån kommit. — 3) Gårdfarihandlande derifrån.

VESTGÖTESÄCK (uttalas i allmänhet: vä'stjö'tte-säck), m. 2. Se Tvärsäck.

VESTIBUL, vä'stibyl', m. 3. (lat. Vestibulum) Förstuga.

VESTILIG, a. 2. 1) Som kommer ifrån vester. V. vind, bläst, storm. — 2) Som har riktning åt vester. V. riktning, kurs.

VESTLIGT, adv. 1) I vester. V. belägen. — 2) Åt vester. Segla v. — 3) Från vester. Det blåser v.

VESTNORDVEST, vä'stnordvä'st, m. sing. Två streck åt nordnord ifrån vester. Tecknas VNV.

VESTRA, adj. def. Se Vestlig. V. vägen, kusten. V. sidan, kanten.

VESTRINGSLAF, m. 2. pl. — lafvar. En färgslaf. Parmella Vestringii.

VESTSYDVEST, vä'stsydvä'st, m. sing. Två streck åt söder ifrån vester. Tecknas VSV.

VESTVARTS, vä'stvärts, adv. Åt vester.

VEUVIAN, ---än, m. 3. En stenart, äfv. kallad Idokras.

VETA, v. a. o. n. 1. Pres. ind. Vet; pl. Veta. Impl. Visste. Imper. Vet. Sup. Vissat. Part. akt. Vetande. Saknar part. pass. 1) Hålla något för sant ur fullt tillräckliga grunder; äga visshet, kännedom om; vara underrättad om, känna. Jag vet, att så är. Jag vet det. Han visste ingenting af hvad som passerat. Jag vet icke, hvar jag är, hvad jag skall göra, huru jag skall bete mig. Jag vet icke, hvad jag skall säga derom. Jag vet icke, huru det kommer till, men... Jag vet allt det der. Han vet hela hemligheten. Han vet vägen till S. Hela världen vet det. Den som visste, när det blir, om det lyckas. Han har lupit stor fara, utan att v. det. Den snällighet jag vet att han har. Hvad vet ni derom? Jag vet ingenting så ljufv som musik. Jag vet, när han var lika fattig som jag. V. sig skyldig. V. sig ha vänner. Jag vet intet annat fel med honom, än att han spelar. Jag vet ingen, som kan hjälpa oss. Det visste jag förut, det kunde jag förutse. V. sin skyldighet, känna och uppfylla den. V. huf, se Hul. Icke v. sig någon råd, se Råd. Jag vet, hvad jag säger, talar ej tanklöst. Ni bör v., att jag icke kan tillåta det, jag vill underrätta er om, att... I samma mening säges äfven: Vet, att..., ell. ni skall,

må v., att... Man bör v., att..., det bör anmärkas, att... Låta v., underrätta, t. ex.: Jag lät honom v., att han icke kan få det. Låt mig v., om något inträffar. Få v., blifva underrättad, t. ex.: Jag fick v. det för sent. När han fick v., att hon var död... Af hvem vet ni det? af hvem har ni fått höra det? Gud vet, att... säges, då man vill bedyra något, t. ex.: Gud vet, att jag aldrig tänkt det, jag har, vid Gud, aldrig tänkt det. Gud vet, se vidare Gud. Jag visste väl det, jag kunde väl tro det. Hvem vet, om han icke till slut blir en stor man, man kan ej så noga veta, om &c. Hvem vet, hvad som händer kan? eller blott: hvem vet? man kan ej så noga veta, huru det kan gå. I samma mening säges äfven ordspråksvis: Ingen vet, hvar haven har sin gång ell. löper. Tyst! nu vet jag, nu har jag hittat på, funnit det. Den lilla slugan, ni vet, som ni känner till. Vet ni (du) hvad? säges i början af en mening, för att väcka uppmärksamhet eller förhöja uttrycket, t. ex.: Vet ni hvad? jag reser i morgon. Vet ni hvad, jag börjar ledna vid det der. I samma betydelse brukas äfven: Vet ni, antingen före eller efter det man yttrar, t. ex.: Vet ni, det är osanning ell. det är osanning, vet ni. (Fem.) Jag vet, hvad jag vet, säges, när man vill låta förstå, att man fått kunskap om något, men icke vill närmare förklara sig. En jag vet icke hvem, en okänd eller obetydlig person. Något jag vet icke hvad, någonting som man icke kan göra sig reda för, en obestämd känsla, t. ex.: Något jag vet icke hvad sade mig, att jag ej borde tro den mannen. Hvad vet jag? uttrycker ovisshet, möjlighet, tvifvel o. s. v., t. ex.: Han kan komma nästa år, han kan komma i morgon: hvad vet jag? Så mycket vet jag, att..., det vet jag med visshet, att... Efter hvad jag vet, så mycket jag vet, för så vidt jag vet, ell. det jag vet, talesätt, som vid negativa meningar uttrycka, att, i händelse förhållandet är annorlunda, man är okunnig derom, t. ex.: Det finns ingen hemma, det jag vet. Har han kommit? Icke så mycket jag vet. Ingen, så vidt jag vet, önskar det. — V. af, veta, hafva sig bekant, t. ex.: Det vet jag icke af; jag visste af intet. Jag vill icke v. af något gräl, jag vill icke, tillåter icke något gräl. Jag vill ej v. af honom, vill icke ha med honom att göra; vill icke se eller tala med honom. — V. med sig, hafva medvetande af något; som man själf gjort eller tänkt, t. ex.: Jag vet intet ondt med mig, vet mig ej hafva gjort något ondt. Han visste med sig, att han var skyldig. — V. om, se Veta af. Vet han om det? Ej v. till sig, vara utom sig, t. ex.: Hon visste ej till sig för glädje. — 2) Äga kunskaper, insigter. Det är en man, som vet mycket. Han är ansedd för lerd, men han vet ingenting. Ingen kan v. allt. — 3) Vara van; öfva i något; hafva förmåga, skicklighet att göra något; förstå; kunna. Han vet att umgås med folk. Han vet nog att draga sig ur spelet. Han vet att beherrska sig. Jag skall nog v. att tukta honom, skall nog v. att försvåra mig. V. att lefva, förstå konsten att umgås med människor. Han vet icke bättre, har icke bättre vett. Skulle han icke v. bättre än så? — V-nde, part. akt. Vål v. att..., emedan jag (han o. s. v.) väl vet (visste) att... V. och viljande, med vett och vilja. Litet v., fänig.

VEVANDE, n. 4. 1) Hvad man vet. Tala

mot bättre v., säga något som strider mot hvad man vet. — 2) Kunskaper, förvärfvade genom studier eller erfarenhet.

VETENSKAP, vätenskap, f. 3. (af Veta) Kunskaper, bragta i system, d. v. s. i ordning, enligt begreppet om släkten och arter, och i sammanhang, enligt begreppet om orsak. [Vetenskap.]

VETENSKAPLIG, a. 2. 1) Som angår vetenskaperna, en vetenskap. V-a forskningar, ämnen, frågor. — 2) Som har de egenskaper, kännetecken, vetenskapers fordrar. V-i system. En v. uppställning. [Vett —.]

VETENSKAPLIGEN ell. VETENSKAPLIGT, adv. På ett vetenskapligt sätt. [Vett —.]

VETENSKAPS-AKADEMI, ---mi', f. 3. Akademi, stiftad för vetenskapernas befordrande. Jfr. Akademi, bem. 3. Svenska v-en', stiftad för detta ändamål år 1789. [Vett — acad —.]

VETENSKAPSIDKARE, m. 3. Den, som sysselsätter sig med forskningar i en eller flera särskilda vetenskaper.

VETENSKAPSLÄRA, f. 1. Enligt Fichte d. s. s. Filosofien. [Vett —.]

VETENSKAPSMAN, m. 3. pl. — män. 1) Vetenskapligt bildad man. — 2) Se Vetenskapsidkare. [Vett —.]

VETENSKAPSSÄLLSKAP, n. 3. o. 5. Sällskap, stiftadt i och för vetenskapernas befrämjande. [Vett —.]

VETENSKAPSTERM, vätenskapstärmm, m. 3. Uttryck, som särskilt tillhör någon vetenskap. [Vett —.]

VETERAN, ---än, m. 3. (från lat.) 1) Gammal bepröfvad krigare. — 2) Säges sig, om dem, som äro gamla och erfarna i utöfningen af embete, konst, vetenskap. o. s. v.

VETERINÄR, ---är, a. 2. (från lat.) Som angår djurläkekonsten. — S. m. 3. Djurläkare.

VETERINÄR-INRÄTTNING, ---är ---, f. 2. eller

VETERINÄRSKOLA, ---är'skola, f. 1. Läroanstalt för djurläkare.

VETERINÄR-VETENSKAP, ---är ---, f. 3. Se Djurläkekonst.

VETERLIG, vätterligg, a. 2. (af Veta) Känd, bekant, kunnig. Det är allom v-t, att... Så vidt mig v-t är. Göra v-t, kungöra. [Vetterlig.]

VETERLIGEN, vätterliggän, adv. Efter hvad man vet. Mig v., så mycket jag vet. Allom v., efter hvad alla bekant är. [Vett —.]

VETGIRIG, vettjirigg, a. 2. (af Veta) Begärlig att inhämta kunskaper. [Vett —.]

VETGIRIGHET, vettjirighhet, f. 3. Begär att inhämta kunskaper. [Vett —.]

VETGIRIGT, vett ---, adv. På ett vetgirigt sätt. [Vett —.]

VETO, vëto. Latinskt ord, som betyder: Jag förbjuder, vägrar bifall. — S. n. Förbud, afslag. Hofva v., äga rätt att förbjuda ell. afslå.

VETSAP, vëtskap, f. sing. indef. Kännedom, kunskap. Med, utan min v. [Vett —.]

VETT, n. sing. (af Veta) 1) Vetskap, medvetande, vetande. Det har skett med, utom mitt v. Med v. och vilja, uppsättligen. Utan v. och vilja, utan uppsåt. Efter bästa v., så godt man vet och förstår; i bästa afsig. Tala emot bättre v., i strid med hvad man vet sent vara. — 2) Förnuft, förstånd; äfv. förstånd att skicka sig med människor. Vara från v-et. Godt, naturligt v. Han har bättre v. än att påstå sådant. Om han hade haft det v-et att... — Bildar sammansättningarna Lefnadsvett, Umgängsvett,

Folkvett, Fävet. — 3) Vetande, insigt, kunskaper. V. och vapen. — Bildar sammansättningarna Bokvett, Lagvett.

VETTA, v. n. 1. Pres. ind. Vetter. Impl. Vette. Sup. Vettat. Hafva läge åt eller ifrån något visst håll; ha utsigt åt. V. åt, emot. Den sidan, som vetter åt öster. Fönstret vetter åt gatan. Den sidan af huset, som vetter ifrån sjön.

VETTARE, m. 3. eller

VETTE, m. 2. pl. vettar. 1) (gam.) Vårdkas. — 2) Uppstoppad fågel, hvilken begagnas som lockfågel. — 3) (sjöt.) Se Prick, Kummel.

VETTERLIG, se Vetterlig.

VETGIRIG, m. fl., se Veltgirig, &c.

VETTIG, a. 2. 1) Som har vett, odladt förstånd, insigter. En v. karl. — 2) Som röjer, tillkännagifver vett. V-i uppförande, svar.

VETTIGHET, f. 3. Vett, förstånd.

VETTJA, se Valtja.

VETTLÖS, a. 2. Utan vett, förstånd; oförståndig. V. menniska. V. gerning. V-t tal. — Vettlöshet, f. 3. — Vettlöst, adv.

VETTLÖSHET, se Vetskap.

VETTILLING, m. 2. En, som ej har sitt fulla förstånd; fåne, däre.

VEXA, m. fl., se Växa, &c.

VEXTION, växtschön, f. 3. (af lat. Vexare) Förtryck, utpressning, prejeri; betugnande.

VEXEL, vä'xl, m. 2. pl. vaxlar. 1) Se Vexling. — 2) (handelst.) Skriftlig, transportabel anvisning på en tredje person, i kraft hvaraf denne uppfordras att till innehafvaren inom bestämd tid betala en bestämd summa penningar; äfv. skuldsedel, som utgifvaren ställer på sig själf och hvarigenom han förbinder sig till en sådan betalning; båda utmärkta med ordet Vexel, hvarigenom de vinna ett större företrede framför andra skuldsedlar. Löpande v., hvars betalningstermin ännu ej är utlupen. Se äfv. Utlupen. Draga v. på någon, se Draga. (Fig.) Draga v. på något, göra sig säker räkning derpå. Se f. 6. Acceptera, Honorera, Uställa. — 3) (byggk.) Fyrkantig öppning i bjelklag för rökgångar, m. m. — 4) (jäg.) Räf- eller varghonans ungar tillsammans. [Växel.]

VEXELAFFÄR, ---är, m. 3. Affär i vaxel-handeln.

VESELBANK, m. 3. Bank, som diskonterar vaxlar emot provision af några procent.

VESELBETALARE, m. 3. Se Acceptant.

VESELBREF, n. 3. Se Vaxel, bem. 2.

VESELBRUK, n. 3. 1) Olika bruk, som på olika handelsplatser äro antagna i afseende på vaxelaffärer. — 2) Det slags åkerbruksmetod, som omvexlar med flera olika artade växter.

VESELEBER, m. 2. pl. — febrar. Se Intermittent feber.

VESELGIFVARE, m. 3. Se Trassent.

VESELHANDL, m. sing. Handel med vaxlar.

VESELHANDLARE, m. 3. En som idkar handel med vaxlar.

VESELKONTO, vä'xl-könto, n. 4. Köpmans-konto, hvilket debiteras för köpta eller insända vaxlar, tills de blifvit sålda eller remitterade, då det åter godtgöres.

VESELKONTOR, vä'xl-köntör, n. 3. Kontor för belåning af vaxlar. [— contor, — contoïr, — comptoir.]

VESELKURS, vä'xl-kürs, m. 3. Gällande pris af vaxlar såsom handelsvara betraktade. [— curs.]

VEXELMÅL, n. 3. Rättegångsmål, som angår någon vexelaffär.

VEXELMÅKLARE, m. 3. Måklare i vexel-handeln.

VEXELORDNING, f. 2. Se *Vexelstadga*.

VEXELRIM, n. 3. Rim för omvexlande rader.

VEXELRYTTARE, m. 3. En som utställer vexlar, blott för att skaffa sig penningar.

VEXELRYTTERI, n. 3. Så kallas i vexel-handeln, då man utställer vexlar, blott för att skaffa sig penningar.

VEXELRÄTT, m. sing. Inbegreppet af lagar, bruk och rättsgrundsatser, som röra vexelaffärer.

VEXELSTADGA, f. pl. — *stadgar*. Laga stadga, angående hvad vid vexelaffärer iakttagas bör.

VEXELTAGARE, m. 3. Se *Remittent*.

VEXELUNDERVISNING, f. 2. Det slags undervisningsätt, då de äldre mera försigkomne lärjungarne, under lärarens öfverinseende, undervisa de mindre försigkomne. Kallas äfv. *Bell-Lancasteriska metoden*.

VEXELVERKAN, f. sing. indef. Verkan och återverkan.

VEXELVIS, adv. På ett vexlande sätt; än den ena och än den andra.

VEXLA, v. a. 1. Utbyta. *V. ringar*, förlofva sig med hvarandra. *V. bref*, skriva bref till hvarandra. *V. kulor*, duellera på pistol med hvarandra. *V. penningar*, utbyta en penningssumma i en viss myntsart emot dess värde i en annan myntsart. *V. ord*, samtala; se äfv. *Ord-vexla*. Utan att v. många ord, utan att samtala länge. *V. skrifter*, se *Skriftvexla*. *V. bört*, i n. öm, ut, se *Bortvexla*. ä. v. *Ull sig ell. v. sig till*, se *Tillvexla sig*. — *V. n. ell. v. af, öm*, se *Afvexla*, *Omvevla*. v. n. — *V. n. de*, part. pres. Se *Omvevla*, *Omvevla*, part. pres. [Vävla.]

VEXLANDE, n. 4. Se *Vexling*.

VEXLARE, m. 3. Se *Bankir*.

VEXLING, f. 2. 4) Utbyte. *V. af ringar*, trolofsning. *Penningars v.*, utbytande (jfr *Vexla*). — 2) Se *Omvevla*. [Växling.]

VEXT, m. fl., se *Växt*, &c.

VI, Pronomen, som för maskulin och feminin utmärker första personen af plural. *Vi dro derom ense*. Brukas i regeringshandlingar och embetskrifter, för att beteckna en kollektivt myndighet, såsom regenten med dess råd, styresmannen för ett embetsverk jemte detsamma ledamöter, o. s. v. *Vi Carl Johan med Guds nåde* &c. Brukas äfven af tidningsredaktioner samt skriftställare.

VIA, v. a. (lat.) Vägen öfver. *V. Göteborg till England*.

VIATICUM, viaticum, s. n. (lat.) 4) Reskost, respenningar. — 2) Mildrande uttryck för: Almosor. — 3) (hos katolikerna) Naturlig, gifven åt en dödligt sjuk.

VIATIKANT, --- ännu, m. 3. (af *Viaticum*) Så kallas i Norrland en studerande, som far omkring, för att få understöd för resa till akademien.

VIBRATION, - - - tschón, f. 3. (vetensk.) Svängning, dallring.

VIBRATIONS-SYSTEM, - - - tschónssystem, n. 3. eller

VIBRATIONS-TEORI, - - - tschónsteori, f. 3. (vetensk.) Teori, enligt hvilken man söker förklara vissa fenomen i naturen genom vibrationer eller svängningar, t. ex. ljud, ljus. Jfr *Undulations-teori*.

VIBRERA, v. n. 1. (lat. *Vibrare*) Svänga, dallra. Sages om strängar. Jfr. äfv. *Oscillera*. — *Vibrering*, f. 2.

VICARIAT, **VICARIERA**, m. fl., se *Vikariat*, &c.

VICE, v. se. Latinskt ord, som egentl. betyder: I ens ställe. Betecknar en person, som inträder någon i en syssla o. s. v., eller är tjänstförrättande, t. ex.: *V. konung*, *v. amiral*, *v. konsul*, *v. borgmästare*, *v. häradshöfding*, *v. pastor*, *v. rektor*, o. s. v.

VICKA, v. n. 1. (af *Vek*) 1) Af brist på stadig hvilopunkt fara öfver åt ena sidan. *Båten v. de*, så att han föll i sjön. *Stolen v. de*, så att gossen föll i golvet. *V. till*, plötsligt göra en håftig vickning. — 2) Gifva något en rörelse fram och åter emellan tvänne sidor. *Sitta och v. i en båt*, på en stol. *V. på svansen*, på stjerten. — *Vickande*, n. 4. o. *Vickning*, f. 2.

VICKE, m. 2. pl. *vickar*. Se *Svängel*.

VICKER, vick'r, m. sing. Ett slagte af ärtväxterna, hvaraf finnas många vilda och många odlade arter. *Vicia*. Dit höra Kråkarter, Välska bönor, Åkervicker, m. fl.

VICKERFODER, vick'r-föd'r, n. sing. Boskapsfoder af vicker.

VICKLA, se *Veckla*.

VICTORIA, victória, nom. prop. f. 1) Ett qvinnonamn. — 2) (bot.) *V. regina*, den största hittills kända praktblomma, purpurfärgad, välkluktande, med 17 tum i diameter och blad af 6 fots diameter.

VICUNNA, ell. **VICUNJA**, vikunnja, f. 1. Perusansk får. *Camelus Vicunna*.

VID, prep. 1) Nära intill. *Sitta v. bordet*. *Stad, som ligger v. hafvet*. *V. vägen, v. stranden*. *V. jorden, v. marken, v. hafsytan*. — 2) Sages om något, som är fästadt i beröring med ett föremål. *Fästadt v. väggen*. *Binda en sten v. halsen på någon*. *Korset hänger v. kedjan*. (Fig.) *Bunden v. lagen*, skyldig att iakttaga den. *Fästa sitt hjerta v. något*, fatta lifligt tycke derför. — 3) Betecknar någon viss tidpunkt. *V. middagstiden*. *V. samma tid*. *V. jul*. *V. inträdet*. *V. 50 års ålder*. *Vi dro nu v. den åldern*. *V. första tillfälle*. — 4) Utmärker viss gradbestämning. *V. 50 graders polhöjd*. — 5) (i fråga om antal) Omkring. *De voro v. hundra*. I samma mening sages oftare *V. pass*, *v. lag*. — 6) Brukas i betydningar. *Sevära v. Gud och hans heliga ord*. *V. min själ*, är det icke sant. *V. min heder*. *V. allt hvad heligt är*. — 7) Med. *En man v. namn N*. Kalla någon v. namn. *Tala v. någon*. *Han tänkte v. sig sjelf*, inom sig. — 8) Från. *Skiljas v. någon*. — 9) Med städgan af. *Förbjuda v. straff*, v. vite, v. böter. *V. min högsta onåd förbjuda jag det*. — 10) I skenet eller ljuset af. *Läsa v. en lampa*, v. ljus, v. dagen. *V. ell. vackert mänsken*. Göra något v. brasan. Äfv. sages: *V. skenet af (en lampa, o. s. v.)*. — 11) a) Brukas, för att beteckna större eller mindre gårdar, hemvist på landet, då meningen uttrycker ett vistande, varande, en händelse, o. s. v. *Han bor v. Norrtorp*. *V. Haga har en händelse nyss inträffat*. — För större hyar brukas äfv. prep. i ell. *uti*, och för slott samt större gods äfv. prep. på, t. ex.: *De kungliga ha vistats länge på Gripsholm*. — b) Sages äfv. om ställe i bok, skrift, tal, t. ex.: *Han stannade i läsningen v. kap. 5*. *V. slutet af talet*.

— 12) Betecknar tjänstgöring. *Han är v. armén, v. flottan*, tjänstgör i armén o. s. v. *Vara v. hofvet*, der hafva någon tjänst, befattningsminister v. ett hof, sänd till ett hof att der bevakta sitt lands bästa. *Beljeningen v. ett embetsverk*. *V. hofrätten*. — 13) Utmärker tillstånd, händelse, omständighet, förhållande, o. s. v. *V. stark hetta, köld*. *Der är varmt v. alla vindar*. *Omständigheterna v. den händelsen*. *V. den punkten, frågan, har jag många anmärkningar att göra*. *Finna svårighet v. utförandet af sina planer*. *Vinna v. jämförelsen*, då jämförelse göres. *V. dessa ord inföll han*, då dessa ord sades &c. *V. tanken derpå*, då man tänker derpå. — 14) Emot. Göra invändningar, erinringar v. något. — Se för öfrigt de verber, som utbildas med *vid*, såsom: *Blifva, Komma, Röra*, (äfv. *Vidblifva* &c.). — *Adv.* Såsom sådant brukligt endast i några få talesätt, t. ex.: *Blifva illa vid*, blifva förskräckt; *taga vid*, se *Vidtaga*. — Med åtskilliga verber och några få nomina bildar *Vid* sammansättningar, i hvilka till en del bem. 2. gör sig gällande, såsom: *Vidfogga, vidfästa, vidhäfta, vidlåda*, men som äfven nyttjas i bildlig mening, t. ex.: *Vidblifva, vidhäfta*, m. fl. — Sjelfklara sammansättningar för bem. 2. äro: *Vidbinda, -flåta, -häfta, -knyta, -knäppa, -löda, -sy, -sätta, -väva*.

VID, a. 2. neutr. *vidt*. 1) Betecknar måttet af ett tings omfång. *Kappan är 8 alnar v. nedtill*. — 2) Sages om ting, som jämförelsevis hafva stort omfång, t. ex.: *V. kappan, klädning*. *En flaska, som är v. i öppningen*. *V. i glas*. *Rocken är för v. V. a hafvet*, stora, öppna hafvet. *Hela v. a världen*, hela världen. *Det står i v. a fältet*, se *Fält*. *Söka v. a fältet*, fly.

VIDA, adv. 1) Se *Vidt*. *V. omkring*. *V. berest*. — 2) Långt. Mest i bildlig mening. *Gå v.*, gå för v., gå långt &c. (Jfr *Långt*). *Drifva något för v.*, se *Drifva*, bem. 9. *Jag trodde ej, att det skulle komma så v.*, ända derhän. *Jag är ej så v. kommen*, har ej hunnit så långt, kommit derhän. — 3) Mycket. *V. större, v. mindre*. — *Så v.*, så vidt, så mycket. *Så v. jag förstår*. *Så v. jag vet*. *Så v. man kan sluta*. — *Huru v.*, adv. Se *Huruvida*. — *Så v.*, konj. Om, derest, så framt. *Så v. det är sant*. *Man bör ej medgifva det, utan så v. man är tvungen dertill*.

VIDARE, adv. kompar. af *Vida*. 1) Längre. Merendels i fig. mening. Jfr *Långt*, bem. 3. *Gå, läsa v.* *Han tordes ej gå v. i sina försök*. *Innan vi gå v. Läs v.* — 2) Mer. *Jag kan, förmår ej v.* *Jag har ingenting v. att göra, att säga*. *Det behöfs ingenting v.* *Är det ingenting v.?* — 3) Beskrifning, fortsättning. *Försöka v.* *V. skall jag säga er att ... Hör nu v.* *V. bör man veta, att ... V. vill jag att ... V.*, en bok. *Men v. V.!* *nå v.!* *Och så v.*, och lika så med det öfriga. *Tills v.*, på obestämd tid, under tiden. — *Syn.* Ytterligare. — *Adj.* kompar. af *adv. Vida*. *Fortsätt, ytterligare*. *Utan v. uppskof, motstånd, svårighet, omsvep*. *För att undvika all v. öfverläggning*. *V. föreskrift, undersökning*. *Utan v. omständigheter, utan något v.*, utan invändning eller omsvep. *Tills v. order*, tills nya order komma.

VIDBLIFVA, v. a. 3. (böjes som *Blifva*) Fortfarande bibehålla. Brukas endast i några få talesätt, såsom: *V. sitt beslut, sin tanke, sin mening*.

VIDBRÄNNA, v. a. 2. Låta af vårdslöshet mat, under kokningen, fästa sig vid botten eller sidorna utan grytan, så att den blir bränd. Brukas sällan aktivt. — *V. s.*, v. dep. *Blifva på detta sätt bränd*. *Låta maten v.* — *Vidbränd*, part. pass. Brukas ofta nästan adjektivt. *V. i kött*. *V. olja*. *V. lukt*, lukt af något, som blifvit vidbrändt. *Lukta, smaka v.*

VIDBRÄNNA, f. 1. 1) Vidbränd smak eller lukt. — 2) Se *Skofoor*.

VIDBRÄNNING, f. 2. Kokande mats bränning emot sidorna eller botten af grytan.

VIDD, f. 3. 1) Längden af ytterlinien rundt omkring en yta, en rymd, ett föremål. *Provinssen håller i v. 40 mil*. *V. n. af en klädning, ett kärl, en byggnad*. *En kapp af tio alnars v.* *På en v. af omkring 30 mil*. — *Syn.* Utsträckning, Omfång. — 2) (fig.) Inbegreppet af allt det, som hör under något eller derpå kan tillämpas. *V. en af hans makt*. *V. en af konungamaktens rättigheter*. *V. en af ett begrepp, af en sats*. — *Syn.* Omfattning, Utsträckning, Omfång, Sfer.

VIDE, v. de, (lat.) Se! — Utmärker hänvisning till något.

VIDE, v. de, n. sing. Trädslag af Pilslägtet, i kär och på våta ställen, med bark, blad och hängen af gråhvitt utseende. *Salix cinerea*. — *Ss.* *V. buske*, -*häck*, -*löf*.

VIDEFÄRIL, m. 2. En nattfjäril, hvars larf lefver i multnande träd. *Cossus ligniperda*.

VIDEKORG, m. 2. Korg, flätad af videqvistar.

VIDERBOENDE, a. 1., o. s. 3. (lagt.) Så kallas den, som i ett hus och tomt i staden del äger. *V. äge rätt till lösen framför nabo*. *V. rätt*.

VIDERTRYCK, n. 3. (boktr.) Andra sidans af ett ark tryckning.

VIDESPARF, m. 2. pl. — *sparfvar*. Fågel af sparfågeltet, med svart hufvud, kroppen ofvan röd- eller gråbrun med svarta fläckar, under hvit med rödbruna fläckar på bröstet. *Emberiza rustica*.

VIDETUR, videtur, n. 3. (latinskt ord; egentl.: det synes) Mening, omdöme; examensbetyg.

VIDFOGA, v. a. 1. 4) Foga något till, vid ett annat. — 2) Se *Bifoga*, bem. 2. — *Vidfogande*, n. 4. o. *Vidfogning*, f. 2.

VIDFÄSTA, v. a. 1. o. 2. Fästa något vid ett annat. — Äfv. *Fästa v. id*. — *Vidfästande*, n. 4. o. *Vidfästning*, f. 2.

VIDGA, v. idga, v. a. 1. Göra vid, vidare; gifva större vidd, utsträckning. Sages både egentl. o. fig. *V. något i mynningen*. (Fig.) *V. kretsen af sina insigter*. — *V. sig*, v. r. *Blifva vidare*, låt större utsträckning. — *Vidgande*, n. 4. o. *Vidgning*, f. 2.

VIDGÅ, v. a. 2. (böjes som *Gå*) Tillstå, bekänna. *De hafva v. t. gemingen*. *Han vidgick, att han felat*. — *Vidgången*, part. pass. *Ett v. t. förhållande*. — *Vidgående*, n. 4.

VIDGÖRA, v. a. 2. (böjes som *Göra*) Verka, uträtta i och för något; tillgöra. — Äfv. *Göra v. id*. — *Vidgörande*, n. 4.

VIDHÅLLA, v. a. 3. (böjes som *Hålla*) Fortfarande hålla sig vid, vidblifva. *V. en uppgift*. *V. sin mening*.

VIDHÄFTA, v. a. 1. Häfta något vid ett annat. — *V. n.* Häfta, låda, vara fästad vid något. — Äfv. *Häfta v. id*. — *Vidhäftande*, n. 4. o. *Vidhäftning*, f. 2. (för både aktiv och neu-

trum). — *Vidhäftning* betyder äfven d. s. s. *Adhesion* (se d. o.).

VIDHÄNGA, v. a. 2. Hänga något vid ett annat. — *V. n.* 1) Vara hängande vid något. — 2) (fig.) Se *Vidlåda*, bem. 2. — *V-nde*, part. pres. *Ur med v. kedja*. — *Vidhängande*, n. 4. o. *Vidhängning*, f. 2. (för både aktiv och neutrum). — *Vidhängning* betyder äfven d. s. s. *Adhesion* (se d. o.).

VIDI, vid. Latinskt ord, som betyder: Jag har sett. — Tecknas på en skrift till bevis, att man sett den.

VIDIMATION, ----tschön, f. 3. Se *Vidimering*.

VIDIMERA, v. a. 1. (af lat. *Vidimus*, vi hafve sett) Bestyrka en skrifts likhet med originalet. *V. en afskrift*.

VIDIMERING, f. 2. 1) Handlingen, då man vidimerar. — 2) Sjelfva påskriften, hvarigenom något vidimeras.

VIDJA, vidjja, f. 1. (af *Vide*) Böfelig videqvist. *Smal som en v.*

VIDJEBAND, n. 5. Band af en vidja till laggtärl, o. s. v.

VIDKOMMA, v. a. 3. (böjes som *Komma*) 1) Komma vid, vidröra. *Han tjarar ned allt hvad han v-mer.* — Äfv. *Komma vid.* — 2) (fig.) Ångä, röra. *Hvad den saken v-mer.* — Äfv. *Komma vid* (i. ex.: *det kommer dig ej vid*). — *V-nde*, part. akt. Nyttjas ofta absolut, såsom prep., i samma mening som *Ångående* (se detta ord).

VIDKÄNNANDE, n. 4. Erkännande; vidgäende.

VIDKÄNNAS, v. dep. 2. 1) Erkänna släkt-skap, bekantskap o. s. v. med någon. *Han ville ej v. sin fattiga släktunge.* — 2) Se *Vidgå*. *Han ville ej v., att han gjort det.* — 3) (fig.) Lida, bära, uppbära skadan, kostnaden af något. *V. en förlust.* *Han fick v. kostnaden.*

VIDLYFTIG, vidlyftig, a. 2. (i. *weillüftig*) 1) Som sträcker sig vida omkring. *V. skog, socken.* — 2) Öfverflödande af ord eller blomständerigheter. *V-t tal.* *V. stil.* *V. berättelse.* Säges äfv. om person, t. ex.: *V. i sitt tal, i sitt skriftsätt.* — 3) Vidt utgrenad, vidt omfattande. *V. slägt.* *V-t verk*, som består af många delar. *V. byggnad*, bestående af många byggnadsdelar. *V. trädgård*, ganska stor. *V. sak*, som fordrar lång tidsutdräkt. — 4) (fig.) Utvärfvande. *En v. yngling.* [Vidlyftig].

VIDLYFTIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara vidlyftig. För alla bem. af *Vidlyftig*. *Sockenens v. Berättelsens v. Hans v. trötter.* *Släktens, byggnadens, sakens v.* (fig.) *Hans v. har förstört honom.* — 2) (i plur. fig.) Utvärfvningar. *En yngling, känd för sina v-er.* — b) Svårigheter, olägenheter; skulder. *Sätta sig i v-er.* [Vidlyftighet].

VIDLYFTIGT, adv. 1) På ett vidlyftigt sätt, med vidlyftighet. *Tala, skriva v. Utbreda sig v. om en sak.* *V. utföra ett ämne.* — 2) (fig.) Vidt, vidsträckt. *Bo v., hafva öfverflödigt stor våning.* *Lägga sig v. ut*, allt för mycket utvidga sina affärer; äfv. blottställa sig för mångfaldiga svårigheter, olägenheter, äfventyr. — 3) (fig.) På ett utvärfvande sätt; äfv. öfverflödigt kostsamt, slösaktigt. *Lefva v.*, utvärfva; ruckla. [Vidlyftigt].

VIDLÅDA, v. a. 2. (af *Låda* ell. *Loda*, från *Lod*) 1) Sitta fast vid något liksom genom lodning. — 2) (fig.) Finnas hos. *Många brister v.*

oss. — *V-nde*, part. pres. *V. smuts.* — *Vidlådande*, n. 4. o. *Vidlådelse*, f. 2.

VIDMAKTHÅLLA, v. a. 3. (böjes som *Hålla*) Hålla vid makt, d. v. s. sörja för, att något bibehålles i samma stånd, skick, ordning, hålles vid lag. *V. ordningen.* — *Vidmakthållande*, n. 4.

VIDRIG, a. 2. (af *Vid*, i bet. *emot*) 1) Stridig, motsatt. *I v-t fall.* *I v. händelse.* — 2) Som är emot. *Ha en v. lycka.* *V-t öde.* *V-t ömdöme.* *Syn.* Ogunstig, Ogymsam, Ohlid, Motgjord, Motig. — 3) Som gör obehagligt intryck. *Ett v-t ansigte.* *V. fysionomi.* *Han är mig alltid v. V. lukt, smak.* — *Syn.* Vedervärdig, Molhjudande, Se äfv. *Obehaglig*.

VIDRIGHET, f. 3. 1) Vidrig beskaffenhet: ogymsamhet, ohlidhet; obehaglighet; vidrig smak, lukt. *Ödets v. Ett ansigtes v. Ett ämnas v. för smak, lukt.* — 2) Se *Vedervärdighet*, bem. 2.

VIDRIGT, adv. På ett vidrigt sätt. *Det går v. för oss.* *Smaka, lukta v.*

VIDRÄKNING, f. 2. Uppgörelse af räkning med någon.

VIDRÖRA, v. a. 2. 1) Röra med handen eller någon del af sin kropp; nalkas ett föremål tillräckligt nära att komma i beröring dermed. *V. någon med handen, med foten.* *Hans arm v-rde min.* — Äfv. *Röra vid.* — 2) (fig.) Omröra, omnämna. *Blott v. Lösigen v.* — *V-nde*, part. akt. Brukas absolut, nästan såsom prep., i samma mening som *Ångående*. — *Vidrörande*, n. 4. (för begge bem.).

VIDRÖRING, f. 2. 1) Närmande, hvarigenom något vidröres. — 2) Omedelbar närhet emellan tvänne föremål, som vidröra hvarandra.

VIDRÖRINGSPUNKT, m. 3. Punkt, i hvilken tvänne föremål vidröra hvarandra.

VIDSITTA, v. n. 3. (böjes som *Sitta*) Sitta fästad vid något. — *V-nde*, part. pres. *Ur med v. kedja.*

VIDSKEPELSE, vidschëppällse, f. 3. (sannolikt af *Vid*, prep., som äfven betyder: emot, och antyder något falskt, oriktigt, samt gamla verbet *Skipa*, ordna, äfv. odla, dyrka; således egentl.: Falsk dyrkan). Tron att öfversinliga väsenden inblanda sig i tingens vanliga lopp och frambringa verkningar, stridande mot naturordningen. *Det är en v. Fallenhet för v.*

VIDSKEPLIG, vidschëppellig, a. 2. 1) Intagen af vidskepelse. *En v. människa.* — 2) Som röjer, innefattar vidskepelse. *V. tro.*

VIDSKEPLIGHET, f. 3. 1) Benägenhet för vidskepelse. — 2) Se *Vidskepelse*.

VIDSKEPLIGT, adv. På ett vidskepligt sätt, med vidskepelse.

VIDSTRÄCKT, a. 1. 1) Som sträcker sig vida omkring. *V-a länder.* *V. rike.* — 2) (fig.) Vidt omfattande, ganska stor. *V. handel, brevveling, makt.* *V. bemärkelse*, jemförelsevis mer omfattande. *I ordets v-aste b.* — *Adv.* Se *Vida*, *Vidt*.

VIDT, adv. 1) Med stor vidd, utsträckning. *V. utsträckt, utbredd.* *Sträcka sig v. omkring.* *V. och bredt, vidlyftigt*, t. ex.: *Orda v. och bredt om något.* — 2) Långt. *V. aflägsnad.* — *Så v. ell. För så v.*, adv. Så vida, så mycket, efter hvad. *Så v. jag förstär.* *För så v. man kunnat inhämta.*

VIDTAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) 1) An- taga. *V. en lära.* — 2) Brukas i vissa talesätt, t. ex.: *V. en anstalt, en åtgärd*, göra förfogande om etc. *V. en utväd, tillgräpa*, taga sin tillflykt

till &c. *V. en författning*, låta påbjuda &c. — *V. n.* Säges om något, som börjar, der ett annat slutar. *Vid bron v. mina ågor.* *Derefter v-ger en skog.*

VIDTALA, v. a. 1. o. 2. Tala vid någon och öfverenskomma med honom om, att han skall göra, utträtta, verkställa en sak. *Jag har v-t en bonde att skjutas mig till N.*

VIDTBEFAREN, vittbefärrän, a. 2. neutr. — *et.* Som varit vida omkring.

VIDTBEREST, vittberést, a. 1. Som rest vida omkring.

VIDTBEKANT, vittbekänt, a. 1. Vida bekant, vida känd.

VIDTBERÖMD, vittberö'mmd, a. 2. Vida berömd. — Titel, som tillkommer promoverade doktorer.

VIDTBEVÄNDRAD, vittbevänndrad, a. 2. Vida bevändrad, vida berest.

VIDTFRÄJDAD, vittfräjdad, a. 2. Vida omkring fräjdad, ärad, berömd.

VIDTLAGFÄREN, vittlagfärän, a. 2. neutr. — *et.* Fullkomligt bevändrad i lagfärenheten.

VIDTOMFATTANDE, vittömmfattande, a. 1. Som har vidsträckt omfattning. *V. utsigt.* Brukas äfv. figurligen, t. ex.: *En v. blick.* *V. ömdöme.*

VIDTUTSEENDE, vittutseende, a. 1. Som kan hafva vådliga följder, föra mycket långt; hvars utgång är ganska oviss, ej kan beräknas. *Inlåta sig i ett v. företag.*

VIDUNDER, vidundn'r, n. 3. (af prep. *Vid*, som fordom äfven betydde: emot, något vidrigt, och *Under*; således egentl.: något onaturligt, som tillika är afskyvärdt, vederstyggligt, ohyggligt) 1) Någoting i hög grad vanskapligt och fult, eller ofantligt och förfärande. *Hafvets v.* — 2) (fig.) Grym, onaturlig människa. *Ett v. af elakhet.*

VIDUNDERLIG, a. 2. 1) Som har egenskap af vidunder; lik ett vidunder. I högsta måtto vederstygglig, ful, ohygglig; ofantlig och förfärande. *V-a djur.* — 2) (fig.) a) Grym, onaturlig. *En v. elakhet.* — b) I högsta måtto orimlig. *En v. historia, berättelse.*

VIDUNDERLIGEN, adv. Se *Vidunderligt*.

VIDUNDERLIGHET, f. 3. 1) Vidunderligt utseende, vidunderlig beskaffenhet. — 2) (fig.) a) Onaturlighet. — b) Orimlighet. *V-en af denna sats faller genast i ögonen.*

VIDUNDERLIGT, adv. På ett vidunderligt sätt; onaturligt; orimligt.

VIDÖPPEN, vidöpp'n, a. 2. neutr. — *et.* Öppen på vid gafvel, alldeles öppen. *Dörren stod v. Ligg v., rak lång på rygg.*

VIF, n. 3. (gam. o. skämtv.) Egentl.: Qvinna. 1) Äkta maka. — 2) Äktenskap.

VIFTA, vifta, v. n. 1. (ford. *Vesta*: frequentativ af *Vespa*) Hastigt röra något af och an i luften. *V. med en solfjäder*, fläkta dermed. *V. med svansen.* *V. med hatten* ell. *någon.* — *Viftande*, n. 4. o. *Viftning*, f. 2.

VIFTA, f. 1. Redskap att vifta med, gjordt af sammanfästade, utbredda fjädrar, tunna vide-spijeler o. m. m.

VIFVA, vifva, f. 1. Örtsläktet *Primula*.

VIFVEL, vifvl, m. 2. pl. *viflar*. En familj af skalbaggar med talrika släkten. *Cuculio.*

VIG, a. 2. (ursprungl.: Vapenför) 1) Lätt, rörlig; som med lätthet rörers kroppens särskilda delar. *Fäktning gör kroppen v. och ledig.* *Vara v. i kroppen.* — *Syn.* *Qvick.* — 2) Flink i tal II.

eller handling. *V. att svara*, att smusla bort något. *V. i munnen*, se *Munvig*. — 3) Begyär. *V. drägt.* *V. metod.* — *Syn.* *Behändig*.

VIGA, v. a. 2. 1) Med högtidliga ceremonier helga; inviga. *V. kyrkor*, sades fordom i samma mening som *Inviga*. *V. lik*, med vissa ceremonier rena dem ifrån allt ondt, såsom fordom var brukligt. *V. till prest*, se *Prestviga*. *V. till biskop*, se *Inviga*. — 2) Genom högtidligt akt helga en äktenskaplig förening. *V. brudfolk.* *De blefvo vigde af prosten.* *V. vid*, genom vigsel förena i äktenskap med. *Presten vigde den unga mannen vid hans trolofvade.* *Låta v. sig vid någon.* *V. ihop.* *Utsamman*, se *Hopviga*. — *Vigd*, part. pass. *V. jord*, som blifvit invigd till begravningsplats. *Begravning i v. jord.*

VIGARF, vigarrv, n. 3. (af *Vig*, dräp, strid) Så kallades fordom skyldigheten till blodshämnd (se d. o.).

VIGG, m. 2. Mekaniskt redskap till klyfning, bestående egentligen af ett trekantigt prisma, hvars bas vanligen är en likbent triangel (*Enkel v.*), eller af tvänne sådana (*Dubbel v.*). — *Ss.* *V-formig*.

VIGGE, m. 2. pl. *viggas*. Simfågel, 47 tum lång, med stor näbb, ofvan svart, inunder hvit. Fuligula cristata.

VIGHET, f. 3. Egenskapen att vara vig. — *Syn.* *Qvickhet*, *Behändighet*.

VIGILERA, v. n. 1. (lat. *vigilare*) 1) Vara vaksam. — 2) (äm. i svenskt språkbruk) Arbeta, verka för en sak; äfv. skaffa penningar.

VIGILANS, --lännng, f. 3. Vaksamhet; verksamhet, drift.

VIGILANT, --änmt, a. 1. Vaksam; verksam, driftig.

VIGILIER, vijjiliär, 3 pl. (lat. *Vigilia*, egentl. Nattväkt) 1) (ford.) Dagen före en stor kristlig kyrkofest, eller före ett helgons högtidsdag. — 2) Bruket i katolska kyrkan, att om aftonen före Allhelgonadag sjunga vissa psalmer i kyrkan, eller bedja.

VIGNETT, vinnjätt, m. 3. (fr. *Vignette*, af lat. *Vitis*, vinträd) Liten prydnad i början eller slutet af en bok, fordom vanligen föreställande en vranka.

VIGNING, f. 2. Förrättningen att viga. *Ett brudpars v.* — *Ss.* *V-sakt*.

VIGOÑA, vigånja, f. 1. (fr. *Vigogne*, sp. *Vicuña*) Se *Vicuña*.

VIGOÑAULL, vigånjaull, f. sing. Den finaullen af Vicuña eller peruanska fåret.

VIGSEL, vigg'sl, m. sing. Vigning; vigningsakt. *Förrätta v. Prestbevis på förrättad v.*

VIGSELRING, vigg'sl-r'ing, m. 2. Den ring, som vid vigsel brudgummen sätter på brudens finger.

VIGT (i långt), adv. Med vighet.

VIGT, vigg't, f. 3. (af *Väga*) 1) a) (lys.) Den tryckning, en kropp utöfvar på en annan, som fullkomligt understöder honom. *Absolut v.*, storleken af en kropps tryckning emot underlaget, i allmänhet betraktad, och utan afseende på dess volym. *Specifikt v.*, se *Specifikt*. — b) Måttet af denna tryckning. *Byttans v. är två pund.* *Det har förlorat två lod i v-en.* *Sälja efter v.*, på det sätt att varan vägas, för att derefter bestämma priset. *Hålla v-en, full v.*, hafva sin behöriga vikt. *Det håller ej v-en*, väger för litet. *Ge god v.*, väga väl. — 2) Se *Vigtod*. *En v. på fem pund.* *Sälja v-er på vägbrädel.* *Bruka falskt mått och v.* — 3) Se *Väg*, I. Deraf: 86

Vigtiskål. — 4) Af lag och bruk stadgadt olika mått för bestämmandet af kroppars vikt genom vägning. I Sverige finnas många slags v-er, såsom: Viktualie-, Medicinal-, Mynt-, Metall- eller Stapelstads-, Tackjerns-, Bergs-, Uppstads-, Probervigt (se dessa ord). — 5) Lod. V-erna till ett ur. — 6) (fig.) Betydenhet. En man af v. En sak af v. Hans vittnesmål är af v. Ännu v. Lägga v. på, förklara för vigtig, maktpåliggande. Lägga v. på, gifva v. åt, gifva eftertryck åt. Derpå ligger mycken v., det är mycket maktpåliggande. — Syn. Vigtighet, Betydenhet, Betydelse, Angelägenhet.

VIGTIG, viktigt, a. 2. 4) Som har god vikt, väger mycket. V. rådg. Bildar sammansättningarna Fullviktig, Underviktig. — 2) (fig.) Af betydning, maktpåliggande, afgörande, angelägen. V-t embete. V. tjänst, syssla. V-a saker, ärenden, angelägenheter. V-a skäl. Brukas i neutrum af superlativet ofta substantiellt, t. ex.: Det v-aste af allt är, att ...

VIGTIGHET, f. 3. 1) Betydlig vikt. Varans v. — 2) (fig.) Betydenhet, vikt.

VIGTLÖD, n. 3. Större eller mindre stycke af någon fast kropp, vanligen af metall, hvars tyngd är förut bestämd, och som vid vägning användes för frambringandet af jämnvikt med den kropp, som skall vägas, d. v. s. till bestämmande af dess vikt.

VIGTMAKARE, m. 3. En som förfärdigar alltehandla slags viktlo.

VIGTMÄTT, n. 3. Se Vigt, bem. 4.

VIGTSENHET, f. 3. Antagen enhet för vikt-måttet.

VIGTSFÖRLUST, f. 3. Afgång i vikt (bem. 1, 4).

VIGTSKÅL, f. 2. Se Vågskål.

VIGTSTÅNG, f. 3. pl. — stänger. Se Balancerstång.

VIGTSYSTEM, viktssystem, n. 3. Samtliga viktssorter, som äro antagna mångfald eller delar af en och samma viktgenhet.

VIGVATTEN, v'gvatt'n, n. 3. Det i bäcken förvarade invigda vatten, som vid ingången i katolska kyrkor befinnes, och hvarmed de inträdande plåga bestäcka sig eller bestämnas.

VIGVATTENSKÄRL, n. 3. Kärl, som begagnas att deri förvara v'gvatten.

VIGVATTENSGVAST, m. 2. Stänkqvast att dermed stänka v'gvatten.

VIK, f. 2. (ursprungl. Veck, af Vika) Större eller mindre fördjupning uti haf-, sjö- eller flodstrand. — Syn. Bugt, Baj.

VIKA, v. a. 5. Impl. Vek. 1) Böja. V. armen. — 2) Böja undan, kanten af ett föremål inåt, så att det kommer att ligga dubbelt. Göra veck på V. ett papper, ett kort. V. i flera veck. V. af, göra veck på V. ihop, vika tillsammans. V. in, se Invika. V. ned, tillbaka, upp, ut, i riktning nedåt, tillbaka, uppåt, utåt. V. sönder, vika något så, att det går sönder. V. undan, öfver, vika något så, att det aflägnas, kommer att ligga öfver något. — V. n. 1) Gå undan, draga sig tillbaka, fly. V. för öfvermakten. Vik bort ell. vik härifrån, du orna ande. Jag viker icke ett steg. V. undan för en stol. V. af ell. ur riket, rymma ur r. — 2) Gå ifrån den väg, som man följt; ändra riktningen af sin väg, så att den kröker. V. åt sidan. V. af vägen ell. v. af (fr. Afvika). V. af till vänster, åt en by. Vik af till höger. V. om hörnet. (Fig.) V. af från pligtens väg. V. från sin pligt. — 3) (om väg, o. s. v.) V. af, göra krökning. Vågen viker

der af åt höger. — 4) (fig.) Gifva efter. V. för ens vilja. Lagen måste ofta v. för vapnen. — Vika brukas äfv. i talesättet: Gifva v., gifva efter, t. ex.: Gifva v. för någon. Så snart fienden började gifva v. Gifva v. för öfvermakten.

VIKAND, n. 4. Handlingen, då något vikas.

VIKARE, m. 3. eller

VIKARESKÅL, m. 2. En art af Skållstgädet, 5 till 6 fot lång, med bruna eller svartaktiga fläckar. Phoca variegata. Kallas äfv. Fjårdskål.

VIKARIAT, ---ät, n. 3. o. 5. Förrättande af annans tjänst eller embete. [Vic —].

VIKARIE, vikarie, m. 3. (lat. Vicarius, af Vice) Person, som förrättar annans tjänst, embete. [Vic —].

VIKARIERA, v. n. 4. Förrätta tjänsten för en annan. V. för någon. [Vic —].

VIKING, m. 2. (isl. Vikiingur, af Vig, strid; således egentl.: stridsman, krigsman). Fordom benämning på dem, som foro ut i vikingafärd. — Ss. V — aflotta, — alif, — ahofding.

VIKINGABOL, n. 3. Ställe, der vikingar hade sitt tillhåll.

VIKINGAFÄRD, c. 5. V-er kallades de härjningståg till sjös, som fordom af de skandinaviska nordboerna företogs till främmande länder.

VIKINGAFÄSTE, ell. — NÄSTE, n. 4. Se Vikingaböl.

VIKINGATÅG, n. 5. Se Vikingafärd.

VIKINGAVÄRD, m. 2. En af de förmästa hofälthafvarne hos Skandinaviens fordoma konungar, hvilken ordnade de allmänna vikingatågen och hade tillsyn öfver hamnar och skär, der vikingarne företrädessvis hade sitt tillhåll.

VIKON, v'konn, n. 5. Se Åkerbår.

VIKTRIOEL, se Vitröl.

VIKTUALIEHANDEL, viktualiehandl'n, m. sing. Handel med viktualier. [Vikt —].

VIKTUALIEHANDLARE, m. 3. En som idkar viktualiehandel. — Kallas äfv. Håkare.

VIKTUALIER, viktualier, n. 3. pl. (af lat. Vinctus, lifsuppehälle) Lifsmedel, matvaror. [Vikt —].

VIKTUALIEVIGT, f. sing. Svensk vikt, som nyttjas i all handel och köpenskap, indelad i lod, skålpund, hspund och skeppund.

VILD, v'ild, a. 2. (enligt Ihre, beslägtadt med t. Wald, skog) 1) Säger om större djur, som lefva i fria tillståndet, för det mesta i skogar. De v-a djuren. Man säger äfv. V-a bin om sådana bin, som ej underhållas af människor; äfvenså V. honung, om honung af sådana bin. — Till denna bem. hör sammansättningen Vilddufa.

— 2) Brukas äfven om träd och örter, som växa af sig själfva, utan såning ell. plantering, vård och ans. Ett v-t träd. Växa v. V. trädgård. der fruktträd växa vildt. — 3) Säger äfv. om frukter, som ej visa spår af människohand: ödslig, ouppbrukt, obesäkt. En v. trakt. V. natur. V-a skogar. Det v-a haf, vida hafvet. — 4) (om människor) Som lefver i det råa naturtillståndet. V-a folkslag, stammar. — 5) Tygellös, utsväfvande. En v. yngling. V-a seder. Föra ett v-t lif. — 6) Ursinnig, rasande, vredgad, grym. Ett v-t sinne. Hafva ett v-t utseende, v. uppsyn. — 7) V. smak, lukt, smak, lukt af vildt. — Vildt, s. n. sing. 1) Se Vildbråd. — 2) Säger äfv. om sjöfåglar, som hafva smak af vildbråd.

VILDAFVEL, m. sing. 1) Vildbråds uppfödande för jagten. — 2) Sålunda uppfödda djur.

VILDAND, f. 3. pl. — ånder. Se And.

VILDAPEL, m. sing. Vildt växande äpleträd. Pyrus malus.

VILDBASARE, m. 3. (fom.) Odygdig, yr, oregelrig pojke; tygellös, utsväfvande yngling.

VILDBI, n. 4. -Bi, som lefver i skogen.

VILDBRÅD, v'ildbråd, n. sing. (isl. Vildbrad, t. Vildpret, egentl. matnyttigt vildt) Vildt lefvande djur, hvilka såsom matnyttiga äro föremål för jagt. Större v. Smått v. — Skrifves äfv. Vildbråd och Vildebråd.

VILDBRÅDSTJUF, m. 2. pl. — tjufvar. En som olofligt fångar eller jagar vildbråd.

VILDBÄR, n. 3. Se Örnåbär, bem. 1.

VILDDJUR, n. 3. (uttalas i allmänhet: v'ild-jur) 1) Vildt lefvande roddjur af de större, farliga

gare släktena. Fara fram som ett v., grymt, oarmhertigt; härja, plundra, förstöra. — 2) (fig.) I högsta måtto grym människa. — Ss. V-sspår.

VILDDUFVA, f. 1. Vildt lefvande, otamadtufva.

VILDE, v'ilde, m. 2. pl. vildar. Människa, som lefver i det råa naturtillståndet.

VILDFÄGEL, m. 2. pl. — fåglar. 1) Vildt lefvande fågel, isynn. sådan som är matnyttig. — 2) Vild sjöfågel, d. v. s. som har smak af vildbråd. — 3) (i sing. kollekt.) Sådana fåglar i allmänhet.

VILDGRÄS, n. sing. (enligt folktron) Gräs, som har den kraften att villå den, som går deröfver. (Fam.) Han har gått öfver v., är på villo kommen.

VILDGÅS, f. 3. pl. — gäss. Se Grågås.

VILDHAFRE, m. sing. Se Sandhafre.

VILDHET, f. 3. 1) Vildt tillstånd, utseende; vild beskaffenhet. Dessa folkstammars v. Dessa traktars v. — 2) Tygellöshet, ursinnighet, raseri.

VILDHONUNG, m. sing. Honung af vilda bin.

VILDHUD, f. 2. (garf.) Hud, tagen af vildt lefvande djur: buffelhud.

VILDHUMLE, m. sing. Vildt växande humle.

VILDEYLL, m. sing. Se Sommarhyll.

VILDHÖR, m. sing. Örtan Linum catharticum.

VILDINNA, f. 1. Kvinna, som tillhör ett vildt folkslag.

VILDKATT, c. 1. Vildt lefvande katt.

VILDKORN, n. sing. Örtan Hordeum murinum.

VILDKÖTT, n. sing. Mjukt, svampigt, lätt blödande kött i sår, hvilket hindrar dets läkning.

VILDMAN, m. 3. pl. — män. Se Vilde.

VILDMARK, f. 3. Obruktad och obebyggd trakt, isynn. skogstrakt. — Syn. Öken.

VILDOXE, m. 2. pl. — oxar. Se Buffel, Brox.

VILDPERSILJA, f. sing. Örtan Aethusa Cynapium, som mycket liknar persilja, men är giftig för människor och fjäderfå.

VILDPÄRON, n. 3. Vildt päronträd. Pyrus communis.

VILDOVITTEN, v'ildqvitt'n, m. 3. Vildt växande qvittenträd.

VILDREN, v'ild-rén, f. 2. Vildt lefvande ren.

VILDSENAP, v'ildsenapp, m. sing. Se Åker-senap.

VILDSINNAD, a. 2. Se Vildsint.

VILDSINNADT, adv. Se Vildsint, adv.

VILDSINT, a. 1. Som har ett vildt sinnelag; oregelrig, tygellös. — Adv. På ett vildsint sätt; tygellöst, oregelrigt.

VILDSTAM, m. 2. pl. — stammar. Vild trädslam.

VILDSVIN, n. 3. En art af svinstädet, vildt

levande i södra ländernas skogar, svart eller svartigrå, med längre betar och tryne än tama svinet, samt sundare och smakligare kött. Sus Scropha ferus. — Ss. V-sbog, -sgris, -shona, -sjaft, -stryne.

VILDSVINSHUND, m. 2. Jagthund, dresserad till vildsvinsjagt.

VILDT, n. sing. Se Vild.

VILDT, adv. 1) Utan ans och vård af människor; utan såning, plantering eller skötsel. V. lefvande djur. Växa v. — 2) Smaka v., af vildbråd. — 3) På ett vildt sätt, med vildhet; ursinnigt, grymt, bistert; tygellöst, oregelrigt.

Blicka v. Fara v. fram. Lefva v.

VILDÄSNA, f. 1. Vildt lefvande åsna.

VILDÄPPEL, n. 2. Frukt af vildäppel.

VILJA, v. a. o. n. 1. Pres. ind. Vill; pl. Vilje, Viljen, Vilja. Impl. Ville. Imper. Vill; pl. Viljen. Sup. Velat. 1) (i vidsträckt bem.) Åtra, eftersträffa, åstunda, önska, tycka, hafva lust. Du skall få allt hvad du vill. Han vill ha det till hvad pris som helst. Gör som jag vill. Det ena du vill, det andra du skall. Hvad vill han? Han vet icke hvad han vill. Antingen han vill eller ej. Det vill jag gerna göra. Hvad vill ni honom? hvad är ert ärende till honom? hvad har ni att säga honom? hvad vill ni göra med honom? Gör som ni vill, som ni tycker. Ni kan göra, huru ni vill. Göra, lefva som man vill, efter godtycke, behag. När ni vill. Så mycket ni vill. Ha allt hvad man vill. Om ni vill som jag. Det vill jag gerna. Hellre vill jag dö. V. hafva, önska, t. ex.: Han vill ha krig; äfv. fordra i betolning, t. ex.: Huru mycket vill du ha för hästen? Jag vill tro det, hoppas, önska det. Han gör intet mer, än han vill, än han behagar. Jag skulle v. ell. jag ville, säges af höflighet i st. f. Jag vill, t. ex.: Jag skulle v. tala ett par ord med er; jag ville gerna se er hos mig; uttrycker äfv. trots, t. ex.: Han påstår, att han råder på mig; det skulle jag v. se. V. en väl, illa, vara vän-skapligt, fiendtligt sinnad emot någon. Så mycket ell. hvad du (han, ni o. s. v.) vill, så mycket (ell. hvad) som helst, t. ex.: Ni må gråta så mycket ni vill; han må göra hvad han vill. Han må vara så stark han vill, huru stark som helst. Han må vara hvar, hvarifrån han vill, hvar, hvarifrån som helst. Vare dermed huru det vill, huru som helst. Inte mer än det vill, knappt nog, så der, näppeligen, med möda. — 2) (uti inskränkta mening) Bestämman sig till verksamhet, beslut, enligt begrepp om ett ändamål. Jag vill göra det, emedan jag anser det vara rätt. Han vill ej lyda. Vill Gud (ell. om Gud vill), far jag nästa vecka. — 3) Befalla, bjuda. Gud vill, att alla skola lyda hans bud. Konungen vill, att ... Lagen vill, att man afhåller sig derifrån. Religionen, moralen, menskligheten vill, att man bistår sin nästa. Olychan har velat att ..., genom olycka har hänt, att ... — 4) Samtycka, bifalla. Om ni vill, så gå vi ut. Ja, det vill jag. Vill ni tiga? vill ni sluta? tigi! sluta upp! — 5) Brukas med negation om liflösa ting, för att uttrycka en oförmåga, oduglighet, t. ex.: Veden vill icke brinna. Pennan vill icke gå. — 6) Vilja brukas äfven som hjälpverb, och betyder då: Skola; hålla på att. Jag vill strax förklara det. Det vill, ville blifva allt för svårt att ..., det skall, skulle &c. Hon ville svimma, höll på att svimma. — 7) Under Vilja förstås ofta (helsa

fam.) ett annat verb, t. ex.: *Han vill (stiga) af hästen. Han vill ifrån mig, vill lemna mig. Hvar vill ni? Hvart ämnar ni er? (Fig.) Hvar vill ni med det? Hvar är er mening dermed?* V. fort, skynda, ha brådt; äfv. fortkomma, trifvas, t. ex.: *det planterade trädet vill icke fort. V. fram, vilja gå, komma, hinna o. s. v. fram. Hvad vill han (göra) med det? V. till, (fam.) fordras till, t. ex.: Det vill Jobs tålmod till att stå ut dermed. V. in, ut, vilja gå, komma o. s. v. in, ut. V. ut, äfv. vilja betala ut; äfv. vilja säga ut, t. ex.: Han vill ej ut med pengar; ej vilja ut med sanningen. V. åt, vilja komma åt, t. ex.: Han vill åt mina pengar; han vill åt mig, för det jag motverkar hans val. — V. n-de, part. pres. Se *Velande*, part. akt.*

VILJA, f. sing. (äfv. i sing. *Vilje*, hvilket är den ursprungliga formen.) 1) (i vidsträcktare mening) Förmågan att begära, åtrå vissa ting och förkasta andra. Äfv. Begärelseförmåga. — 2) (uti inskränkare hem.) Förmågan att fritt bestämma sig till handlingar; förmåga af sjelfverksamhet efter afsigt. *Fri v.*, se *Fri*, hem. 2. *Menniskan är begärfvad med förnuft och fri v. Med min v. Med min fria v.*, frivilligt. (Fam.) *Han har ingen v.*, säges om den, som saknar kraft och beslutsamhet; äfv. om den, som ej har rättighet att yttra någon vilja. — 3) Utöfningen af denna förmåga; äfv. det man vill. *Kraftig, fast v. Det strider emot min v. Verkställa ens v. Rätta sig efter en annans v. Jag skall underrätta er om min v. Följa sin egen v. Han vill hafva sin v. fram. Det är så min v. Det har icke skett med min v. Med vett och v. Af fri v.*, otvunget. *Få sin v. fram*, få som man vill. *Låta ett barn ha sin v.*, låta det få göra som det vill. *Göra en till viljes*, uppfylla ens önskan. *En persons yttersta v.*, dess testamentariska anordning. — 3) Befallning, bud. *Guds v. Det är konungens v.*, att... *Vår nådiga v. är att...*

VILJANDE, n. 4. (öl.) Akt af viljan såsom förmåga; viljans verksamhet.

VILKOR, villkär, n. 3. (t. *Willkühr*) 1) (i vidsträcktare mening) Det, förutan hvilket en ting ej kan vara eller tänkas. *Viljans frihet är v. för ett sedligt handlingsätt.* — 2) (uti inskränkare mening) Något, som antingen måste tillkomma eller undanröddas, för att en orsak må kunna verka. *Värmes närvaro är merendels ett v.*, hvarunder kroppars frändskap yttlar sig; dess frånvaro är v-et för vattnets frysnings. — *Syn. Förbehåll, Beting, Förord.* — 3) En väntad händelse eller handling, som någon antagit och tillkännagivit såsom bestämmande grund för sitt görande och länande. *Vackert väder är ett v. för resans företagande.* — 4) Något, som en person fordrar af en annan, för att löfte eller aftal skall anses giltigt. *Du skall få hvad du begär, med v. att...*, med det v-et att... *Med v. af oksamhet. Ett hårdt v. Antagna, erbjudna v. På sådana v. Utan v.* — 5) Öfverenskommen, afslutad punkt i ett fördrag. *V-en i ett kontrakt, i ett fredsfördrag.* — *Syn. Artikel.* — *Vilkor*, pl. 1) Förmögenhets-omständigheter. *Vara i goda v. Lefva efter sina v. Förbättra sina v. Deras olika v.* — 2) Lånevillkor, lön. *Han tog mig i sin tjänst och gaf mig goda v.* — Skrifves äfv. *Vilkor*.

VILKORLIG, villkärllig, o. villkärllig, a. 2. 1) Som innehåller vilkor. *V. sats.* — 2) Åtföljd

af vilkor; gifven under visst vilkor, vissa vilkor; beroende af någon viss händelse. *V-t löfte. V. förskrifning, förbindelse.* — Skrifves äfv. *Villkorlig*.

VILKORLIGEN, villkärllig, adv. Med vilkor; beroende af viss händelse. — Skrifves äfv. *Villkorligen*.

VILKORLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara vilkorlig. — Äfv. *Villkorlighet*.

VILKORLIGT, adv. Se *Vilkorligen*.

VILL, a. (pop.; egentl. *Vild*) 1) Vilsen. Mest i sammansättningar, såsom: *Husvill, Rådvill, Vekvill.* (Pop. o. fam.) *V. och galen*, alldeles ifrån förståndet. Se äfv. *Rasvill*. — 2) Vredgad, förtörnad, ond. *Hon är så v. på mig.* — Adv. Se *Vilse. Fara v.*

VILLA, v. a. 1. I. Se *Förvilla*. — *V. sig*, v. r. Se *Irta sig*.

VILLA, f. 1. II. 1) Se *Villfarelse. Gå i v.*, gå vilse. *V-lor och dårskaper. En v. blott det är, att så du tycker. Optisk v.*, den irring, som synsinnet är underkastadt. *Vara, komma på villo* (gamml. böjd kasus), fara vill, komma vilse. — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: *Tonkevilla, Synvilla, Drömvilla.* — *Syn. Villfarelse, Irring, Förvillelse, Förblindelse, Illusion, Inbillning, Inbillningsfoster, Drömbild, Drömvilla, Drömfantasi, Luftbild, Gyckelbild, Gyckelspel, Gyckelverk, Bländverk, Hjervilla, Hjerv-foster, Hjervspöke.* — 2) Förvirring, villervalla. *Sista v-n blir värre än den första.* — 3) Fel-skott med skyttehörn vid väfning.

VILLA, f. 1. III. Cirkelformigt höjdt bleck, som anbringas inuti ett lås, rundt omkring nyckelhålet, och som hindrar nyckelns omvridning, om axet ej har deremot passande inskränningar.

VILLA, f. 1. IV. (lat.) Landthus, landigård bredvid en stad.

VILLANDE, a. 1. (pop.) *V. haf*, det vida haf. **VILLBASARE**, **VILLBRÅD**, **VILLDJUR**, m. fl., se *Vildbasare*, &c.

VILLDRIFVANDE, a. 1. (pop.) Som driver vilsen omkring. *En v. hund.*

VILLERSTÅL, n. sing. Ett slags stål, dels af tackjern, dels af färdigt råstål, som egentligen göres till dragskifvor för tröddrageriernas behof.

VILLERVALLA, f. 1. Förvirring, oreda. *Hans affärer äro i en förskräcklig v. Råka i v.*

VILLFARA, v. a. 3. (böjes som *Fara*) Göra till viljes; bevilja. *V. någon. V. ens önskan.* — *Villfarande*, n. 4.

VILLFARANDE, n. 4. Se *Vilsefarande*.

VILLFARELSE, villfärälle, f. 3. Ett falskt omdöme, såvida det antages för sant. *Sedva i v. Råka i v. Taga någon ur sin v. Komma ur sin v.*

VILLFARIG, a. 2. 1) Som gerna villfar andra, efterkommer andras vilja. — 2) Se *Villig*.

VILLFARIGHET, f. 3. Egenskapen att vara villfarig; villighet.

VILLHJERNÄ, f. 1. Svärmore, fantasi.

VILLIG, a. 2. 1) Färdig, beredd att gerna göra något, som begäres. *Jag är v. att följa er. Han var strax v. dertill.* — 2) Se *Villfarig*, hem. 1.

VILLIGA, v. a. 1. (nytt ord) Bevilja, gå in på.

VILLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara villig; villigt sinne, villfärdighet.

VILLIGT, adv. Med villighet, utan motstånd, utan ovilja. *V. underkasta sig något.*

VILLKORN, **VILLMARK**, se *Vildkorn, Vildmark*.

VILLO, se *Villa*, II.

VILLOANDE, m. 2. pl. — *andar.* En, som förvillar andra i deras religiösa tro.

VILLOLÄRA, f. 1. Förvillande, irrig lära.

VILLOLÄRIG, a. 2. Som driver villoläror.

VILLOMENING, f. 2. Förvillande, irrig mening i trossaker.

VILLOSATS, m. 3. Förvillande, falsk sats.

VILLOSTIG, m. 2. Se *Villoväg*.

VILLOVÄG, m. 2. Orätt väg. Brukas mest bildligt. *Komma på v-ar. Föra på v-ar*, förvilla, förläda.

VILLRÄDIG, a. 2. Tveksam i fattande af beslut. *Vara v. hvad man skall göra. V. i valet.* — *Syn. Tvehägen, Tvekan, Tveksam, Ovis.*

VILLRÄDIGHET, f. 3. Tvekan, ovisshet i fattande af beslut.

VILLRÄDIGT, adv. Med villrädighet.

VILLSAM, a. 2. Lätt vilseledande, lätt förvillande; af egenskap att lätt vilja; der man lätt kan komma vilse. *V. väg.*

VILLSAMHET, f. 3. Villsam beskaffenhet.

VILSE, vilse, adv. På orätt väg. *Gå, fara, rida, råka, höra v.* (Fig.) *Fara v.*, irra sig, missstaga sig, hysa falsk föreställning om något, hylla falsk lära. *Fara v. om något. Föra v.*, förläda; bibringa falsk lära. *Taga v.*, missstaga sig, taga fel.

VILSEFARA, v. n. 3. (böjes som *Fara*) Fara vilse (se *Vilse*). — *V-n-de*, part. pres. (Fig.) *V. får*, en som hyllar villoläror. — *Vilsefarande*, n. 4.

VILSEFÖRA, v. a. 2. 1) Föra på orätt väg. — 2) (fig.) Förvilla, förläda, förföra. — Äfv. *Föra vilse.* — *V-n-de*, part. pres.

VILSEKOMMA, v. n. 3. (böjes som *Komma*) Komma på orätt väg. Säges både egentl. och fig. — *Vilsekommen*, part. pret.

VILSELEDA, v. a. 2. Se *Vilseföra*.

VILSEN, vilse'n, a. 2. neutr. — *et.* På villo kommen. *Ell v-t får. En v. vandrare.*

VIMBA, vimba, f. 1. En fisk af Cyprin-släktet. *Cyprinus Vimba*.

VIMLA, se *Hvimla*.

Anm. Ordet skrives nu allmänt *Hvimla*, fordom *Vimla* (t. *winimeln*).

VIMMELKANTIG, se *Himmelkantig*.

VIMPEL, vimpe'l, m. 2. pl. *vimplar*. (af *Vippa*, fläkta af och an). En lång, smal flaggduksrem, som hissas å stortoppen af fartyg.

VIMPELMAN, m. 3. pl. — *män.* 1) Sjö-officer, som för vimpel såsom sitt befälstecken. — 2) Örlogsfartyg, som han kommanderar.

VIMPELSTOCK, m. 2. ell. — *STÅNG*, f. 3. pl. — *stänger*. Stång, hvarpå vimpel hissas.

VIN, n. 3. 1) Den välsmakande och stärkande, men berusande dryck, som beredes genom jäsnings af drufsaff. *Godt, starkt, mustigt, svagt, elakt, dåligt v. Sött, surt, strävt, lättdrucket v. Hel-sigt v. Ungt, gammalt v. V. och vatten. V-et fröjdar människans hjerta.* (Ordspr.) *V-et löser tungans band*, i ruset talar man ofta mer än man bör. — 2) Dryck, som liknar vin, genom jäsnings beredd af vissa sorter, såsom Körsbärs-vin, Krusbärsvin, m. fl. — 3) (i sing. oböjl.) Vin-träd (plur.), vinstockar. *Odla v.* — *Ss. V-an-kare, -butelj, -drickande, -drickare, -drickning, -drickare, -flaska, -förfalskare, -förfalskning, -handel, -handlare, -häfvert, -kagge, -kanna, -krus, -lager, -lukt, -planla, -pres-*

sare, -pressning, -prof, -profning, -rus, -smak, -sort, -änga.

VINAKTIG, a. 2. Som har smak af vin. — *Vinaktighet*, f. 3.

VINAND, vinänd, f. sing. (bibl.) Se *Vinbergning*.

VINAROM, vinaröm, m. 3. Den egna lukten hos hvarje särskilt slags vin.

VINBAD, n. 3. Kroppens tvättning med varmt rödt eller rhenskt vin.

VINBERG, n. 3. Berg, höjd, der vinplanteringar äro anlagda.

VINBERGNING, f. 2. Skörd af vindruvor.

VINBERGSSNÄCKA, f. 1. Se *Mänsnäck*.

VINBLAD, n. 3. Blad af vinrankan.

VINBLOMMA, f. 1. Blomma på vinrankan.

VINBYGD, f. 3. Trakt, der vin odlas.

VINBÄR, vinbär, o. vinbär, n. 3. 1) Bär af vinbärsbusken. *Röda, hvita, svarta v.* — 2) Bär af vinrankan. — *Ss. V-sgel, -skonserv.*

VINBÄRSBUSKE, m. 2. pl. — *buskar.* Bekant bärsbuske af släktet Ribes. *Röd v.*, med röda eller hvita, starkt syrliga bär. *R. rubrum. Svart v.*, med svarta, starkt lukande bär. *R. nigrum.*

VIND, a. 2. I. Vriden på sned. Säges om träd och bräder, i hvilka fibrerna ej gå i rak riktning, utan äro vridna eller krökta. *Blifva v.* (Bot.) *V-a* kallas blad, när bladskifvan är till hälften vriden, såsom vingen i en väderleka.

VIND, m. 2. II. Se *Vindspel*.

VIND, m. 2. III. Högsta delen af ett hus, omedelbart under taket.

Anm. Förmödas vara härledt af följande ordet *Vind*, liksom *Lof* af *Luf*.

VIND, m. 2. IV. Luftström ifrån ett håll af horisonten till ett annat, hvilken har tillräcklig hastighet att kunna märkas genom känseln. *Nord-an, Öst-an, Vest-an, Sunnanvind, Passad-vind, m. fl. Stark, svag v. Hafva v-en emot sig. V-en är emot. Segla mot v-en. Ha god v. Med första goda v.*, så snart det blir god vind. *Få v.*, få god vind. *Vara i v-en för någon*, vara på vindsidan om honom. *Under v-en*, i lä. *Ifrån v-en*, i skydd derför. *Ligga i, för v-en*, vara utsatt för vinden. *Ställa sig ifrån ell. med v-en*, med ryggen vänd emot den. *Ställa sig under ell. emot v-en*, vänd emot den. *Ta v-en af en*, laga så, att man kommer i lä om honom. *Komma upp i v-en*, lofa sig upp, så att man får fördel af vinden. *Hålla upp, sticka upp i v-en*, ställa seglen så, att fartyget går så nära som möjligt emot vinden. *För v. och väg*, ell. *v. för väg*, säges om ett fartyg, som driver för vinden, utan begagnande af segel. (Fig.) *Der går allt för v. och väg ell. v. för väg*, der fins ingen ordning, ingen styrelse, ingen eftersyn; allt går der på Guds försyn. *Låta allt gå v. för väg*, icke bry sig om det ringaste.

VINDA, v. n. o. a. 1. 1) Kringvrida ett vindspel. *V. tågel om bommen*, genom vinding upp-rulla tåget kringom bommen. *V. af, upp*, se *Afvinda, Uppvinda.* — 2) (sjö.) Kringvrida ett gång- eller bråspel, och med det samma ett deromkring med några rundslag till afhåll lagdt tåg med vidfäst last. — *V. sig*, v. r. Linda sig omkring något. *Tåget v-ar sig om axeln.*

VINDA, f. 1. Örsläktet *Convolvulus*.

VINDARE, m. 3. (fyrv.) Stång, hvaröfver raket-hylsor slås.

VINDBRYGGA, f. 1. Bro af trä, som kan uppvindas eller dragas ifrån stället, hvaröfver den tjänar till kommunikation.

VINDBRUNN, m. 2. Brunn, der vattnet uppföras medelst vindning.

VINDBÜTEL, v'ndbüt'el, m. 2. pl. — *bütlar*. (t. *Windbeutel*) Vidlyftig, utsvävande person, rumlare.

VINDEL, v'nd'l, m. 2. pl. *vindlar*. Det vridna på snäckor.

VINDELSNÄCKA, v'nd'lsn'äcka, f. 1. Snäcksläget Tarbo.

VINDELTRAPPA, f. 1. Trappa, som går rundt omkring en pelare eller stolpe. — Kallas äfv. Svängtrappa.

VINDFANA, f. 1. Se *Fäderhane*.

VINDFJÖL, n. 3. Se *Plogfjöl*.

VINDFLAGRA, f. 1. (sjöt.) En hastig, men snart övergående tillblöning i vindens styrka.

VINDFLÄKT, m. 2. Fläkt af vinden.

VINDFLÖJEL, m. 2. pl. — *flöjlar*. Se *Flöj*, *Fäderhane*.

VINDFÄNG, n. 3. 1) Yta eller rymd af ett föremål, som emottager vind. *Ett segel har mycket v.* — 2) Se *Ventil*. — 3) Mekanisk inrättning med fyra vingar, som tjänar att moderera hastigheten af hjuls rörelse (i pendelur, m. m.).

— 4) Rör, som utifrån ledes in i en kamin eller kakelugn, för att frambringa nödigt luftdrag.

VINDFÄLLE, n. 4. Träd, födda genom bläst.

VINDGRÄS, n. 3. Se *Anisblommor*.

VINDHUND, se *Vindhund*.

VINDHUVIRVEL, m. 2. pl. — *hvirflar*. Se *Fäderhvirvel*.

VINDICERA, v. a. 1. (lat. *Vindicare*) 1) Tillvinna. — 2) Återvinna. — 3) Hägna, förläta, förvara.

VINDJERN, n. 3. Se *Svängjern*.

VINDKAST, n. 3. eller

VINDKUL, m. 2. Se *Vindstöt*.

VINDLINA, f. 1. Tåg till en häfmaskin.

VINDLING, m. 2. (nat. hist.) V-ar kallas gångarna på ett snäckskal.

VINDLÅDA, f. 1. Se *Fäderlåda*.

VINDLÖPARE, m. 3. Jagthund, som vid jagt håller nosen upp i vädret.

VINDLÖS, a. 2. Utan vind. V. *sjö*.

VINDMÄTARE, m. 3. Se *Anemometer*.

VINDNING, f. 2. Handlingen, då man vindar.

VINDPIPA, f. 1. Dragrör hos klockgjutare.

VINDPUST, m. 2. Stark vindfläkt.

VINDRAT, m. sing. Upressad drufskal.

VINDRÄGARE, m. 3. Person, som kyprar och buteljerar vin åt vinhandlare.

VINDRUFVA, f. 1. Bärklase af vinrankan. — *Ss. V-essast*.

VINDRÄGG, m. sing. Drägg på vin.

VINDRÄTT, v'ndrätt, adv. (sjöt.) Med förståfven emot vinden.

VINDSDÖRR, f. 2. Dörr till en vind.

VINDSEGL, n. 3. Se *Fädervealingsmaskin*.

VINDSFÖNSTER, n. 3. Fönster till en vind eller ett vindrum.

VINDSGLUGG, m. 2. Glugg på vinden till ett hus.

VINDSIDA, f. 1. Den sida, hvarifrån vinden blåser.

VINDSKAMMARE, m. 2. pl. — *kamrar*. Kamrarna på vinden af ett hus.

VINDSKAPPA, f. 1. Den betäckning och fodring, som göres omkring ett vindsfönster.

VINDSKIFVA, f. 1. Se *Kompass-skifva*.

VINDSKONTOR, v'ndskänntör, n. 3. Litet stängt förvaringsrum på en vind.

VINDSKUPA, f. 1. Se *Vindskappa* och *Vindskammare*.

VINDSNABB, a. 2. (poet.) Snabb som vinden.

VINDSPEL, n. 3. En af en vals och ett hjul af olika diametrar, men rörliga omkring samma axel, sammansatt maskin, som vid valsen har

fästad ena ändan af en lina, hvilken lindar sig omkring densamma, allt efter som maskinen

kringsvrides, och vid hvars andra ända är fästad en linst, som skall lyftas. Se f. 6. *Bråspel*, *Gångspel*.

VINDSPELARE, m. 3. Se *Vindbütjel*.

VINDSPOF, m. 2. pl. — *spofvar*. Se *Stor-spoj*.

VINDSPOLE, m. 2. pl. — *spolar*. En art Beckasin. *Scotopax Phaeopus*.

VINDSRUM, n. 3. Boningsrum på en vind.

VINDSTEN, m. 2. (bibl.) Vindeltrappa af sten.

VINDSTILLA, f. 1. Lugnt väder.

VINDSTRAPPA, f. 1. Trappa, som förer upp till en vind.

VINDSTÖT, m. 2. En snart övergående, plötsligt kommande och ganska häftig vind.

VINDSVALE, nom. prop. m. (nord. myt.) Vinterns fader. V-s son, vintern.

VINDSVÄNING, f. 2. Sväng, som har sitt läge på vinden till ett hus.

VINDTAFEL, f. 1. Se *Vindskifva*.

VINDTHUND, m. 2. (t. *Vindhund*) En ras af hundsläktet, stor, med långt hufvud, lång, smal, spetsig nos, smala, korta öron, lång, mager

hals och kropp, veka lifvet uppdraget, benen höga och magra, svansen lång och tunn, med gul, brun, svart eller hvit färg; loppet utmärkt skarpt.

VINDTHYNDA, f. 1. Honan af Vindhundarnas ras.

VINDUGN, m. 2. Ett slags ugn, der man genom ett starkt drag åstadkommer en ytterst häftig eld.

VINDUNST, m. 3. Se *Vindånga*.

VINDVAK, f. 2. Vak uti isen på sjö eller flod, uppkommen genom vattnets strömming under isen eller genom blåsväder.

VINDÄGG, n. 3. Ägg utan skal.

VINDÄTARE, m. 3. (sjöt.) Fartyg, som vid kryssning ligger vinden så nära som möjligt.

VINDÖGA, n. 4. pl. — *ögon*. *Vindögon* kallades, hos våra förfäder, de gluggar på stugutaket, genom hvilka röken utsläpptes.

VINDÖGD, a. 2. Som skelar med ögonen. — *Syn*. Skelögd, Skelande.

VINDÖGDHET, f. 3. Det fel på synen, då man skelar.

VINFAT, n. 3. Fat, hvari vin förvaras.

VINGAD, a. 2. Försedd med vingar. *Fåg-larne äro v-e. V-e insekter*. (Bot.) V. *stjelt*; på tvenne sidor längs efter försedd med bladartade delar. V-t *bladskärf*, vid båda sidorna beklädt med bladdelar.

VINGBEN, n. 3. Benet, hvarvid en fågelvinge är fästad.

VINGBRED, a. 2. 1) Som har breda vingar. — 2) (fig. fam.) Högmödig, dryg. *Göra sig v.*, högmödas, yvas.

VINGBREDD, f. 3. Bredden af en vinge (isynn. fågelvinge).

VINGBRUTEN, a. 2. neutr. — *et*. Som fått vingen bruten. *En v. fågel*.

VINGE, m. 2. pl. *vingar*. 1) Kroppsdelen hos fåglarna, äfvensom hos några däggdjur (fläder-mössen) och en del insekter, med hvars tillhjälp de fortskaffa sig genom luften. *Hönan försam-*

lar sina ungar under sina v-gar. *Sloka, släpa v-garna*, äfv. (fig.) vara nedslagen. *Klippta ell. stäcka v-garna på en fågel*. (Fig.) *Stäcka v-garna på en, se Stäcka*. *Taga en under sina v-gars skugga*, taga en i sitt beskydd. Se f. 6. *Flyga*. — 2) Säges äfv. om de liknande kroppsdelar, hvarmed vissa gudomligheter och englarne föreställas. *Amor, Psyche föreställas med vingar*. *Mercurii v-gar*. *En engels v-ar*. (Fig.)

På kärlekens v-gar, med den skyndsamhet, kärleken gifter. *På vädrets, vestans, tidens v-gar*, medelst vinden, vestavinden, med tiden. — 3)

Säges om åtskilliga föremål, hvilka likna en vinge, t. ex.: V. på en fruntimmersmössa, på en vädergrav, på en spinrock, m. m. — 4) Vinge af vissa fåglar, som begagnas vid städning. — 5) (bot.) a) Hvarje af de tvenne på sidorna sittande kronbladen på en ärtblomma. — b) Tunt, blad-

likt bibang på en vingfrukt. — 6) (sjöt.) V-arne, de spetsiga dukar i ett råsegel, som bilda under-

likets hörn. — *Ss. Vingformig, -lik, -lös*.

VINGFJÄDER, m. 2. pl. — *fjädrar*. Fjäder i en fågelvinge.

VINGFOTAD, a. 2. (nat. hist.) V-e *blötdjur*, med två ving- eller fenlika bibang vid halsen.

VINGFRUKT, m. 3. (bot.) En torr, hoptryckt, en- eller råfröig frukt, med ett läderartadt frö-gömme, utvidgad med så kallade vingar (jfr. *Vinge*, 3. a).

VINGLA, v. n. 1. 1) Säges egentligen om fallande, långa och smala kroppar, som under fallet vända sig om, upp och ned, åt alla håll. — 2) Vackla än hit än dit. — 3) (fig.) Brukas isynnerhet om handelsspekulanter, som söka att förtjena på leveransslut, genom varans bortslut-

tande, innan den till dem blifvit levererad; äfv. om dem, som genom ständigt nya lån söka att upphjelpa förstörda affärer eller fördröja konkurs; äfv. om dem, som låna upp penningar emot låg ränta och åter utlåna dem mot högre. — *Vinglande*, n. 4.

VINGLARE, m. 3. En, som gör sig känd för vingleri.

VINGLAS, n. 3. 1) Spetsglas, som begagnas, då man dricker vin. — 2) Ett sådant glas, ifyllt med vin.

VINGLASS, m. 3. Glass, tillredd af vin med citron, socker och äggvitor.

VINGLERI, n. 3. Det slags sätt att bedrifva affärer, då man vinglar. Jfr. *Vingla*, bem. 3.

VINGSKJUTA, v. a. 3. (bot.) Som *Skjuta*. Med skott träffa en fågel i vingen.

VINGTUN, v'ngtönng, m. sing. (franskt ord, som betyder: tjuguett) Ett slags hasardspel med kort.

VINGTYG, n. 3. Inrättning på en spinrock, hvarmedelst bestämmes stället, der tråden skall linda sig på spolen.

VINGUD, m. 2. (poet.) V-en, Bacchus, vinets gud.

VINGURKOR, f. 1. pl. Gurkor, inlagda med vin.

VINGÅRD, m. 2. Inhägnad, der vinrankor äro planterade. (Fig.) *Arbeta i Herrans v.*, vara Guds ords tjänare. — *Ss. V-skötsel*.

VINGÅRDSFJÄLL, m. 2. (bibl.) Höjd, kulle, der vingplanteringen finnes.

VINGÅRDSHACKA, f. 1. Särskilt slags hacka, som begagnas vid vingårdars skötsel.

VINGÅRDSMAN, m. 3. pl. — *män*. Arbetta-re i en vingård.

VINGJÄSNING, f. 2. Det slags jäsnings hos fly-

tande ämnen, hvilka innehålla sockerämne, som äger rum, då spirituösa delar eller alkohol ut-vecklas, och som isynnerhet är nödig vid beredning af vin.

VINK, v'ngk, m. 2. 1) Tecken med handen eller fingret, för att kalla, underrätta, varna, o. s. v. *Han gaf mig en v. att komma in*. Med en v. kalla någon till sig. *Han lät mig genom en v. förstå, att ...* — 2) (fig.) Tillkännagivande, befallning, underrättelse, varning, ej uttryckligt gifna, utan endast antydda. *Lyda, gifva akt på minsta v*. *Komma på första v*. *Jag förstod strax v-en*.

VINKA, v'ngka, v. n. 1. Gifva tecken åt någon med handen eller fingret. *V. åt honom, att han kommer*. *V. någon till sig*, genom vinkning kalla någon till sig. *V. i'n*, gifva någon en vink att komma in. (Fig. fam.) *Hafva något att v. på*, att tillgå vid behov, i nöd; hafva någon tillflykt. *Han har ett arf att v. på*, att vänta. *Så länge jag har honom att v. på*, så länge jag kan räkna på hans bistånd, taga min tillflykt till honom. — *Vinkande*, n. 4.

VINKA, v'ngka, f. 1. Örtsläktet *Vinea*.

VINKALLSKÅL, f. 2. Kallskål, tillredd med vin i st. f. dricka.

VINKAR, v'ngkar, n. 3. Kar, hvari drufvor pressas.

VINKARE, v'ngkare, m. 3. Skorpdjur af Tiofötterna, en tum långt, med en af tångklorna mycket större än de öfriga; ligger ofta på stranden och vinkar med denna klo. *Gelasinus vocans*.

VINKEL, v'ngk'l, m. 2. pl. *vinklar*. 1) Den spets, som bildas, när tvenne mot hvarandra lutande linier rätas. *Rätlinig v.*, af rätta linier. *Sferisk v.*, af kroklinier. *Rät, spetsig, trubbig v.*, se *Rät*, &c. Se äfv. *Alternat- och Vertikal-angel*. *Solid v.*, den vinkel, som bildas af tre eller flera planer, hvilka söta tillsammans i en punkt. — 2) (fam.) Hörn, som bildas af husväggar, af väggarne i ett rum, o. s. v. *Leta i alla vinklar och orår*. — 3) Krökning, bukt. *Vägen, floden gör der en v.* — *Ss. V-formig*.

VINKELHAKE, m. 2. pl. — *hakar*. 1) Se *Vinkelmått*. — 2) Rätvinkligt verktyg, vanligtvis af messing, hvari på ett boktryckeri ställarne sättas i rader.

VINKELKNÄ, n. 4. Se *Knä*, bem. 4.

VINKELMÄTT, n. 3. Rätvinkligt verktyg, hvarmed undersökes, om sidoytorna på ett arbete stå i rät vinkel emot dess öfre och undre planer.

VINKELMÄTARE, m. 3. Se *Transportör*.

VINKELRÄT, a. 2. neutr. — *rätt*. Så kallas en linie, som gör 90° med en annan linie.

VINKELSÖM, m. 2. pl. — *sömmar*. (anat.) Söm i hufvudskålen, som bakåt förenar hjessbenen med det uppåt spetsiga nackbenet.

VINKLASE, m. 2. pl. — *klasar*. Se *Vindrusva*.

VINKLIG, v'ngklig, a. 2. Som har många ut- och ingående vinklar.

VINKNING, f. 2. Se *Vink*.

VINKRANS, m. 2. 1) Krans af vinblad. — 2) Skylt på en vinkällare, föreställande en sådan krans.

VINKÄLLARE, m. 2. o. 3. pl. — *källrar* och *källare*. 1) Källare, der vin förvaras. — 2) Ställe, der vin försäljes i gross (Lagerkällare) eller i minut.

VINKÄNNARE, m. 3. En, som väl förstår att af smaken igenkänna olika vinsorter och bedöma deras godhet.

VINLAND, n. 3. pl. — *länder*. Land, der vin odlas i större myckenhet.

VINLIMONAD, ---äd, m. 3. Limonad, tillredd af vin, citron, socker och vatten.

VINLÖSNING, f. 2. (farm.) Lösning af ett salt i vin.

VINMUST, m. sing. Se *Drufmust*.

VINMÄTT, n. 3. Mätt, som begagnas vid försäljning af vin, t. ex.: ankare, remmare, äm, oxhufvud, pipa, foder.

VINN, s. oböjl. Göra ell. lägga sig v. om, se *Vinnlägga sig*.

VINNA, v. a. 3. Impf. *Vann*; pl. *Vunno*. Sup. *Vunnit*. Part. pass. *Vunnen*. Betyder egentl.: Arbeta. 1) Bemäktiga sig genom strid eller krig. Denna bem. tillhör äldre språket. Sedan vann han Sverige med svärd. — 2) Göra vinst (se d. o.) genom försäljning, affärer; förtjena; äfv. göra vinst i spel. Brukas ofta absolut. Jag vann på den affären 1000 rdr. På denna vara är icke mycket att v. Derpå är mycket att v. Det är icke all handel man v-ner på. V. pennningar på spel, på lotteri. Jag har vunnit af honom alla hans pennningar. Jag vinner alltid af ell. på honom i spel. V. på en, draga vinst af en. V. af, se *Afvinna*. V. igen, åter, se *Återvinna*. — 3) Få öfverhand i (strid, process, spel, o. s. v.). V. en batalj, ett fältslag. V. en process, en sak. V. ett spel, ett vad. Hafa, gifva vunnit spel, se *Spel*. Han har vunnit på två röster, fått två rösters öfvervigt. V. på, öfver, segra på, besegra, öfvervinna. V. på sig sjelf, besegra sig sjelf. — Brukas äfven absolut, t. ex.: Hvem vann (i spelet)? Han vann (processen). Våga v., se *Våga*. — 4) (i utsträckt mening) Förvärfva, få, erhålla, ernå; verka, utträtta. V. seger. V. dra, kunskaper. V. priset. V. fördelar. V. en stor fördel öfver någon. V. sin önskan, sitt ändamål. V. allt hvad man önskar. V. ens ynnest, bifall, vänskap. V. tiden, få tid på sig. V. någon, vinna ens ynnest, bifall, medhåll, välvilja, vänskap, tycke. V. någon genom mutor. Veta att v. en med lampa. Han v-ner alla genom sin vältalighet. Han är lätt att v., står ej att v., att övertala. V. någon på sin sida, göra någon till sin anhängare, hjälpare, försvarare. V. ett hjerta, ens kärlek, tillgivenhet. Han v-ner allas hjertan. Ni v-ner ingenting, om ni talar med honom derom, utträttar ingenting &c. Dermed v-ner han ingenting. V. vid, hafa fördel af, t. ex.: Detta vin v-ner vid jämförelse. Han skulle vunnit vid att dö i sin ungdom, det hade varit lyckligt för honom, om han fått dö &c. V. loven, under kryssning komma högre upp i lovat, jämförelsevis med ett annat fartyg. — 4) Göra framsteg, förändras till sin fördel, förbättras. Deane yngling har vunnit mycket, sedan vi sist sågo honom. Uttrycket v-ner i tydlighet, om . . . blir tydligare, om . . . — V. n. de, part. akt. Brukas äfv. adjektivt och substantivt. V. parten. De v.

VINNANDE, n. 4. Händelsen, omständigheten, att man vinner (för bem. 2 o. 3). V. på spel, på lotteri. Till v. af tiden. Till ändamålets v.

VINNARE, m. 3. Den, som vinner (i spel).

VINNING, f. 2. Se *Vinst*. Han söker blott egen v. Draga v. af något. Söka blott sin egen v. Slem v., se *Slem*, adj.

VINNINGSLYSTEN, a. 2. neutr. — *et*. Begärlig efter vinst.

VINNINGSLYSTNAD, m. 3. Begär efter vinst.

VINNLAGGA SIG, v. r. 2. (höjes som *Lagga*) V. sig om, beflita sig om, bemöda sig om. V. sig om kunskapers förvärfvande. V. sig om ens vänskap, om att fördrifva ens vänskap. V. sig om studier. — Ätv. Göra ell. lägga sig vinn om. — *Vinnläggande*, n. 4. o. *Vinnläggnig*, f. 2.

VINODLING, f. 2. Odling af vinträd.

VINPALM, f. 3. Ostindisk palmart, ur hvars blomstjekar, om de afskåras, utflyter en saft, som kan inkokas till socker eller jäsas till vin. Bo-rassus flabelliformis.

VINPLANTERING, f. 2. 1) Plantering af vinträd. — 2) Ställe, der vinträd äro planterade.

VINPRESS, m. 2. Press till vindruftvors pressning.

VINPROFVARE, m. 3. 1) Verktyg, hvar-medelst undersökes, om ett vin fått tillräcklig jäsning. — 2) En, som provar viner.

VINPÅLE, m. 2. pl. — *pålar*. Påle, som ned-släs i marken bredvid en vinstock, för att derpå uppbinda rankorna.

VINQVIST, m. 2. Qvist af en vinranka.

VINRANKA, f. 1. Ranka af en vinstock, med sina blad.

VINREF, n. 3. Se *Vinranka*.

VINRUTA, f. 1. Apoteksväxt, vild i södra Europa, med fränt luktande blommar. Ruta graveolens.

VINRUTOR, f. 1. pl. Ett slags bakverk i sneda rutor, af mjöl, smör, socker, ägg och sylt.

VINRÖD, a. 2. Af samma färg som rödt vin.

VINSKOTT, n. 3. Skott af vinträd.

VINSKÄNK, m. 2. 1) Skänk, der vin iskänkes. — 2) Person, som iskänker vin vid en furstlig taffel. — 3) Se *Källarmästare*.

VINSKÖRD, m. 2. Skörd af vindruftv.

VINSKÖTSEL, m. sing. Se *Vinodling*.

VINSOPPA, f. 1. Soppa, tillagad af vin med citron, socker, ägg och kryddor.

VINSPIRITUS, v'insp'irituss, m. sing. eller VINSPRIT, m. slog. Starkt brännvin, beredt af vin. Kallas äfven Franskt brännvin.

VINST, v'inst, m. 3. 1) Hvad som blir öfver vid försäljning, på bedrifvandet af en rörelse, o. s. v., efter afdrag af alla kostnader och af-brännningar. V-en på en handel. Min v. på den affären var 100 rdr. Jag har sålt varan med 20 procent v. V-en af fabriksrörelsen är ringa. Hundrade rdr i ren v. Den handeln ger god v. Hafa v. på, draga v. af något. (Fig.) Draga v. af betyder äfven d. s. s.: draga fördel af, t. ex.: Draga v. af ens lärdomar. På v. och förlust, med äfventyr att an-tingen vinna eller förlora. — 2) Hvad som för-värivas, erhålles genom spel. Min v. i spelet var 10 rdr. Få en v. på lotteri. Högsta v-en.

VINSTARK, a. 2. Blandad med mycket vin. V. soppa.

VINSTBRINGANDE, a. 1. Se *Vinstgifvande*.

VINSTEN, v'instén, m. sing. Ett surt salt af vinsyra och kali med kristallvatten, hvilket af-sätter sig ur viner under deras jäsning och i början af deras förvaring. — *Ss. V-saktig, -sartad*.

VINSTENSSALT, n. 3. (kem.) Basiskt kolsy-radt kali.

VINSTENSSYRA, f. 1. Se *Vinsyra*.

VINSTGIFVANDE, a. 4. Som medför, in-bringar vinst. — *Syn. Lönande, Renderande, In-dräglig, Vinstbringande*.

VINSTLOTT, m. 3. Lott, som medför vinst. VINST- OCH FÖRLUST-KONTO, n. 4. (bokh.) Konto, som kreditéras för vinsten å hvarje annat konto och debiteras för förlusten.

VINSTOCK, v'instäck, m. 2. Stammen af ett vinträd.

VINSUR, a. 2. Som har vinets sura smak.

VINSYRA, f. 1. (kem.) Ett slags syra, som erhålles ur vinsten.

VINSYRAD, a. 2. (kem.) Förenad med vin-syra.

VINSÄS, m. 3. Säs, tillagad med vin.

VINSÄCK, m. 2. Ladersäck, hvari vin för-varas.

VINSÄD, m. sing. Viss afgift till kyrkorna för anskaffande af kommuniovin.

VINTAPPARE, m. 3. (gam.) Se *Källar-mästare*.

VINTER, v'int'r, m. 2. pl. *vintrar*. 1) Den af årstiderna, som börjar, då solens middagshöjd är lägst, och räcker till vårens början. Till-bring v-n i staden. Förliden v. Nästa v. På, under v-n. Midt i v-n. Förvara något öfver v-n. Om v-n, vintertiden. I v., under nu instundande vinter; äfv. i nuvarande vinter. I vintras, förliden vinter. Blifva v-n öfver på ett ställe, kvarblifva der öfver vintern. (Fig.) Lifoets v., älderdomen. — 2) Vinterköld. Sträng, lindrig v. V-n tar upp sig, har något gifvit sig. — 3) (fig., i fornspråket) År. Två vintrar gammal. — *Ss. V-afton, -aktig, -arbete, -dag, -färd, -kyla, -köld, -lik, -månad, -natt, -nöje, -qväll, -tid, -tids-fördrif*.

VINTERAND, f. 3. pl. — *änder*. Se *Alfägel*.

VINTERBETÄCKNING, f. 2. (bot.) Fjäll, som skydda bladknopparna om vintern.

VINTERDVALA, f. 1. Dvala, hvari vissa djur under vintern befinna sig.

VINTERFODER, n. 3. Foder för kreatur under vintern.

VINTERFRUKT, m. 3. Frukt, som håller sig öfver vintern.

VINTERFÖRE, n. 4. Se *Slädföre*.

VINTERGATA, f. 1. V-n, det breda, mjölk-hvita bälte, som sträcker sig tvärs öfver himla-hvalvet ifrån sydväst till nordost, egentl. intet annat än skimret ifrån millioner fixstjerner.

VINTERGRÖN, ell. VINTERGRÖNA, f. 1. (bot.) Ört med vackra blå blommar och ständigt gröna blad. Vinca minor. — 2) Örtslägtet Pyrola.

VINTERGÄRDE, n. 4. Gärde, besädd med vintersäd.

VINTERHAMN, m. 2. Hamn, hvarest fartyg kunna säkert öfvervintra.

VINTERHUS, n. 3. Se *Vårthus*.

VINTERHVEDE, n. sing. Hvete, som utsås om hösten, för att stå vintern öfver på åkern.

VINTERKALL, a. 2. Kall såsom om vintern.

VINTERKAPPA, f. 1. Varmare kappa, som brukas vintertiden.

VINTERKLÄDD, a. 2. Varmt klädd såsom om vintern.

VINTERKLÄDER, 3. pl. Varma kläder, så-dana som brukas vintertiden. — I samma mening säges äfven *Vinterklädnig*.

VINTERKRASSE, m. sing. Ört med gula blommar, hvilken brukas som salad, växer äfven vintertiden, och kan hämtas under sjelfva snön. Alliaria barbaræa.

VINTERLIG, a. 2. Som tillhör, angår, ut-märker, händer, sker under vintern.

II.

VINTERLIGGARE, m. 3. Fartyg, som öfver-vintrar. Varna v., öfvervintra.

VINTERLUFT, m. sing. Vinterlig luft.

VINTERLÄGER, n. 3. 1) Läger, der trupper öfvervintra. — 2) Se *Vinterquarter*. — 3) Vilda djurs tillhåll under vintern. — 4) (bot.) Se *Vinter-betäckning*.

VINTERMETE, n. 4. Mete vintertiden uti isvakar.

VINTERNOT, f. 2. Not, som begagnas vin-tertiden på notis, större än sommarnot, ända till 100 sammar läng, med en kil om fem sammar.

VINTERNÄT, n. 3. Nät, som begagnas till utläggning vintertiden, t. ex. gösnät.

VINTERPLAGG, n. 3. Klädesplagg, som bru-kas vintertiden.

VINTERPUNKT, m. 3. Den punkten af eklipti-kan, på hvilken solen, i sitt skenbara omlopp, uppnått sitt längsta afstånd söder ut ifrån eqva-torn.

VINTERPÄRON, n. 3. Päron, som hålla sig öfver vintern.

VINTERQUARTER, ---ér, n. 3. Bonings-platser för en armé i krig, öfver vintern. *Ligga, gå i v.*

VINTERRAPUNSEL, ---punn'sl, m. sing. Örtén Valeriana Locusta.

VINTERROCK, m. 2. Varmare rock, som begagnas vintertiden.

VINTERRUM, n. 3. Rum, der man bor vin-tertiden. Säges till skilnad ifrån Sommarrum.

VINTERRÄG, m. 2. Råg, som utsås om hö-sten, för att stå vintern öfver på åkern.

VINTERSKALL, n. 3. Skalligång vintertiden.

VINTERSMÖR, n. sing. Smör, tjärnad vint-tertiden.

VINTERSOLSTÄND, n. 3. Den tid på året, när solen är i Stenbockens tecken, eller d. 22 December.

VINTERSÄD, m. sing. Säd, som utsås om hösten, för att stå vintern öfver på åkern.

VINTERSÄDE, n. 4. Sädes om jord, då den blifvit besädd höstetiden. Åkern är i v.

VINTERSÖMN, m. sing. Se *Vinterdvala*.

VINTERTRÄDGÅRD, m. 2. Trädgård med stora växthus, inrättade och begagnade som kaffe-hus eller konditorier, för sällskaper vintertiden.

VINTERVÄDER, n. 3. Kallt eller snöigt väder, såsom vintertiden.

VINTERVÄG, m. 2. Väg, som begagnas vin-tertiden, för släde. Varna v-en.

VINTERVÄXT, f. 3. Växt, som grönskar eller blommar om vintern.

VINTERÄPLE, n. 4. Äple, som håller sig öfver vintern.

VINTIONDE, m. 4. Tionde af vinplanteringar.

VINTRÄ, v. n. impers. ell. VINTRAS, v. dep. Blifva vintertid. Det v-s ell. det v-r på. — *Vintra*, v. n. 1. V. öfver, se *Öfvervintra*.

VINTRAS, v'intrass. Se *Vinter*.

VINTRÄ, n. sing. Träet eller veden af vin-trädet.

VINTRÄD, n. 3. Den bekanta växt med träd-stam, som bär vindruftv. Vitis vinifera.

VINTULL, m. 2. Tullagift för vin.

VINTUNNA, f. 1. Se *Vinsäd*.

VINVÄXT, m. 3. Vindruftvornas växt.

VINÄR, n. 3. År med afseende på vinskörden. Godt v., är med god vinskörd.

VINÄTTIKA, f. sing. Ättika, beredd af vin.

VIOL, se *Fiol*.

VIOL, -öl, f. 3. 1) Örtslägtet Viola. Se f. 3.

Lukt-, Styfmors-, Buskvio. — 2) Blomma af detta örtslägte. — 3) Blå v., se *Leckoja*. Gul v., se *Lackvio.* Se äfv. *Nattvio.*, *Undervio.* — Ss. *V-blomma*. [Fiol.]

VIOLA, viola, f. 3. (ital.) Se *Altvio.*

VIOLBLOCK, se *Fiolblock*.

VIOLBLÅ, violblå, a. 2. neutr. — *blått*. Af samma blå färg som *Luktvio.* [Fi —.]

VIOLBRUN, violbrun, a. 2. Af samma bruna färg som *Styfmorsblomma*. [Fi —.]

VIOLBUSKE, violbuske, m. 2. pl. — *buskar*. *Lackviolväxten*. [Fi —.]

VIOLETT, --lätt, a. 1. Utmärker en af hufvudfärgerna, den sjunde i regnbågen, uppkommen af blandningen emellan blått och rött. [Fiolet.]

VIOLIN, --in, m. 3. (ital. *Violino*) Bekant strängsinstrument med fyra strängar.

VIOLMOSSA, violmossa, f. 1. (bot.) En låf, röd eller violett, på stenar, med lukt af violblomma. Byssus *lolithus*. [Fi —.]

VIOLONCELL, violångsäll, m. 3. (ital. *Violoncello*) Liten basfiol.

VIOLONCELLIST, violångsällsst, m. 3. En, som spelar liten basfiol.

VIOLROT, violrot, f. 3. pl. — *rötter*. Den välfuktande roten af Hvitt Svärdslija (*Iris florentina*). [Fi —.]

VIOLSAFT, violsaft, m. 3. Saft af violblomma, nyttjad i kemien såsom reaktionsmedel. [Fi —.]

VIOLSIRAP, violsi'rap, m. sing. Ett slags violblå sirap, som nyttjas på apotek, beredd af de blåa kronbladen af *Luktvio.* [Fi —.]

VIOLSTEN, violsten, m. 2. Se *Violmossa*.

VIOLTRÅ, violtrå, n. sing. Ett violblått, välfuktande, tungt, till fina snickarbeten begagnadt träslag ifrån Ostindien. [Fi —.]

VIPA, vipa, f. 4. Fågel af Vedarne, 13 tum lång, kroppens grundfärg mörkgrön hos hanen, med skiftning i grått hos honan. *Vonellus cristatus*.

VIPEGRÅS, n. 3. (bot.) Se *Fethknopp*.

VIPE, m. 2. En i gaffel hängande häfstång, hvars ena ända är befästad med en vikt. (Fig. fam.) *Vara på v-en*, vara nära att. *Han var på v-en att bli hängd*. — *Int*. (fam.) Hej! *V. lustigt!*

VIPPA, v. a. 1. 1) Sätta något i hastig rörelse upp och ned. — 2) (numera obru.) Hänga i vippgalge. — *V. n.* Slå upp såsom ändan af en vipp; tätt och hastigt fara upp och ned såsom ändarne af en vippunga.

VIPPA, f. 4. Knippe af långa, smala, utbredda föremål; oregelbunden tofs. Se *Band*, *Blom*, *Pudervippa*.

VIPPEYR, m. 2. (sjöt.) En fyr, uti hvilken tvenne ljus höjas och sänkas medelst en härfarn.

VIPPÄLGE, m. 2. pl. — *galgar*. 1) Galge, bestående af en ståndare eller stolpe med en uppifrån utskjutande arm, hvarpå delinqventen hänges. — 2) (jäg.) En fjädrad stång med snåra till djurfångst.

VIPPUNGÅ, f. 1. Gungbräde med bock under midten.

VIPPKÄRRA, f. 4. Kärra, som alltid väger ned baktill, när hon fränsännes.

VIPPSTJERT, m. 2. 1) Se *Sädesärta*. — 2) (fig.) Se *Visper*.

VIPPSTÅNG, f. 3. pl. — *stänger*. Se *Pumpsvängel*.

VIPPTÅG, n. 3. (skepp.) Se *Göling*.

VIPS! vi'pps, int. (fam.; af *Vippa*) I ett ögonblick, strax. *V. är han borta!*

VIPSKINN, n. 3. (fam.) Tunt och dåligt läder.

VIPARTER, 3. pl. Örten *Orob. niger*, med röda blommor och buskaktigt utseende.

VIRA, vi'ra, f. sing. Ett sällskapsspel, uppfunnet på Vira bruk i Södermanland, hvaraf namnet.

VIRA, v. a. 1. (af isl. *Vir*, ståltråd) Tätt omhinda med något trådformigt. *V. med ståltråd*.

VIRAK, vi'rack, m. sing. (t. *Weikrauch*) Ett slags gummihärs, som utflyter ifrån barken af ostindiska växten *Boswellia serrata*, och användes till rökelse.

VIRFLA, virfvel, m. fl., se *Hvirfla*, *Hvirfvel*, &c.

VIRKA, v. a. 1. (ursprungl.: tillverka) Af tråd medelst virknål tillverka ett väfnadslikt arbete. *V. ett bordtäckte*, en boll. — *Virkande*, n. 4. o. *Virkning*, f. 2.

VIKKE, n. sing. (af gam. *Virka*, tillverka) Trä till byggnad eller slöjd. — Bildar sammansättningarna Byggnads-, Skepps-, Slöjdvirke.

VIRKNÅL, f. 2. Ett slags nålformigt verktyg, som nyttjas vid virkning.

VIRRIG, a. 2. (fam.) Förvirrad.

VIRRVARR, virrvarr, n. sing. (t. *wirrwarr*; fam.) Förvirring, oredda, villervalla.

VIRTUOS, virtuos, m. 3. (ital. *Virtuoso*, af lat. *Virtus*, skicklighet) 1) Mästare i utförandet af musik. — 2) (fam. skämtv.) Mästare i något slags konst.

VIRTUOSITET, virtuositet, f. 3. 1) Mästerskap i musikaliskt hänseende. — 2) (fam. skämtv.) Stor färdighet i något slags konst.

VIS, n. 3. l. Sätt. (Egentl.: vareslätt, af moesgöt. *Visan*, vara.) Nyttjas numera endast i förbindelse med prep. på, nästan adverbialt. *Hvar och en lever på sitt v. På gamla v-et. På franska v-et. På militärist v. På det v-et. På något v. På intet v.* alldeles icke. — Bildar sålunda äfven en mängd sammansättningar, t. ex.: *På krigsvis*, såsom det tillgår i krig; *på studentvis*, såsom studenterna pläga; *på husavis*, *på bondevis*, *på kvinfolksvis*, o. s. v. — Ingår liksom i, utan prep. på, i en mängd adverbiala sammansättningsord, genom hvilka betecknas: a)

Något visst sätt, t. ex.: *Korsvis*, underrättelsevis, föreställningsvis, öfningsvis, liknelsevis, jämförelsevis, naturligtvis, förnuftigtvis; b) Fördelning, något visst för hvar gång, t. ex.: *Bataljonsvis*, *kannovis*, *tunnavis*, o. s. v.

VIS, a. 2. II. (af *Veta*) 1) Som har vetskaper om något, kunnig. *Göra en v. på något*. — I denna bem. föråldradt. — 2) Som vet mycket, kunnig, insigtsfull. *De tre v-e män från Österlanden*. — 3) (i högre mening) Som har till högsta ändamål sitt eget och andras fullkomnande. — 4) (i hvardagstal) Klok, förståndig. *Han är för v. att låta narra sig*. — Brukas äfv. som substantiv, i bem. 2 o. 3, t. ex.: *En v.; Greklands sju v-e*. Är då liktydigt med: Filosofi, Lär, Vetenskapsman, men säges endast med afseende på gamla tider.

VISA, f. 1. 1) Verldslig, kort sångdikt, lämpad isynnerhet för det sällskapliga och enskilda lifvets förhållanden. Krigs-, Kärleks-, Dryckesvisa. Soldat-, Student-, Bondvisa, Folkvisa, m. fl. *Sinclair's v. Liten v. Göra visor om en*. (Fig. fam.) *Det är alltid samma v.*, alltid ett och samma. *Ord och inga visor*, rena sanningen, skarpt uttalad, utan omsvep eller skonsamhet.

Jag gaf honom ord och inga visor. — 2) *Salomos höga v.*, en af G. Testamentets böcker, författad af konung Salomo.

VISA, v. a. o. n. 1. o. 2. (Ursprungl.: Göra, att någon vet något; af *Veta*, t. *wissen*, hvaraf *wissen*.) 1) Låta se; med tecken eller ord fästa ens uppmärksamhet på något; framhålla, framte, framlägga, framställa för ens ögon. *V. en tåsta för någon* ell. *v. någon en tåsta*. *V. med fingret på någon* ell. *något*. *V. sina varor*. *Klockan v-r på tio*, visaren står på tio. *V. allt hvad man har*, äfv. (i lägre språket) visa de kroppsdelar, som böra döljas. *V. fram, upp*, se *Framvisa*, *Uppvisa*. *V. omkring*, föra någon omkring, för att visa honom hvad som förtjenar att ses. *V. ut*, se *Utvisa*, t. ex.: *V. mig ut någon*, som... , låt mig få se, nämn mig någon, som... — *Syn*. Framvisa, Framte, Förete, Förevisa. — 2) Genom tecken, ord eller skrift antyda någon, hvart han skall begifva sig, vända sig, i och för något ärende, o. s. v. *V. någon, hvart han skall gå, hvilken väg han skall följa*. *V. en vägen*, den väg han bör taga. *V. en till någon*, *Hvem har vist er till mig?* *V. honom dit*. *V. någon ifrån sig*, antyda honom att aflägsna sig. (Fig.) *V. ifrån sig något*, afslå, vägra, ej antaga det. *V. en ur huset*, antyda någon att aflägsna sig ur huset. *V. en på dörrn*, äfv. *v. ut en*, ber någon gå sin väg. *V. af, bort*, se *Afvisa*, *Bortvisa*. *V. fram*, visa någon vägen fram till ett ställe. *V. en fram och tillbaka*, *hit och dit*. *V. hem, i'n, ned, upp*, visa vägen hem, &c. *V. till rätta*, se *Tillrättavisa*. *V. ut*, se *Utvisa*. — 3) Ådagalägga, bete, bevisa, gifva prof på; utvisa, tillkännagifva, röja. *V. sin edlaktighet, sin tårdom, sina behag*. *V. någon vänskap, erkänsla, aktning*. *Han v-de mig all faderlig godhet*. *Han v-r mycken likgiltighet dertför*. *V. sanningen af en sats*. *Han v-de, att saken är sjuk*. *Tiden skall v. det*. *Jag skall v. honom* (ell. *v. honom på*), att... , jag skall låta honom få se, att... Detta förhållande v-r, att... Ett ställe hos Tacitus v-r, att... Erfarenheten har v-t, att... *V. sig vara karl*, ådagalägga, att man är karl. *V. sig vara för, emot*. — *V. sig*, v. r. 1) Framte sig för synen, låta se sig, synas. *Solen har ej v-t sig i dag*. *Konungen v-de sig för folket*. *Han törs ej v. sig*. *V. sig för penningar*. — 2) Bete sig. Utbildas i denna mening alltid med adjektiv. *V. sig glad, ledsen, vänlig, ovänlig*. *V. sig frikostig, uppriktig, oegennyttig*, ådagalägga frikostighet &c. *V. sig otacksam mot någon*. *Såden v-r sig vacker i år*, har ett vackert, lofvande utseende. — 3) (fig.) Utmärka sig. *Få finga i detta krig tillfälle att v. sig*. — 4) Yppa sig, röjas, förnimmas, spörjas. *Ett tillfälle v-de sig att godtgöra felet*. *Det skall snart v. sig*. *Det v-r sig väl med tiden*.

VISANDE, n. 4. Handlingen att visa.

VISARE, m. 3. 1) En, som visar. Mest i sammansättningar, såsom *Förelisare*, *Vävisare*, m. fl. — 2) Stift, spets eller nål, som utvisar något. *V. på ur, på tinstenar, på kompasser*. Se f. ö. *Urvisare*, *Timvisare*.

VISARETÅNG, f. 3. pl. — *tånger*. Ett slags spåntång hos urmakare.

VISARHJUL, n. 3. Det hjul i ett urverk, som driver visarna.

VISARTAFLA, f. 1. Tafla med visare, som medelst hjul kringdrives, för att utvisa något, t. ex. på ett ur, en haspel. Jfr. *Urtafla*.

VISARVERK, n. 3. Den del af ett urverk, som driver visarna.

VISBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Bok, innehållande en samling af visor.

VISDOM, m. sing. Se *Vishet*.

VISDOMSTAND, f. 3. pl. — *länder*. Benämning på hvarje af de fyra oxeltänder, som sitta längst inåt i munnen.

VISE, v'ise, m. 2. pl. *visar*. (i fornspråket: Anförare) Det enda houbiet i en bikupa.

VISERA, v. a. 1. (fr. *Viser*) Påteckna bevis, att man genomsett och granskat något. — *Viseri*, f. 2.

VISGUBBE, m. 2. pl. — *gubbar*, och

VISGUMMA, f. 1. Gubbe, gumma, som försäljer visor.

VISHET, f. 3. 1) Klokhet, så vidt den föresätter sig eget och andras fullkomnande till högsta ändamål. *V-ens bok*, en af G. Testamentets böcker. — 2) (i allm.) Klokhet; ändamålsenlighet. *V-en af dessa åtgärder kan ej förnekas*.

VISHETSLÄRA, f. 1. Se *Filosofi*.

VISION, vischón, f. 3. (lat. *Vision*) 1) Andepuppenbarise, andesy. — 2) Fantasibild, däraktig inbillning, inbillningsfoster.

VISIONÄR, vischonär, m. 3. 1) En som inbillar sig ha syner eller uppenbarelser; andeskådare. — 2) Svärmare.

VISIR, --ir, m. 3. (turk. *Vesir*) Statsminister i Turkiet.

VISIR, --ir, n. 3. (fr. *Visière*) 1) Fällgaller på en hjälm. — 2) Korn på skjultgevär.

VISIRKONST, visir'kónst, f. sing. Se *Stereometri*.

VISIRLINIE, visir'linje, f. 3. Se *Siglinie*.

VISIRSKOTT, n. 3. Skott, som i visirlinien träffar målet.

VISIRSTAF, visir'stáv, m. 2. pl. — *stafvar*. Staf, indelad efter stereometrisk grund i regelmässiga delar, så att man kan beräkna kubikinhållet af ett kärl, om man dermed mäter dess längd, djup och vidd.

VISIT, --it, m. 3. (fr. *Visite*) Besök. *Gå på v. Göra v. hos någon*. *Vara på v. Betala, besvara, återgålda ens v.*, besöka en tillbaka. (Fam.) *Fransysk v.*, ceremonivisit. *Göra en fransysk (spansk) v.*, kort visit. — Bildar några sammansättningar, såsom: Ceremoni-, Höflighets-, Barsångsvisit, m. fl.

VISITATION, ---tschón, f. 3. Handlingen, då man visiterar; besigtning, undersökning.

VISITERA, v. a. 1. (lat. *Visitare*) 1) Besigtiga, syna, undersöka. *V. vakterna*. *V. ett fartyg*, undersöka, om dess dokumenter äro i ordning. — 2) Leta i hus, rum eller en persons påhufda kläder efter något, såsom stulet gods, kontraband, o. s. v. *V. någon*. *Man lät v. hans rum*. *V. en på kroppen*.

VISITERING, f. 2. Se *Visitation*.

VISITERNÅL, --érnål, f. 2. Besökarens spjut.

VISITERRUND, m. 3. Rund, som göres, för att visitera vakterna.

VISITEKORT, visit'hórt, n. 3. Liten blankett med påtecknad eller tryckt namn, som, då man vill göra visit hos någon och ej träffar honom hemma, aflemnas i hans boning, för att komma honom tillhanda.

VISITLÅDA, visit'låda, f. 1. Liten, vanligtvis i förstugan uthängd, tilläst låda med en öppning upptill, hvori besökande, som ej träffa den sökta personen hemma, kunna nedsläppa visitkort.